

Leiebekken

Wateruitvoeringsprogramma 2025

Bekkenbestuur 17 juni 2025

Goedgekeurd

Samen werken aan water

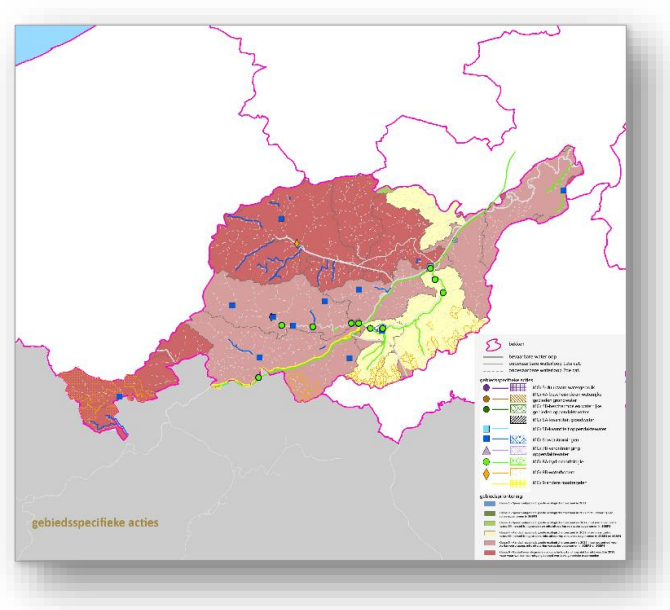
Integraal Waterbeleid
Leiebekken

Met het **wateruitvoeringsprogramma** voor het **Leiebekken** leggen de partners binnen het bekken de **prioritering** incl. **timing** vast voor de **uitvoering** van de **gebiedsspecifieke acties** die nodig zijn om in het bekken de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren, de structuur van de waterlopen te herstellen, de overstromings- en droogteproblematiek aan te pakken en de waterbeleving te verhogen.

De uitvoering van het [actieprogramma van het bekken specifieke deel Leiebekken van de stroomgebiedbeheerplannen](#) 2022-2027 vormt de basis van het uitvoeringsprogramma (WUP), aangevuld met de andere acties en projecten die bijdragen aan de te halen toestand.

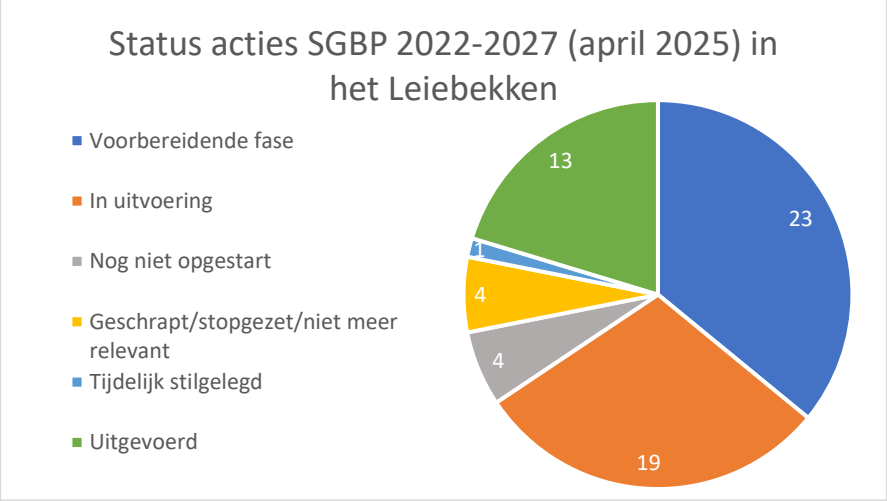
Naast de gebiedsspecifieke acties is het belangrijk dat ook de [generieke acties \(Vlaams deel 2022-2027\)](#) uit de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 uitvoering krijgen. Deze acties werden aangevuld met andere acties en projecten die bijdragen aan de te halen toestand.

Figuur 1: locatie gebiedsspecifieke acties opgenomen in het bekken specifieke deel Leiebekken van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027

Leiebekken – WUP

Dankzij extra middelen van de Blue Deal kwamen heel wat geplande acties versneld in uitvoering. Onderstaande figuur geeft de status weer van de gebiedsspecifieke acties voor het Leiebekken die opgenomen zijn in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. Ongeveer 20% van de acties werden uitgevoerd en meer dan de helft van de acties zijn in voorbereidende fase (36%) of in uitvoering (30%).

Figuur 2: status acties SGBP 2022-2025 (april 2025)

Generieke maatregelen

In het Leiebekken wordt sterk ingezet op de verdere uitbouw en optimalisering van de afvalwatersanering (riolering, waterzuiveringsinstallaties en IBA's). De zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen bepalen de uitvoering, timing en afstemming van de saneringsprojecten. In het Leiebekken zijn 24 % van de te plaatsen IBA's reeds gerealiseerd. Daarmee scoort het lager dan het gemiddelde in Vlaanderen (34 %). Vooral in de westelijke helft van het Leiebekken dienen nog veel IBA's geplaatst te worden. In de oostelijke helft van het Leiebekken ligt de plaatsingsgraad van de IBA's opmerkelijk hoger. De rioleringsgraad in het Leiebekken bedraagt 86,5 % en zal maximaal 96,6 % bedragen. De overige 3,4 % betreft het plaatsen van IBA's. De rioleringsgraad ligt iets lager dan het Vlaams gemiddelde (88,1 %).

Het generieke beleid voor bedrijven wordt gevoerd via het vergunningenbeleid. Het landgebruik is voor een groot deel landbouw, en in de regio van Midden West-Vlaanderen

vooral tuinbouw-en groententeelt, waardoor het generieke landbouwbeleid (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en Mestbeleid) eveneens een grote rol speelt in het halen van een goede waterkwaliteit in het bekken door het inzetten op het beperken van de nutriënteninstroom, pesticiden en sediment door erosie. Het steeds afnemende aandeel grasland is naar onder andere infiltratie en erosie toe geen goede zaak.

Tijdens de ontwikkeling van de SGBP 2022-2027 werden PFAS niet expliciet vernoemd. Tegenwoordig is dit een belangrijk aandachtspunt waar, onder andere, via beleid en regelgeving rekening mee wordt gehouden. In dit WUP wordt niet specifiek verwezen naar de PFAS problematiek, tenzij dit gericht vermeld of behandeld wordt binnen een project in een afstroomgebied.

Provincies

De Provincie West-Vlaanderen lanceerde op Wereldwaterdag vrijdag 22 maart 2024 het nieuw provinciaal waterkwaliteitsplan. Het plan is opgebouwd rond vier pijlers:

- inzetten op een sterke reductie van puntvervuiling
- streven naar een sterke reductie van diffuse verontreiniging
- versterken van de kennis en expertise rond kostenefficiënte, duurzame en innovatieve technieken om de waterkwaliteit te verbeteren
- de vierde pijler omvat alle integrale en gebiedsgerichte projecten die de drie andere pijlers overkoepelen.

De **provincie West-Vlaanderen** zet concreet in op monitoring en metingen, op sensibiliserende acties naar landbouwers, wil een gebiedsdekkend aanbod aan openbare vul- en spoelplaatsen uitstippelen die voldoen aan de toekomstige normen en zal lokale besturen ondersteunen bij de opmaak en realisatie van decentrale waterzuivering in het buitengebied. Voor de uitvoering van het actieplan is er 550.000 euro extra budget voorzien. Eén van de prioriteiten van het nieuwe provinciale bestuur is een westwaterplan. Met een gebiedsgerichte werking wil dit plan voorzien in maatregelen zodat alle West-Vlamingen droge voeten kunnen houden, dat er geen watertekort is bij droogte én dat de waterkwaliteit gegarandeerd is.

In het bestuursakkoord voor 2025-2030 van de **provincie Oost-Vlaanderen** staat vermeld dat de provincie een ambitieus waterbeleid wenst te voeren, waarbij ze het provinciaal grondgebied zoveel mogelijk inrichten en weerbaar maken tegen verstoringen ten gevolge van het klimaat. Dit voor zowel de gevolgen van aanhoudende droogte als van wateroverlast. De Leiestreek staat (samen met de regio Gent en het Meetjesland) expliciet vernoemd in het bestuursakkoord als gebied waar mogelijk een toekomstig initiatief rond het waterrobuust maken van de provincie verder kan worden uitgewerkt.

Drinkwater

In het Leiebekken is er **één drinkwaterproductiecentrum** aanwezig. Het waterproductiecentrum De Gavers te Harelbeke (De Watergroep) zuivert het water uit het Kanaal Kortrijk-Bossuit dat gevoed wordt vanuit de Schelde. In het kader van het complex project Kanaal Bossuit-Kortrijk wordt onderzocht of het mogelijk is om in de toekomst, bij calamiteiten, ook het kanaal te kunnen voeden met water uit de Leie. Dit om de leveringszekerheid te vergroten. Het meeste drinkwater in het Leiebekken wordt geïmporteerd vanuit andere gebieden. Het betreft hoofdzakelijk grondwater uit winningen uit de Carboonkalk in Kooigem en Spiere-Helkijn, maar ook aankopen bij het Waalse drinkwaterbedrijf SWDE. In het Leiebekken zijn 3 verschillende distributiezones aanwezig van De Watergroep, daarnaast is er ook een deel in het noordoosten van het Leiebekken dat bediend wordt door Farys.

Waterstanden

Het najaar van 2023 en het voorjaar van 2024 tekenden zich af als een natte periode. De uitzonderlijke combinatie van hoge grondwaterstanden, een verzadigde bodem, doortij, aanhoudende westenwind en veel neerslag stroomopwaarts in Frankrijk en Vlaanderen, leidden ertoe dat verschillende waterlopen in het Leiebekken in november 2023 en januari 2024 ver buiten hun oevers traden. In het Leiebekken stonden onder andere de natuurlijke valleigebieden van de Heulebeek, de Gaverbeek en de Toeristische Leie blank en traden lokaal wateroverlastproblemen op.

Blue Deal

Om waterschaarste en droogte aan te pakken, riep de Vlaamse Regering in de zomer van 2020 de Blue Deal in het leven. Dit ambitieus programma zorgde voor een boost aan acties om de strijd tegen waterschaarste en droogte op het terrein aan te gaan.

Vanaf januari 2024 versterken de regionale landschappen de Vlaamse overheid in het buitengebied. In elk regionaal landschap in Vlaanderen is een Blue Deal-coördinator actief. De Blue Deal-coördinatoren trachten lokale projecten rond de ontwikkeling van sponslandschappen enerzijds en ontharding anderzijds in een stroomversnelling te brengen (zoals bijvoorbeeld de acties opgenomen in de hemelwater- en droogteplannen van de gemeenten). Binnen het bekken van de Leie zijn er drie Blue Deal-coördinatoren met wie er een samenwerking is:

- RLS Leie en Schelde
- RLS Meetjesland en Leievallei

- RLS West-Vlaams Hart

De Blue Deal-coördinatoren screenden de droogte- en hemelwaterplannen van alle gemeenten en steden in het werkingsgebied en de acties werden op een overzichtelijke manier ingedeeld, om bij toekomstige subsidieoproepen kort op de bal te kunnen spelen.

Ze brachten de onthardings- en vergroeningsprojecten in kaart en concretiseerden die. Ze startten concrete projecten bij particulieren of op openbaar domein om grachten of waterlopen te ontbuizen, percelen te vernatten, natuurvriendelijke oevers aan te leggen, wadi's aan te leggen, groene prikkels in te richten, Ook nemen ze initiatief voor een dag van de Mandel, Waterhelden en veel meer. Meer info: www.regionalelandschappen.be.

Watergevoelige Openruimtegebieden

Op 13 oktober 2023 heeft de Vlaamse Regering een vierde reeks gebieden aangeduid als **voorlopige watergevoelige openruimtegebieden**(WORGs). Binnen het Leiebekken zijn dit volgende gebieden:

- 'Industriegebied E17' - Deerlijk
- 'Sasbrug' - Izegem
- 'Oostpoort' - Waregem
- 'Industriegebied Heulestraat' - Wevelgem
- 'WUG Moorsele - Heulebeek' - Wevelgem
- 'Slype Noord' - Zwevegem
- 'Slype Zuid' - Zwevegem

Over de voorlopige aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden in de provincie West-Vlaanderen liep een openbaar onderzoek van 5 december 2023 tot en met 2 februari 2024. Het Departement Omgeving heeft de bezwaren verwerkt en de WORGs werden op 31 mei 2024 goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

De Vlaamse Regering legde met **de conceptnota Bouwshift** de basis voor een tussenkomst van de Vlaamse Gemeenschap ter ondersteuning van steden en gemeenten in het kader van planschade bij ruimtelijke uitvoeringsplannen die uitvoering geven aan de bouwshiftopgave (Fonds beleidsplan Ruimte Vlaanderen ‘BRV-fonds/tak Lokaal Bouwshiftfonds’). In dit kader werd, na advies van de Raad van State, een definitief besluit goedgekeurd op 22 maart 2024. Het besluit voorziet ook een tijdelijke verderzetting van de bestaande ondersteuning van gemeenten en provincies bij planschadedossiers in het kader van signaalgebieden, waarvoor de nodige middelen waren voorzien in het Rubiconfonds vooraleer dit werd ingekanteld in het BRV-fonds.

Departement Omgeving bereidt in 2025 een 2de en 3de ronde van de afbakeningen van de WORGs voor. In eerste instantie wordt gezocht naar gebieden waar op korte termijn vrijwaren aangewezen is, waarbij er een duidelijke waterproblematiek heerst en bij voorkeur ook hoge ontwikkelingsdruk is. In het najaar volgt een formele ronde voor het aanbrengen van gebieden voor **WORG 3.0** op basis van een globale analyse over gans Vlaanderen van alle niet-ontwikkelde harde bestemmingen.

Gebiedsgerichte werking

Voor verschillende gebieden loopt een gebiedsgerichte werking rond water. Daarnaast wordt ook bekkenbreed overleg georganiseerd over thema's zoals waterschaarste. Tijdens lange droge periodes stemmen de waterbeheerders zowel onderling af als met de betrokken partners in het provinciaal droogteoverleg. Na een periode van intense neerslag met overstromingen en wateroverlast gebeurt een evaluatie en worden verbeterpunten afgesproken. Het crisisbeheer wordt actueel gehouden en er worden structurele maatregelen gezocht, zowel om wateroverlast als waterschaarste te voorkomen.

Per gebied in het bekken hebben de partners samen de te halen doelstellingen uitgeschreven alsook het engagement dat ze aangaan om bij te dragen aan het halen van die doelstellingen. Bij de verschillende initiatieven (acties/projecten) is een stand van zaken en planning opgenomen. Indien van toepassing zijn ook de knelpunten/drempels weergegeven die de realisatie van de actie of het project bemoeilijken of in de weg staan.

Het bekkensecretariaat organiseert naast gebiedsgerichte GTO's één tot tweemaal per jaar een algemeen GTO (met bekkenraad) voor het Leiebekken. Daar worden de actuele thema's of gebeurtenissen besproken. Ook worden door het bekkensecretariaat thematische GTO's voor het Leiebekken georganiseerd, zoals rond erosie en rond waterschaarste.

Deelgebieden binnen dit WUP:

Gaverbeek.....	5
Oude Mandel	17
Heulebeek	22
Toeristische Leie, Kattebeek en Rosdambeek.....	31
Leie, Kanaal Bossuit-Kortrijk, Spierebeek en Douvebeek.....	37
Mandel en Kanaal Roeselare-Leie	54

Gaverbeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

Waterkwaliteit

De Gaverbeek is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

Wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is hoog. Omdat de beek in een depressie ligt, is het water moeilijk af te voeren. Daarbij komt dat enkele zijlopen bij hevige of langdurige regen het water (te) snel afvoeren.

Om wateroverlast tegen te gaan, moeten we bovenstrooms inzetten op een vertraagde afvoer en benedenstrooms op een herstel van de natuurlijke berging. Door de natte graslanden in het afstroomgebied van de Gaverbeek I, die een natuurlijke buffer vormen, kunnen kritieke overstromingen beperkt worden.

In het afstroomgebied van de Gaverbeek II doen overstromingen zich voor vooral op- en afwaarts van Zwevegem. Het zuidelijk deel van het afstroomgebied Gaverbeek II is erosiegevoelig. Verschillende acties uit het SGBP focussen zich op het realiseren van ecologisch oeverherstel en erosiemaatregelen, meer bepaald oevererosie en afstroming van akkers. Ter hoogte van het provinciaal domein De Gavers wordt een gecontroleerd overstromingsgebied aangelegd om het overstromingsrisico verder te beperken.

In januari 2024 kwamen op grote schaal overstromingen voor. Onder andere nabij Lisbonna aan de monding van de Slijpbeek in de Gaverbeek te Deerlijk stonden vele hectaren blank.

Watertekort

Door het hermeanderen van de waterloop in de Gaverse meersen en het aanleggen van natte natuur ter hoogte van het provinciaal domein De Gavers wordt ingezet op waterbeschikbaarheid voor dit gebied.

Daarnaast wordt via demoprojecten onderzocht om lokale spaarbekkens in te zetten om te zorgen voor voldoende water voor de landbouw.

Uit de waterkwaliteitsmetingen blijkt dat in lange droge periodes de waterkwaliteit achteruitgaat door een relatief groot aandeel vuilvracht uit lozingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties, bedrijven en huishoudens. Zeker als de stuwen omhoog gezet worden om het water zoveel mogelijk op te sparen, worden enkele panden van de Gaverbeek enkel gevoed met afvalwater uit productieprocessen dat onder andere verhoogde zoutconcentraties bevat.

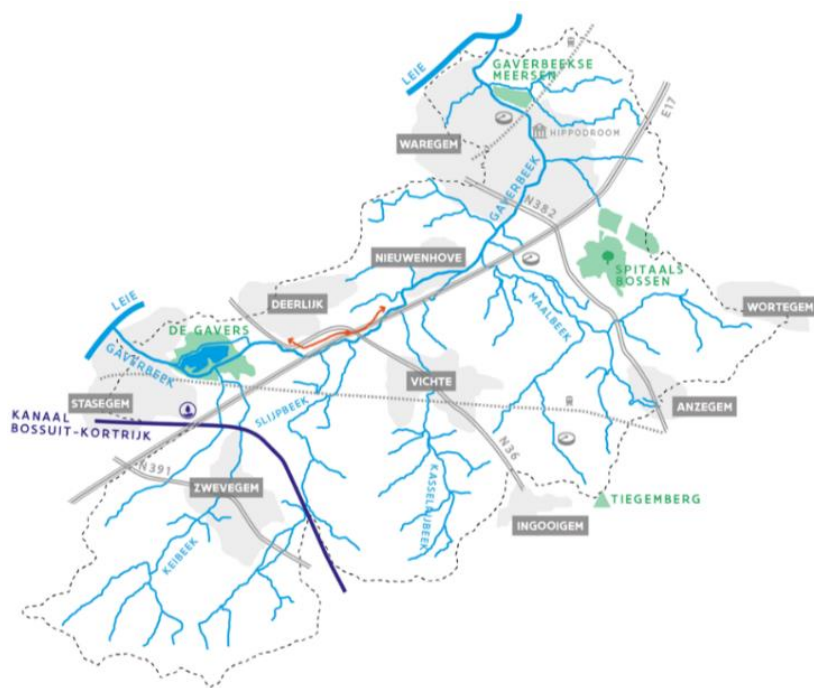

Waterbeleving

Wandelen langs de Gaverbeek is een van de manieren om te genieten van de natuurlijke schoonheid van het gebied. Er zijn talrijke aangelegde wandel- en fietspaden die je langs de Gaverbeek leiden. Een voorbeeld is de oude spoorweg langs de Gaverbeekse meersen. Er is een prachtige natuurlijke omgeving in het provinciaal domein De Gavers.

De belevingswaarde van het watersysteem wordt verhoogd door het openleggen van overwelvingen o.a. ter hoogte van de Collegewijk in Harelbeke en de kokers van de Gaverbeek te Waregem. Het creëren van waterpartijen, het toegankelijk maken van de waterloop en aanleg en multifunctioneel gebruik van groen-blauwe netwerken in bebouwde zones, de aanleg van natte natuur en de ecologische herinrichten van de oevers zorgen mede voor het verhogen van de belevingswaarde.

Meer info: [bekkenspecifiek deel Leiebekken \(Gaverbeek I\)](#) en [bekkenspecifiek deel Leiebekken \(Gaverbeek II\)](#)

Figuur 3: Stroomgebied van de Gaverbeek

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

In het stroomgebied van de Gaverbeek lopen reeds een aantal jaren tal van initiatieven om de beek en haar zijwaterlopen te versterken.

Opmaak gebiedsvisie voor de Gaverbeekvallei (strategische actie binnen Interreg-project VALYS) - integratie in de beleidsplannen - Leiedal

Het doel van het project VALYS was de ontwikkeling van het gebied van de Leievallei op basis van een grensoverschrijdende strategie. Het project legde de focus op twee grote krachtlijnen: een dialoog op gang brengen met de burgers en het versterken van de

landschappelijke en natuurlijke elementen van de Leievallei (Leievallei - Parc de la Lys). Het project liep van 2016 tot 2022.

Gebiedsgericht overleg Gaverbeek - Prioritair gebied VMM voor integrale projectwerking

In 2018 en 2023 bracht het bekkensecretariaat de betrokken actoren in het stroomgebied van de Gaverbeek samen. Op de agenda's stonden toelichtingen over de waterkwaliteit van de Gaverbeek en haar zijlopen, de rioleringsinfrastructuur, de lopende projecten, wateroverlast en watertekort, ...

Water-Land-Schap "De Gaverbeekvallei: een klimaatbestendig waterlandschap" - VLM

In 2019 werd het project om de Gaverbeek klimaatbestendiger te maken geselecteerd als een van de veertien projecten binnen de oproep Water-Land-Schap 1.0 van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Dit project, gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid, heeft als doel om samen met een lokale coalitie te investeren in de inrichting van de Gaverbeekvallei. Dit project is een van de lokale initiatieven waarmee de Vlaamse Regering de strijd tegen droogte en waterschaarste wil intensiveren. Via demomaatregelen en een landinrichtingsplan wordt gewerkt aan het creëren van extra waterbuffering voor de landbouw, oeverzones, beekdalgraslanden, hermeandering, erosiebestrijding en landschapselementen. Het initiatief is gebaseerd op de Gaverbeekvisie. Deze visie streeft naar een veerkrachtige beekvallei die bestand is tegen klimaatveranderingen. Er wordt verder aan het traject gewerkt op basis van een doorstartnota die besproken werd op de stuurgroep van juni 2024. Het doel van Water-Land-Schap is het ontwikkelen van een klimaatrobuste en kwalitatieve landschap, landbouw en waterlopen, waarbij de waterloop een verbindend element is tussen landschap en landbouw. Wateroverlast en de droogteproblematiek worden aangepakt. Er wordt draagvlak gecreëerd via onder andere sensibilisatie.

Intercommunale Leiedal is trekker van het traject. De partners in dit project zijn de provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen, VMM, Boerenbond, Natuurpunt, het Regionaal Landschap, Boeren natuur, Inagro en de gemeentebesturen van Kortrijk, Harelbeke, Zwevegem, Deerlijk, Anzegem en Waregem.

De zoekzones voor het opstellen van een landinrichtingsplan zijn de Pluimbeekvallei (Keibeek en Pluimbeek) en rond de Slijpbeek. In 2025 gaan de werkgroepen van start voor deze zoekzones. Eerst wordt geprobeerd om de potenties goed in kaart te brengen en de zoekzones een finale afbakening te geven. ook het middenveld beginnen te betrekken.

Verder kunnen gemeentes buiten de zoekzones ook projecten indienen via het kanaal demomaatregelen. Recent werd voor een projectvoorstel voor Waregem ingediend, die bij de jury ligt. Ook zijn de gebiedsdekkende demomaatregelen voor landbouw (van coalitie Gaverbeek) recentelijk goedgekeurd, maar deze moeten nog doorgesproken worden met de werkgroep van de VLM.

➡ **PDPO - Klimaatadaptatie via water en bodem in het interfluvium Leie-Schelde - Leiedal**

Het PDPO-project "Klimaatadaptatie via water en bodem in het interfluvium Leie-Schelde" richtte zich op klimaatadaptatie in Zuid-West-Vlaanderen. Leiedal, Inagro en Boerennatuur Vlaanderen werkten tot en met juni 2024 samen met de provincie en lokale besturen om maatregelen te ontwikkelen voor water- en bodembeheer in dit gebied ten zuiden van de E17. De focus lag op het ondersteunen van landbouwers in Avelgem, Deerlijk, Anzegem, Spiere-Helkijn, Zwevegum en delen van Harelbeke, Deerlijk en Waregem bij het aanpakken van droogte, wateroverlast en bodemerosie.

Dankzij financiële steun van EFRO Vlaanderen en de provincie West-Vlaanderen kregen landbouwers uitgebreide begeleiding bij de implementatie van maatregelen zoals houthakseldammen, stuwen en peilgestuurde drainage. Deze initiatieven zijn gunstig voor hun bedrijfsvoering en de meeste kosten worden gedekt door subsidies. De begeleiding omvatte het volledige proces, van situatieschets en planopmaak tot contacten met aannemers en subsidieafhandeling.

Hoewel de noodzakelijke ingrepen vaak wetenschappelijk onderbouwd zijn, worden ze niet altijd uitgevoerd. Daarom is er behoefte aan sensibilisatie, communicatie en een brugfunctie om deze maatregelen daadwerkelijk te realiseren. Het project zette in op het creëren van draagvlak en het faciliteren van de uitvoering van waterbekkens, erosie maatregelen, oeverranden en ontharding.

Landbouwers kunnen erosie op hellende percelen voorkomen door niet-kerende grondbewerkingen, drempels tussen ruggenteelten en maximale bodembedekking toe te passen. Als deze maatregelen niet voldoende zijn, kunnen ze via het erosiebesluit maatregelen zoals erosiepoelen, buffergrachten, graskanten en houthakseldammen aanleggen. Een houthakseldam, bestaande uit houten palen en gaasdraad gevuld met verhakselde wortelhout, vangt afstromend water op en laat het vertraagd doorsijpelen, terwijl meegevoerde modder stroomopwaarts van de dam bezinkt. Voor deze maatregel kan men ook zelf subsidies aanvragen via VLIF NPI.

Daarnaast werd gekeken naar bufferstroken, het inwerken van houtsnippers in de bodem en het plaatsen van stuwten om meer water vast te houden. In Zwevegum zijn tijdens het Leiebekken – WUP

project enkele erosieknelpunten aangepakt, waar twee landbouwers via VLIF Niet-Productieve Investerings (NPI) in houthakseldammen hebben geïnvesteerd.

Dit liep tot 30 juni 2024, maar kent een vervolg in de landbouwbegeleiding door Boerennatuur binnen het kader Waterlandschap in opdracht van de VLM.

➡ **Weerbaar Water-Land-Schap**

In het traject Weerbaar Water-Land-Schap zetten vier Water-Land-Schapsgebieden het advies 'Weerbaar Waterland' van het expertenpanel hoogwaterbeveiliging naar de praktijk om. Zo werkt Vlaanderen aan de transitie naar een landschapssysteem dat water eerst maximaal vasthoudt voor infiltratie, om pas daarna het resterende water te hergebruiken of af te voeren als dat nodig blijkt. Voor de uitvoering van het traject Weerbaar Water-Land-Schap is 5 miljoen euro voorzien uit het Vlaams klimaatadaptatieplan. Het gebied tussen Kortrijk en Roeselare is één van deze vier gebieden, waar drie lokale gebiedscoalities zich hebben verenigd om het verstedelijkt gebied voor te bereiden op de klimaatschokken in de Leievallei (provincie West-Vlaanderen).

De drie lokale gebiedscoalities zijn de Water-Land-Schaps-projecten in midden en zuidwest Vlaanderen:

- Gaverbeek - Slijpbeek
- Heulebeek
- Spiere- Weimeersbeek (Bovenschedebekken).

Er wordt tegen 2025 in het stroomgebied van de Slijpbeek in het BAU-scenario (business as usual) een toename van de vochtvraag met 23 % verwacht, naar 64 l/m². Richting 2100 zou dit stijgen naar 83 l/m² (58 % hoger dan nu).

Op 21 % van het landbouwareaal lijkt peilgestuurde drainage en stuwen interessant voor landbouwers in dit gebied. Die percelen liggen in de afwaartse helft van het stroomgebied van de Slijpbeek, ten noorden van het kanaal Bossuit-Kortrijk in Zwevegum en Deerlijk.

Het actieplan voor Weerbaar Water-Land-Schap wordt finaal ingediend eind juni 2025. In het voorjaar van 2025 worden de commentaren van de jury verwerkt om daarna de finale akkoorden van de partners vast te leggen.

➡ **Lokale grondenbank in kader van PRUP 'Openruimte kamers Gavers en Esser (Deerlijk/Harelbeke)' in samenwerking met VLM**

Het PRUP (provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan) 'Openruimtekamers Gavers en Esser' richt zich op de uitbreiding van het provinciaal domein De Gavers in Deerlijk en Harelbeke. Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), de provincie West-Vlaanderen en de betrokken gemeenten Deerlijk en Harelbeke, in samenspraak met de grondeigenaars. Het heeft als doel een deel van het gebied om te vormen tot natuurgebied en een ander deel geschikt te maken voor zachte recreatie.

De totale uitbreiding beslaat ongeveer 46 hectare en bevat ook een gecontroleerd overstromingsgebied. Daarnaast omvat het plan de aanleg van een wandel- en fietspad tussen De Gavers en het kanaal Bossuit-Kortrijk en mobiliteitsplannen om het provinciedomein verkeersvrij te maken. Een ander belangrijk aspect van het project is het behoud van gronden voor grondgebonden beroepslandbouw in zowel de 'openruimtekamer' van de Gavers als de 'openruimtekamer' Esser, het landbouwgebied tussen de E17 en het kanaal Bossuit-Kortrijk.

Voor de prioritaire zones, zoals de uitbreiding van het natuur- en milieu-educatieve gebied en de aanleg van het gecontroleerd overstromingsgebied, is een onteigeningsplan opgesteld.

Om de getroffen landbouwers te compenseren, werkt de provincie samen met de VLM aan de oprichting van een 'grondenbank'. De VLM is gemachtigd om landbouwpercelen aan te kopen met financiële middelen van de provincie. Percelen in het projectgebied worden aangekocht voor de uitbreiding van het provinciedomein en overgedragen aan de provincie, terwijl percelen in het zoekgebied als compensatie aan de getroffen landbouwers worden aangeboden.

Het PRUP werd definitief vastgesteld door de provincieraad op 23 maart 2017 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 1 juni 2017. De provincieraad keurde de aankoop van enkele percelen grond, met een totale oppervlakte van 2,44 hectare en een aankoopprijs van 225.986,75 euro, goed als eerste stap in de uitvoering van dit project.

➡ De Kleine Gavers in Deerlijk

De 5 hectare grasland in de Gaverdepressie te Deerlijk werd aangekocht door Natuurpunt, de Provincie West-Vlaanderen en de Gemeente Deerlijk. In september 2022 werd een stuw geplaatst die het water moet ophouden. Hierdoor vult het grondwater terug aan, ontstaat een ondiepe plas en ontstaan het hele jaar natte weiden. De stuw werd in 2024 weggehaald omwille van burenlachten over natte kelders. In onderling overleg met alle betrokkenen wordt nog verder gezocht naar een oplossing.

Meer info: [bekkenwebsite Leiebekken](#), [bekkenspecifiek deel Leiebekken \(Gaverbeek I\)](#) en [bekkenspecifiek deel Leiebekken \(Gaverbeek II\)](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

❖ WATERKWALITEIT EN BELEVING

Hoever staan we

❖ *Fysico-chemische en biologische toestand*

Wat betreft de waterkwaliteit van de Gaverbeek zijn er de afgelopen dertig jaar aanzienlijke verbeteringen geboekt, maar er blijven knelpunten bestaan die aandacht vereisen. Door de twee stroomrichtingen van de Gaverbeek moeten er twee eindmeetpunten aan Europa gerapporteerd worden. Eén vlakbij de monding in Harelbeke, en één vlakbij de monding in Waregem. Beide meetpunten scoren slecht vanwege het 'one out, all out' principe, waarbij één slechte parameter de eindscore bepaalt.

Wat betreft de waterkwaliteit richting Waregem (Gaverbeek I) wordt deze negatief beïnvloed door hoge fosforconcentraties. Dit is voornamelijk te wijten aan huishoudelijke lozingen en restvrachten van de KWZI Ingooigem in de Kasselrijbeek en Tjampensbeek. Tijdens droge perioden wordt een stuw nabij de Gaverbeekse Meersen omhoog gezet om water op te houden, wat betekent dat het effluent van de RWZI Waregem de enige wateraanvoer is, wat nadelige effecten heeft op enkele waterkwaliteitsparameters.

Wat betreft de waterkwaliteit richting Harelbeke (Gaverbeek II) scoort deze slecht door hoge chlorideconcentraties en geleidbaarheid, een maat voor het zoutgehalte. Deze hoge concentraties zijn afkomstig van het effluent in Zwevegem, dat via de Keibeek in de Gaverbeek stroomt. Ondanks dit probleem zorgt dit effluent voor zeer lage fosforconcentraties en is het vaak de enige waterbron in droge periodes.

Verder zijn er diverse incidenten gemeld, zoals industriebranden, mazoutverontreinigingen en verkleuringen.

In 2022 werd een uitgebreide pesticidemeetcampagne uitgevoerd, waarbij overal overschrijdingen werden geconstateerd, met name in de Kasselrijbeek. Problematische stoffen hierbij zijn de herbiciden Diflufenican en Flufenacet.

In 2024 waren er veel overschrijdingen voor pesticiden in de Kasselrijbeek, waarmee de Kasselrijbeek in 2024 op vlak van pesticiden de slechtste waterloop in Vlaanderen was.

De macro-invertebraten, zoals kevers, wormen en libellen, zijn de afgelopen dertig jaar sterk toegenomen door de verbeterde waterkwaliteit, behalve in sterk verontreinigde waterlopen zoals de Kasselrijbeek en Kasteelbeek. De macrofyten, of waterplanten, blijven echter slecht scoren doordat ondergedoken waterplanten vaak ontbreken. De structuurkwaliteit van de Gaverbeek is ook niet optimaal; flauwe oevers en een gebrek aan betonnen constructies en hermeandering beperken de leefruimte voor macro-invertebraten en macrofyten.

Ook erosie verdient aandacht in dit stroomgebied. De VMM, het Bekkenssecretariaat, Leiedal en Inagro zijn tweemaal op terreinverkenning geweest om de erosieknelpunten aan de hand van het sedimentmodel in kaart te brengen. Plaatselijk komen diepe erosiegeulen voor.

◆ **Toestand visbestand**

In 2019 vond een afvisning plaats in het stroomgebied van de Gaverbeek. Hierbij werden tien verschillende vissoorten aangetroffen, hoewel het aantal soorten sterk varieerde per locatie. De Gaverbeek nabij Waregem bleek het meest soortenrijk te zijn en biedt veel potentie voor vissen zoals de kleine modderkruiper en de bittervoorn. Belangrijke aandachtspunten zijn het aanpakken van migratieknelpunten, de erosieproblematiek, het verbeteren van de structuurkwaliteit en een milder ruimsingsbeheer.

Als conclusie kan worden gesteld dat de waterkwaliteit significant verbeterd is, maar dat er nog diverse lokale invloeden zijn die aandacht vragen, zoals lozingspunten van huishoudens, RWZI's, industrie en landbouw. Droogteperiodes hebben een duidelijke invloed op de waterkwaliteit, net als erosie en pesticidenoverschrijdingen. Er kan veel winst behaald worden door de structuurkwaliteit van de Gaverbeek te verbeteren, wat het zelfzuiverend vermogen van het water en de habitat voor biologische soorten zou versterken. Acties gericht op het verminderen van pesticidengebruik, oeverafkalving, en erosie zijn essentieel om de ecologische kwaliteit van de zijlopen te verbeteren.

◆ **Saneringsinfrastructuur**

In het stroomgebied van de Gaverbeek is **86% van de inwoners aangesloten op de riolering** en wordt het afvalwater van 82% van de inwoners gezuiverd. Toch lozen bijna 13.000 inwoners nog direct of indirect hun afvalwater in de Gaverbeek.

Voor in Anzegem, Waregem en Zwevegem moeten nog veel inwoners worden aangesloten om de reductiedoelstellingen te behalen. Het grootste lozingspunt bevindt

zich in Anzegem, waar 750 inwoners hun afvalwater lozen op de Kasteelbeek, een bovenloop van de Maalbeek. Het rioleringsproject in dit gebied is afhankelijk van het Grote Leiestraat-project van het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV).

Er moeten nog veel **individuele behandelingsinstallaties (IBA's)** worden geplaatst. Ongeveer 38 % van de benodigde IBA's in de stroomgebieden van de Gaverbeek zijn gerealiseerd. Dat is hoger dan het gemiddelde in het Leiebekken (24 %) en Vlaanderen (31 %). Deerlijk is koploper, ook in het volledige Leiebekken, met 67 % geplaatste IBA's. Vooral in Anzegem, Wortegem-Petegem, Zwevegem en Kortrijk dienen er in absolute aantallen nog veel IBA's geplaatst te worden, maar de plaatsingsgraad ligt daar in lijn met het gemiddelde.

Er zijn **drie rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's)** die hun effluent in dit stroomgebied lozen. De RWZI van Waregem vertoont seizoensgebonden debietschommelingen, wat wijst op veel afstromend regenwater door verharding of grondwater dat naar de RWZI wordt afgeleid. De installatie in Ingooigem heeft een laag rendement voor fosfor (48%), waardoor alsnog hoge fosforconcentraties in de waterloop terecht komt. Daarnaast kunnen afvalwaterstromen door overstorten in de waterlopen terechtkomen; er zijn 169 bekende overstorten in het stroomgebied.

Er zijn **ongeveer 150 bekende knelpunten** waar grachten, bronnen, grondwater of verharde oppervlakken afwateren naar de riolering. Het aanpakken van deze knelpunten biedt alleen maar voordelen: betere rendementen van zuiveringsinstallaties, meer water beschikbaar in droge periodes, lagere energiekosten en minder overstortwerking.

Wat betreft de hoge fosforwaarden van de zuiveringsinstallatie in Ingooigem, komt dit doordat het een kleinschalige installatie is zonder specifieke normen voor fosfor. In Vlaanderen is men bezig met de uitrol van verdere fosforverwijdering bij kleinere zuiveringsinstallaties, waarvoor chemicaliën zoals ijzertrichloride nodig zijn, wat leidt tot hogere zoutgehaltes in het effluent.

Wat staat er te gebeuren

Er wordt volop ingezet op ecologisch herstel van de waterlopen, inclusief het voorzien van vispassages, alsook op acties die inzetten op het tegengaan van erosie en het verder uitbreiden van de saneringsprojecten en aanpak van de knelpunten (overstorten, diffuse lozingspunten, extra inzet op IBA's). Hierdoor wordt gestreefd naar een betere waterkwaliteit.

☞ De Vlaamse Milieumaatschappij zet in op ecologisch herstel van de waterloop

Via de integrale gebiedswerking voor de Gaverbeek zet VMM maximaal in op het ecologisch herstel van de Gaverbeek, zodat deze, waar mogelijk, weer evolueert naar de natuurlijke loop.

Dit gebeurt onder andere door het openleggen van ingebuisde delen, het herinrichten van oevers of het hermeanderen van de beek zodat meer zuurstof, licht en waterberging geven wordt aan de waterloop en zo het bodem- en waterleven zich langzaam kan herstellen. Obstakels voor vissen worden weggehaald of omgeleid, waardoor ze weer vrij kunnen migreren naar hun paaiplassen. Ook rioleringsprojecten dragen bij tot een betere waterkwaliteit. Deze ingrepen bevorderen niet alleen de waterkwaliteit maar versterkt ook het waterbergingsvermogen, zowel voor periodes van wateroverlast als droogte, alsook de belevingswaarde voor de vallei.

♦ VMM maakt de Gaverbeek opnieuw zichtbaar door het openleggen van de kokers op de Gaverbeek in Waregem

De Gaverbeek was in het verleden op vele plaatsen rechtgetrokken, gedempt of ingekokerd. In Waregem krijgt deze beek de komende jaren op verschillende plaatsen een fikse opknabbeurt: aan de ingang van de Hippodroom, het Spei en aan het Jeugdeiland. Door de ingebuisde delen te verwijderen en de oude loop van de Gaverbeek terug in te schakelen, wordt de Gaverbeek opnieuw 'zichtbaar' gemaakt en haar belevingswaarde voor de inwoners en passanten verhoogd.

Dit project is een samenwerking tussen de stad Waregem, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en Intercommunale Leiedal. ([8A E 0403](#))

Hoeveer staan we

De werken voor het eerste deelproject, de openlegging van de Gaverbeek aan de poort van de hippodroom, startten in 2021 de dag na Waregem Koerse en waren uitgevoerd net voor de editie van 2022. De toegang tot de hippodroomsite vanaf de Holstraat, die vroeger louter een schrale parkeerplek was, is nu getransformeerd tot een groene 'poort tot de hippodroom', met een sterkere verbinding tussen het centrum en de hippodroom en een aangename publieke ruimte.

Door de Gaverbeek op die beroemde locatie opnieuw zichtbaar te maken, werd een sterkere verbinding tussen het centrum en de hippodroom gecreëerd en een nieuwe, aangename publieke ruimte aan het water. Het is meteen een voorsmaakje in de opwaardering van de waterloop langs diverse trajecten.

Leiebekken – WUP

Figuur 4: openlegging Gaverbeek thv Hippodroom, Waregem

Wat staat er te gebeuren

De volgende locaties die VMM samen met Leiedal en de stad Waregem een grondige transformatie ondergaan door het openleggen van de Gaverbeek zijn 'Het Spei', 'de Zuidelaan langs de hippodroom' en het 'Jeugdeiland'. De werken werden in 2023 voorbereid en in 2024 werd de omgevingsvergunning aangevraagd. De werken zelf zullen ten vroegste na Waregem Koerse 2025 van start kunnen gaan.

In maart 2025 werd een workshop opgezet door Leiedal in opdracht van VMM en Waregem voor de verdere inrichting van de Gaverbeek tussen bedrijventerrein Deerlijk-Waregem en Nieuwenhove. De VMM bekijkt verder wat uitvoerbaar is.

Figuur 5: Ontwerpplan Gaverbeek te Waregem

◆ VMM legt de Gaverbeek II open ter hoogte van de Collegewijk in Harelbeke

De stad Harelbeke, Intercommunale Leiedal en de Vlaamse Milieumaatschappij sloegen eind 2018 de handen in elkaar om de Gaverbeek opnieuw 'zichtbaar' te maken ter hoogte van de Collegewijk en KSA in Harelbeke, en zo haar belevingswaarde voor inwoners en passanten aanzienlijk te verhogen. Enkele bruggetjes moeten ervoor zorgen dat de snelle doorsteken in de Collegewijk - ondanks het openleggen van de beek - behouden blijven. De paden en hellingen zijn zo aangepast dat ook rolstoelgebruikers volop van de beek en het aangelegde groen kunnen genieten. ([8A_D_0169.pdf](#))

Hoever staan we

De eerste voorbereidingen begonnen begin 2023, onder andere het verplichte archeologische onderzoek, het aanstellen van een studiebureau, het aanvragen van de nodige vergunningen,.....In augustus 2023 was er tevens een publieksmoment.

Wat staat er te gebeuren

Momenteel loopt het project vertraging op o.a. door de aanwezigheid van een aantal zeldzame en beschermde vleermuizen. Ook op archeologisch vlak zijn er ook enkele zaken ontdekt, mogelijk is er ook bijkomend onderzoek nodig. En dan zijn er nog technische vraagstukken die moeten opgelost worden.

Figuur 6 Ontwerpplan openlegging Gaverbeek in de Collegewijk

➤ Heraanleg van stuwen met vispassages (door VMM, DVW, ANB en provincie West-Vlaanderen)

Op de Slijpbeek zijn er vier stuwconstructies gelegen, die een drempel met verval hebben, waardoor ze meestal niet passeerbaar zijn voor vissen. De waterkolom op de betonnen plaat in de stuwconstructie is ook vaak niet diep genoeg voor vissen om te kunnen

migreren. Deze heraanleg is niet alleen relevant voor de waterkwaliteit, maar speelt ook een rol voor waterkwaliteit.

Meermaals werd **illegale opstuwing op de Slijpbeek** waargenomen. Er is vastgesteld dat er soms planken in de stuw worden gestoken, of dat er constructies in de waterloop worden aangebracht om water op te houden in periodes van droogte. Dit is niet alleen illegaal, maar kan gevaarlijke situaties opleveren bij hogere debieten.

Daar de bovenloop van de Slijpbeek **erosiegevoelig** is, heeft deze waterloop een grote sedimentvracht afvoer en kleurt na regenweer bruin. De meerderheid van de sedimentvracht in de Gaverbeek is dan ook van de Slijpbeek afkomstig.

Om deze problemen op te lossen wenst VMM samen met de provincie West-Vlaanderen deze vier constructies heraan te leggen en vispasseerbaar te maken, waar mogelijk gecombineerd met een sedimentvang (kosten slibruiming beperken) en een ecologische oeverinrichting (waterkwaliteit). Zo wordt een deel van de sedimentvracht opgevangen en verbetert de structuurkwaliteit van de waterloop. Door de aanpassingen wordt ook het ophouden van water regelbaar. Eventueel kan dit project met de aanleg van een grasbufferstrook naast de Slijpbeek op landbouwgrond aangevuld worden, bijvoorbeeld bij stuw 4. Een grasbufferstrook naast de beek bij licht hellend gebied vangt sediment op en verhoogt de toegankelijkheid naar de constructie voor de waterbeheerder.

Hoever staan we

Er werd een voorstudie uitgevoerd, waarbij gestreefd werd om alle randvoorwaarden (natuur, landbouw, waterbeheer) met elkaar te verzoenen. Hieruit bleek ook dat er weinig mogelijkheden zijn tot inname van ruimte, waardoor de voorkeur uitgaat naar combi - stuwen (combinatie schotbalken - klepstuwen). Er werden ook 2 extra locaties voor vispassages en sedimentvang toegevoegd.

Wat staat er te gebeuren

Er zal een opdracht uitgeschreven worden, waarna de uitvoering van de werken kan opgestart worden.

Het herstel van de stuwen met een automatische regeling is één van de actiepunten binnen het actieplan van Weerbaar Water-land-Schap.

Figuur 7: Stuw 1, aan de Oude Heerweg, Zwevegem

Figuur 8: Stuw 2, Pladijsstraat, Deerlijk

Figuur 9: Stuw 3: opwaarts spoorweg, Gaaistraat, Deerlijk

Figuur 10: Stuw 3: afwaarts spoorweg, Gaaistraat, Deerlijk

- **VLM samen met verschillende actoren in de Gaverbeekvallei (Leiedal, VMM, de provincies en gemeenten) zetten in op het verbeteren van de hydromorfologie (binnen de projecten Waterlandschap 1.0 'Klimaatrobuuste Gaverbeek Vallei' en PDPO 'Interfluvium')**

Het uitwerken van een demoproject met betrekking tot **de aanleg van oeverstroken en beekdalgraslanden** langs de Gaverbeek en de Kasselrijbeek in de gemeenten Anzegem, Deerlijk en Waregem werd omwille van onvoldoende draagvlak met de aangelanden stopgezet. ([8A D 0175](#)). Dit werd voorgesteld naar aanleiding van de Blue deal oproep

Leiebekken – WUP

2021 'Waterconservering', exclusief voor waterlandschapsprojecten, met onder meer de inrichting van oeverstroken. Omwille van de grondpositie ligt dit traject stil, ondanks diverse pogingen om met de eigenaars en gebruikers tot een overeenkomst te komen. Voor de gronden ter hoogte van de boomkwekerij heeft de provincie een studie uitgevoerd.

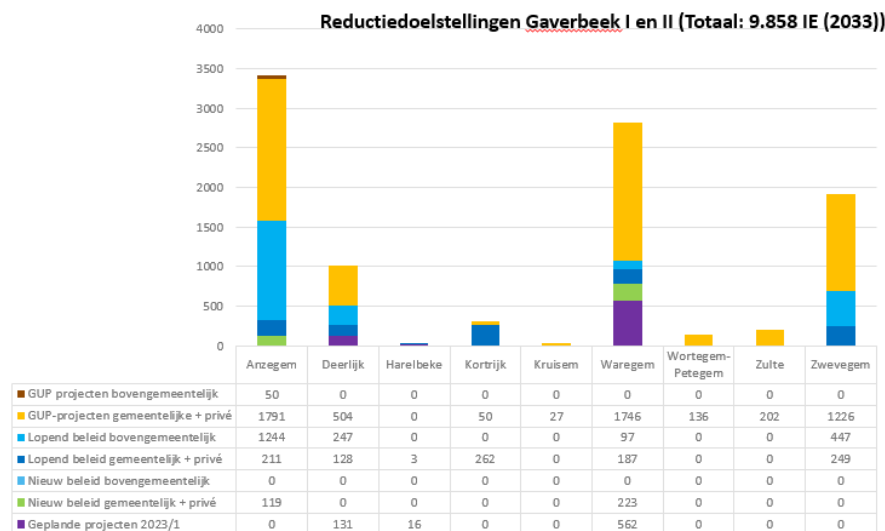
Het uitwerken van demoprojecten voor **spaarbekkens en erosiemaatregelen**, meer bepaald oevererosie en afstroming van akkers, op de bovenlopen van de Gaverbeek (Keibeek, Slijpbeek, Kasselrijbeek, Maalbeek) in de gemeenten Anzegem en Zwevegem is in voorbereidende fase ([8B A 0172](#)). Een eerste reeks ingediende demomaatregelen (2020) binnen Water-Land-Schap werd niet goedgekeurd. Een tweede reeks ingediend in 2024 werd recent goedgekeurd via een ministerieel besluit.

De **realisatie van ecologische oeverinrichting** van de Keibeek en Pluimbeek in de gemeenten Anzegem, Deerlijk en Waregem is in voorbereidende fase ([8A D 0176](#)). Dit is één van de focusgebieden binnen de doorstart van Water-Land-Schap Gaverbeek.

➤ **Aquafin en partners maken werk van bijkomende sanering**

Daarnaast dient er nog een grote inspanning geleverd te worden qua sanering vuilvracht tegen 2033. Naast een meer verregaande waterzuivering (o.a. nutriëntverwijdering op de RWZI Waregem en Ingoogem) dienen een aantal belangrijke rioleringswerken uitgevoerd te worden. De meest prioritaire projecten voor de Gaverbeek zijn:

- 21355BB_Collector Kleine Leiestraat: deel Grote Leiestraat
De timing van dit project hangt echter af van hun prioriteiten, die momenteel sterk gericht zijn op verkeersveiligheid en de aanleg van fietspaden.
- 22303_Collector Zwevegemstraat
- 22824_Collector Huttegem

Figuur 11 Planning riolering per gemeente

◆ WATERKWANTITEIT EN BELEVING

➡ De Vlaamse Milieumaatschappij maakt meer ruimte voor water door hermeandering in de Gaverbeekse meersen

De VMM wil samen met Natuurpunt en de stad Waregem de **ecologische oeverinrichting en hermeandering van de Gaverbeek** in de Gaverbeekse meersen realiseren. Het betreft het herinrichten en opwaarderen van de oude afgesloten meanders van de Gaverbeek in deze meersen. ([8A_D_0168](#))

🌿 Hoever staan we

Momenteel lopen de onderhandelingen met de grondeigenaars en wordt verder onderzocht of de waterkwaliteit van deze meanders toereikend is.

➡ De Provincie West-Vlaanderen en de Vlaamse Milieumaatschappij maken meer ruimte voor water bij de uitbreiding en herinrichting van het provinciedomein de Gavers

Het provinciedomein De Gavers wordt tegen 2025 uitgebreid met ongeveer 20 hectare tot in totaal 212 hectare en heringericht in drie zones. Door het creëren van natte natuur, de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied en het herstel van de natuurlijke loop van de waterloop door hermeandering, worden natuurontwikkeling en zachte recreatie gecombineerd met waterbuffering in het grootste groengebied van de Kortrijkse regio.

Partners hierbij zijn de VMM (hermeandering Gaverbeek), Departement Omgeving (subsidie hefboomproject 'Natte Natuur'), de VLM (verwerving gronden), Natuurpunt De Gaverstreke, de stad Harelbeke en de gemeente Deerlijk, Regionaal Landschap Leie en Schelde, Velt Fruitgroep Wevelgem - Menen.

◆ Zone 1 - Uitbreiding van het domein met natte natuur - natuureducatie en recreatie

In deze zone wordt het domein uitgebreid met natte natuur door herstel van het oude meersenlandschap van 'De Gavers' en worden mogelijkheden gecreëerd voor natuureducatie (Harelbeke) en recreatie. Dit kadert binnen de verdere uitbouw van de Gavers o.b.v. PRUP openruimte kamers Gavers en Esser.

Door deze ingrepen kan het meersenlandschap opnieuw als spons werken waardoor water langer wordt vastgehouden, wordt ingezet op het versterken van biodiversiteit en het bieden van educatieve en recreatieve ervaringen voor bezoekers. Het project werd goedgekeurd binnen de oproep lokale hefboomprojecten Natte Natuur. ([6_E_0071](#))

🌿 Hoever staan we

De provincie West-Vlaanderen kocht de afgelopen jaren 20 hectare nieuwe gronden aan voor de uitbreiding van het domein. In 2021 werden de plannen voor de eerste uitbreidingszone met natte natuur, een zone voor natuureducatie en recreatie afgewerkt. In 2022 werd de aanvraag van omgevingsvergunning ingediend. Na het verkrijgen van de omgevingsvergunning, werd het project verder technisch uitgewerkt (bestek/meetstaat/...) en de aanbesteding gelanceerd zodat de werken konden starten in het najaar 2023.

🌿 Wat staat er te gebeuren

Het streefdoel is om de uitvoering te kunnen afwerken in 2024.

◆ Zone 2 - Gecontroleerd overstromingsgebied en natuurexpansie

In deze zone, gelegen tussen de Eikenstraat (Harelbeke) en de Meersstraat (Deerlijk), wordt een **gecontroleerd overstromingsgebied (GOG)** gecreëerd, door het uitgraven van twee bufferbekkens zodat het water van de Pluimbeek en de Keibeek bij hoge waterstand hierin kan overstromen. De Pluimbeek en de Keibeek krijgen elk een aparte bedding. De uitgegraven grond wordt gebruikt voor de aanleg van een bebost talud met uitkijkpunt. De bouw van dit GOG is in uitvoering van het PRUP de Gavers en werd opgenomen in project Water-Land-Schap Gaverbeek (1.0) ([6 F 0372](#))

Het doel is om het water langer in het gebied te houden en de woningen in de Meersstraat te beschermen tegen wateroverlast en het Gavermeer, dat waterwingebied is, te vrijwaren van overstromingen uit de Gaverbeek, de Pluimbeek en de Keibeek. Het nieuwe gebied heeft dus een 'buffer- en sponsfunctie'. Naast maatregelen voor waterbeheersing wordt in deze zone ruimte gecreëerd voor natuurexpansie en biodiversiteit. Ook hier ligt de nadruk op het herstellen van het historisch meersenlandschap.

Figuur 12: Ontwerpplan uitbreiding domein De Gavers

Hoever staan we

De provincie West-Vlaanderen heeft het ontwerp uitgewerkt in 2022 en voorzag de aanvraag van de omgevingsvergunning en de aanbesteding in 2023.

Wat staat er te gebeuren

De werken op terrein zijn momenteel lopende en worden voorzien om beëindigd worden in 2025.

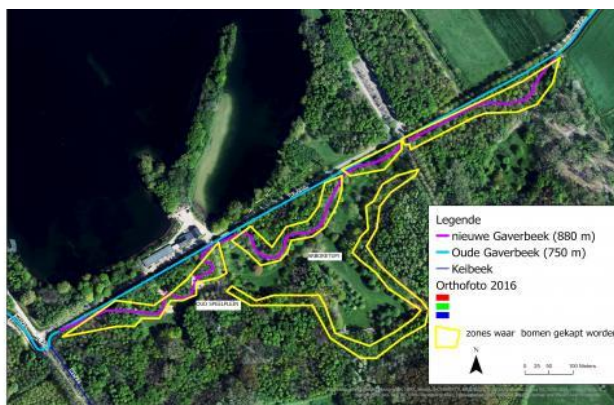
Figuur 13: De werken aan het bufferbekken

◆ Zone 3 - Ecologische oeverinrichting en verlenging Gaverbeek met 130 m door hermeandering

In 2008 werd de Gaverbeek buiten het provinciedomein verlegd in een natuurvriendelijke bedding. Om de rechtgetrokken Gaverbeek ook binnen het provinciedomein te Harelbeke terug een natuurlijke bedding te geven door ontharding en een hermeandering, sloten de VMM en de Provincie West-Vlaanderen in 2020 een samenwerkingsovereenkomst af. De studiekosten worden gedeeld en de VMM financiert als waterloopbeheerder de uitvoeringswerken zelf via het Europese herstellfonds Vlaamse Veerkracht. De hermeandering maakt deel uit van de Blue Deal. (Studiekosten 250.000 euro - aankoop grond 200.000 euro - uitvoering 300.000 euro ([8A D 0170](#)))

Figuur 14: Intekening hermeandering domein De Gavers

Figuur 15: Orthofoto met intekening waterlopen

Hoe ver staan we?

In 2022 werd het ontwerp uitgewerkt en de vergunningsaanvraag opgestart. Na het verkrijgen van de omgevingsvergunning en de aanbesteding in het voorjaar 2023, startten de eerste werken in april 2023 met onthardingswerken door de uitbraak van de betonnen bedding van de Gaverbeek van 5.000 m² beton van 10 cm dik. In een volgende fase werd de meanderende bedding uitgegraven via het gebied van het vroegere speelpleintje langs het arboretum, waardoor de oorspronkelijke structuur van de Gaverbeek hersteld werd met een ecologische oeverinrichting.

De natuurlijke bedding bestaat uit drie kronkelende meanders, waardoor de totale lengte van de Gaverbeek toeneemt van 750 tot 880 meter. Hierbij wordt ook de Keibeek terug aangetakt op de Gaverbeek ter hoogte van het bos.

Door dit rechtgetrokken traject van de Gaverbeek ten zuiden van de Gaverplas te ontharden en te voorzien van een natuurlijke beekbedding infiltreert regenwater opnieuw in de bodem, krijgen fauna en flora opnieuw kansen, verhoogt natuurwaarde en de landschappelijke belevingswaarde van het domein en worden oevers minder steil en dus minder gevaarlijk. Door de aanleg van 130 meter extra meanderende bedding kan de waterloop meer water bergen en vermindert niet alleen de kans op wateroverlast stroomafwaarts maar krijgt water ook meer ruimte en is de waterloop beter bestand tegen hevige regenval en lange periodes van droogte.

De hermeandering werd afgerond in de zomer van 2023.

Figuur 16: Hermeandering in de Gavers

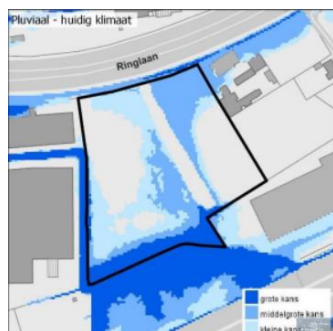
WORG Deerlijk E17

Voor verschillende signaalgebieden, dit zijn nog niet ontwikkelde watergevoelige gebieden met een harde bestemming, besliste de Vlaamse Regering eerder dat het beter is om deze niet meer te ontwikkelen en te herbestemmen naar een openruimtefunctie. De herbestemming gebeurt via een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) na de aanduiding als **watergevoelig openruimtegebied (WORG)**. Eén van deze goedgekeurde WORG's is het perceel naast de E17 in Deerlijk. Tijdens het hoogwaterevent in januari 2024 bleken de

gemodelleerde overstromingscontouren zeer goed overeen te komen met wat in realiteit optrad. Zolang de herbestemming niet via een (lokaal) RUP is herbestemd blijft de openruimtefunctie mogelijk. Eventuele toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden met harde bestemming zijn niet meer mogelijk door de WORC aanduiding.

Figuur 17: Wateroverlast januari 2024 thv E17 en N36, Deerlijk

Figuur 18: Overstromingsrisico behorend bij vorig figuur

🔄 **Bedrijventerrein Blauwpoort in Waregem**

Het bedrijventerrein Blauwpoort in Waregem dient een blauwdruk voor het bedrijventerrein van de toekomst te worden. Het project loopt van 2024 tot in 2027. Naast ruimteschaarste vormt ook waterschaarste een uitdaging voor de bedrijvigheid in de regio rond de Gaverbeek. Daarom wil Intercommunale Leiedal het bedrijventerrein Blauwpoort met financiële steun van de Europese Unie (EFRO) waterneutraal maken en tonen hoe ruimte voor water meerwaarde kan creëren op vlak van waterbeschikbaarheid, dubbel gebruik, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Leiedal wil elke druppel regenwater die valt op Blauwpoort vasthouden in plaats van af te voeren naar de Nieuwevaartbeek en de Gaverbeek. Dit kan door heel wat ruimte te voorzien voor regenwater in brede grachten en ruime infiltratiezones (circa 3 hectare). Daarnaast zal een landschappelijk geïntegreerde waterbuffer (circa 9.500 m³) kansen bieden voor waterhergebruik ten dienste van bedrijven, brandweer, landbouwers, buurtbewoners en de stedelijke groendienst.

De omgevingsvergunningaanvraag is in voorbereiding.

Oude Mandel

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

Waterkwaliteit

De Oude Mandel is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden). Het afwaartse deel van de Oude Mandel biedt potenties op vlak van structuurkwaliteit en biologische waterkwaliteit. Echter scoort de fysico-chemische waterkwaliteit plaatselijk slecht door bestaande en historische lozingen van industrie. Ook op vlak van riolering is er werk aan de winkel door de lage zuiveringsgraad, het lage aantal geplaatste IBA's en het relatief hoge aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties in dit stroomgebied die met hun effluent voor een druk zorgen. Ten slotte heeft de landbouwsector een belangrijke invloed op overschrijdingen van pesticidenormen en een verhoogde nitraatwaarde.

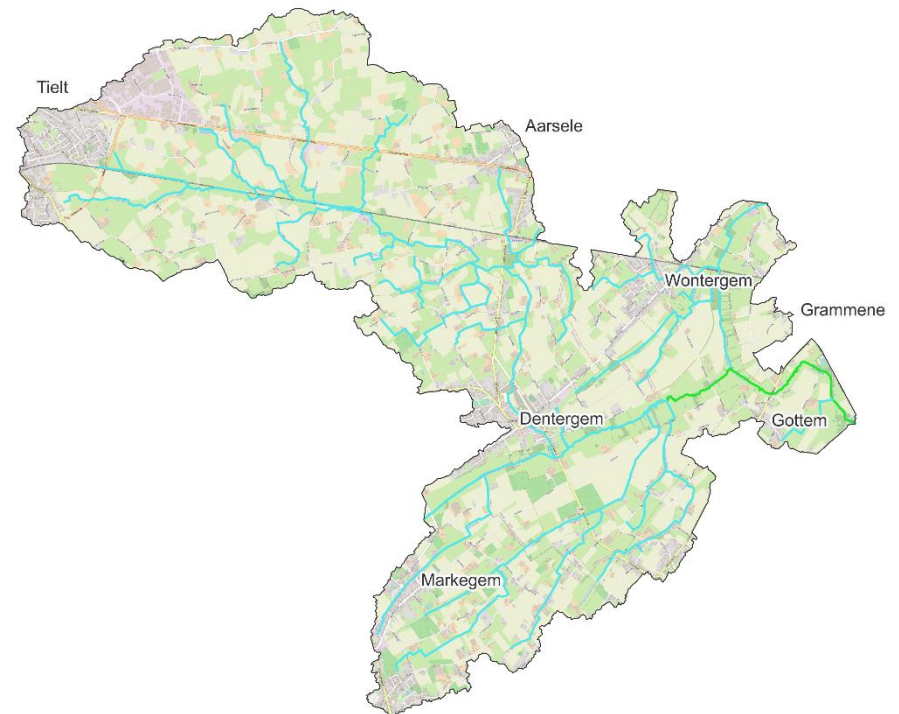
Wateroverlast

De Oude Mandel heeft een goede structuurkwaliteit en heeft een brede vallei met uitgebreide en aaneengesloten natte graslanden waartussen de waterloop meandert. Er komen tal van kleine landschapselementen, poelen, kleine grachten verruigde graslanden, waardevolle flora, ... voor. De Krommedijkbeek en de Speibeek hebben een minder goede hydromorfologie. De Oude Mandel overstroomt regelmatig, maar deze vinden plaats in de brede laaggelegen weilanden die van nature overstroombaar zijn. Het overstromingsrisico met schade is daarom relatief beperkt in dit afstroomgebied. Ook de Speibeek treedt regelmatig buiten haar oevers, meestal zonder schade aan de infrastructuur. Afwaarts, aan de monding in de Oude Mandel, werd een keermuur gebouwd om overstromingsrisico te verminderen. Verder zorgen talrijke erosie maatregelen en oeverafsluitingen voor minder slibuimingen.

Watertekort

Er is voldoende ruimte voor waterconservering in de weilanden om droogte te reduceren. Daarnaast worden op verschillende plaatsen initiatieven genomen om voldoende water beschikbaar te stellen, zoals het plaatsen van waterputten en bufferbekkens, de installatie van captatiemogelijkheden voor de landbouw en wateruitwisseling voor bedrijven.

Figuur 19 Stroomgebied Oude Mandel

Waterbeleving

Het afstroomgebied van de Oude Mandel ten zuiden van de dorpskom van Dentergem is een natuurgebied met natte weilanden aan weerszijden van de beek, die deels als grasland en als hooiland in gebruik zijn. Op de natste plaatsen zijn er populierenbosjes en verruigde stukken grasland. Je kan wandelen in de talrijke bossen en natuurgebieden in de vallei die veelal beheerd worden door Natuurpunt. Maar je kan er ook heerlijk fietsen langs de Oude Mandel via het fietsnetwerk Leiestreek.

➡ **Meer info** [bekkenspecifiek deel Leiebekken](#)

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Het bekkensecretariaat organiseert sedert 2022 het gebiedsgericht overleg voor de Oude Mandel. Het doel is om ook voor dit stroomgebied naar de goede toestand te evolueren. Hierbij zijn zowel Vlaamse als lokale administraties en politiciers alsook het middenveld vertegenwoordigd. Door kennis en ervaring uit te wisselen, samen integrale projecten uit te werken en gebiedsgerichte aanpak kan meer bereikt worden op het terrein. Tijdens het eerste overleg werd een overzicht gegeven van de toestand van de Oude Mandel en zijn zijwaterlopen, dit zowel qua sanering alsook qua waterkwaliteit, en - kwantiteit en knelpunten bij de lopende projecten.

In 2024 werd door de VMM een nieuwe uitgebreide meetcampagne in het stroomgebied van de Oude Mandel uitgevoerd. Afhankelijk van de resultaten en de conclusies wordt door het bekkensecretariaat al dan niet een tweede GTO Oude Mandel in 2025 of in 2026 gepland.

➡ **Meer info:** [bekkenspecifiek deel Leiebekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

❖ WATERKWALITEIT EN BELEVING

Figuur 20 Oude Mandel nabij Dentergem

Hoever staan we

❖ *Fysico-chemische toestand*

De fysico-chemische waterkwaliteit van de Oude Mandel is de laatste jaren verbeterd, maar blijft slecht scoren. Vooral stroomopwaarts, nabij het industrieterrein ten oosten van Tielt, zijn de waarden ondermaats. De waterkwaliteit van de Oude Mandel wordt negatief beïnvloed door de Speibeek, voornamelijk door huishoudelijke afvalwaterlozingen, belastende industriële lozingen en agrarische instroom van nitraat, fosfor en pesticiden. Alhoewel er een geleidelijke verbetering in de meeste fysico-chemische parameters waarneembaar is, blijven fosfor (Pt, oPO₄), zouten (gemeten als geleidbaarheid) en zuurstof (Chemisch Zuurstof Verbruik - CZV, opgelost zuurstof) de kritieke parameters, en dit zowel voor de Oude Mandel als voor haar zijwaterlopen, de Krommedijkbeek en de Speibeek. Stikstof en nitraat scoren overwegend goed.

Ondanks een dalende trend in de fosforconcentraties door inspanningen van industriële en huishoudelijke actoren evenals de landbouwsector, blijven de fosforwaarden beduidend te hoog vooral in de Krommedijkbeek, waar de hoogste concentraties gemeten worden.

De geleidbaarheid, een indicator voor zoutgehalte, is nog steeds ontoereikend ($>1.000 \mu\text{S}/\text{cm}$; streefdoel voor goede toestand: $600 \mu\text{S}/\text{cm}$). De Krommedijkbeek toont matige resultaten, wat wijst op minder industriële of RWZI-invloeden. Hogere waarden worden gemeten stroomopwaarts bij de Speibeek, vooral door industrie en RWZI's.

De opgeloste zuurstof toont een licht verbeterde trend van slecht naar matig voor zowel de Oude Mandel als de Speibeek, maar vaak worden nog lage waarden gemeten. Het CZV vertoont een dalende trend op alle drie de beken, evoluerend van slechte naar matige staat.

De totale stikstof laat een dalende trend zien, met de Oude Mandel en Speibeek die de grens van een goede toestand benaderen, terwijl de Krommedijkbeek hogere waarden laat zien door grotere druk van landbouw en industrie. De Kjeldahlstikstof toont een positieve evolutie van slecht naar goed voor de drie beken. Wat betreft nitraten, wordt een positieve trend opgemerkt bij de vier MAP-meetpunten in het gebied, met een tijdelijke terugval rond 2019 door droogte. De Vanschoebeek is sterk verbeterd, en de meetpunten op de Hullebeek/Speibeek en Krommedijkbeek zijn geëvolueerd van slecht naar goed. Enkel het meetpunt op de Poelbergbeek blijft te hoog scoren.

Pesticiden worden frequent gedetecteerd, met een algemene toename in het aantal geanalyseerde pesticiden in 2021, waarbij 128 van de 223 geanalyseerde stoffen werden gedetecteerd en 13 overschrijdingen werden genoteerd.

Calamiteiten zoals het verlies van silosappen, het optreden van rioolschimmel, algenbloei en vissterfte tijdens de zomermaanden benadrukken de kwetsbaarheid van deze waterwegen voor incidentele vervuilingsgebeurtenissen. Er komen ook veel meldingen van de rode kleur op de bovenloop van de Speibeek binnen, afkomstig van industrie in Tielt. Voor kleur van effluent van industrie is er geen normering. De industriële lozingen hebben geleid tot vervuilde waterbodems in de waterlopen.

◆ **Biologische toestand**

De biologische waterkwaliteit van de Oude Mandel blijft momenteel ontoereikend. Echter, zowel op het opwaartse deel van de Oude Mandel als op de Speibeek scoort macro-invertebraten goed de laatste jaren en zijn er belangrijke bronpopulaties die zich verder in het Leiebekken kunnen verspreiden.

Ondanks het feit dat het visbestand overal ontoereikend is, vinden de vissen hun weg naar de Oude Mandel en zijwaterlopen. Tijdens beperkte afvissingen werden onder andere de blankvoorn, de driedoornige stekelbaars en de gibel aangetroffen, alsook de exoot blauwbandgrondel.

Doordat de structuurkwaliteit van de waterlopen echter vrij goed zit (meandering, houtkanten, flauwe oevers met vegetatie, graslanden) gaat het biologisch leven, ondanks de ontoereikende fysico-chemische toestand snel vooruit de voorbije jaren.

◆ **Saneringsinfrastructuur**

De rioleringsgraad en de zuiveringsgraad liggen laag in dit afstroomgebied, ten opzichte van het gemiddelde in het Leiebekken en in Vlaanderen. Ook dienen er veel IBA's geplaatst te worden. Op RWZI aangesloten: 70,4 % van de inwoners. Op IBA aangesloten: 131 woningen op totaal van 440 woningen of 30 % van totaal aantal te plaatsen IBA's.

In het stroomgebied van de Oude Mandel zijn de RWZI's van Tielt, Markegem, Dentergem, Deinze-Wontergem en Deinze-Grammene gelegen. Onder andere de kernen van Dentergem en Markegem werden de afgelopen jaren aangesloten.

Gezien de vrij lage zuiveringsgraad van de huishoudens is het een zeer grote uitdaging om de reductiedoelen tegen 2027/2033 te halen rekening houdende met de soms beperkte eigen middelen van de gemeenten die ook ingezet moeten worden voor onderhoud van de bestaande rioleringen (Asset management). Door **de uitvoer van het lopend OP/GIP-beleid** en in te zetten op **quick-wins** kan sneller vooruitgang geboekt worden. Tevens zijn bijkomende inspanningen op RWZI's nodig d.m.v. **tertiaire zuivering** via GUP-projecten en lopend beleid. Daarnaast dient ook het **IBA-beleid** prioritair aangepakt te worden.

Belangrijke uitgevoerde projecten zijn onder andere:

- Sanering van De Ginste (Oostrozebeke, Meulebeke - bovengemeentelijke OP -project)
- De aanpak van de Stationsomgeving te Tielt en de zijstraten van De Ginste (gemeentelijke, gesubsidieerde GIP-Projecten)

De sanering van de N305 in de Verre Ginste in Oostrozebeke en Dentergem zou een grote vooruitgang betekenen. Op grondgebied Oostrozebeke is deze sanering reeds uitgevoerd in 2024.

In het kader van pesticiden en erosie liepen reeds verschillende projecten, ondersteund door Inagro (Provincie West-Vlaanderen)

In het kader van gewasbeschermingsmiddelen werden, om puntvervuilingen tegen te gaan, openbare aanzuigplaatsen aangelegd o.a. ter hoogte van de waterspaarbekkens te Meulebeke (Waterspaarbekken Devebeek in de Brouckenstraat) en te Tielt (waterspaarbekken Goed te Karelstraat). Verder werden via het PDPO project 'puntjes op puntvervuiling' uitleendepots voorzien voor reinigingsmateriaal van spuittoestellen en opvangmateriaal voor restwater, , o.a. in Oostrozebeke. Daarnaast werd ook ingezet op

sensibilisering voor het verminderen van puntvervuiling op locaties waar spuittoestellen gevuld worden.

In het kader van erosie werden volgende te vooral in Meulebeke en in mindere mate in Pitter en Tiel een aantal maatregelen voorgesteld en uitgewerkt.

Wat staat er te gebeuren

Wat betreft de fysico-chemische toestand kan er veel vooruitgang geboekt worden door het verdere aansluiting van de huishoudens, optimalisatie van het effluent van de RWZI's en belastende industrie, erosiebestrijding, efficiënte bemesting waardoor minder nitraat, fosfor en pesticiden uitgespoeld worden. Vanuit VLM worden verschillende erosie maatregelen gesubsidieerd en ook vanuit Agentschap Landbouw en Zeevisserij worden verschillende acties in het kader van erosie via het GLB verschillende acties ondersteund.

Gezien de goede structuurkwaliteit van de waterloop is er potentieel aanwezig om, mits deze bijkomende inspanningen, snel de goede biologische toestand te bereiken.

Saneringsinfrastructuur

Wat de rioleringsinfrastructuur betreft zullen volgende projecten opgestart of uitgevoerd worden:

- het project N305 (gekoppeld AWV-project) te Meulebeke en Dentergem(2024-2025)
- het project Volderstraat(OP 23499) te Oeselgem, van belang voor de Aalbeek en oeverherstel Leie.

Tevens zal er aandacht besteed worden aan het **IBA-beleid**. Zo wil de gemeente Oostrozebeke alle 65 IBA's tegen 2027 te plaatsen. Alle inwoners die een IBA moeten plaatsen, werden aangeschreven voor een opstartvergadering waarbij zij konden intekenen voor een IBA. De bewoners die voor een IBA intekenen moeten een vast bedrag betalen om het afvalwater met een IBA te zuiveren, de rest van de kosten zullen gedragen worden door de gemeente, die hiervoor jaarlijks voldoende budgetten voorziet. De uitvoering zal gebeuren door Aquafin, die tevens de opvolging op zich zal nemen, onder andere het jaarlijks nemen van een controlestaal. Ook de gemeente Dentergem zet in op het IBA-beleid, waarbij de gemeente zelf voor plaatsing en beheer zal zorgen.

Wat pesticiden betreft zal verder ingezet worden op **de reductie van puntvervuilingen** door het ter beschikking stellen van centrale vulplaatsen en sensibiliseringsacties.

Verder lijkt het interessant om metingen van gewasbeschermingsmiddelen in de beken in Meulebeke te hebben, eventueel zelfs om mee te nemen in de toelichting op het

Leiebekken – WUP

proefveldbezoek groenbedekkers dit najaar. Plaatselijke metingen spreken altijd veel meer aan dan algemene metingen van enkele locaties in Vlaanderen.

In het kader van dit project kunnen ook voordrachten rond het vermijden van puntvervuiling gegeven worden en kunnen ook workshops biofilter of carwash spuittoestellen georganiseerd worden.

❖ WATERKWANTITEIT EN BELEVING

Figuur 21 Brede vallei van de Oude Mandel

Hoever staan we

In het kader van het beheer van de waterlopen was er in 2018 een **grote slibruiming in het afwaartse deel van de Oude Mandel** (1ste categorie), waarbij historisch zwaar vervuild slib verwijderd werd.

Een groot probleem voor het beheer en onderhoud van de waterlopen in het afstroomgebied van de Oude Mandel is de afwezigheid van weideafsluitingen, waardoor de oevers dikwijls vertrappeld worden. Inmiddels werden de aangelanden van de waterlopen aangesproken om een verplichte afsluiting te plaatsen.

Alhoewel er veel overstromingen optreden in het afwaartse deel van de Oude Mandel, is er doorgaans geen wateroverlast. De overstromingen vinden immers meestal plaats in

laag gelegen weilanden die van nature overstroombaar zijn. Doordat de beek lokaal dichtbij de bebouwing komt, dient dit nauw opgevolgd te worden.

Voor het reduceren en voorkomen van waterschaarste werden verschillende projecten gedefinieerd en uitgevoerd, ondersteund door Inagro (Provincie West-Vlaanderen), onder andere projecten voor watercaptatie of het ter beschikking stellen van gezuiverd bedrijfsafvalwater.

Wat **watercaptatie via spaarbekkens** betreft werden twee provinciale spaarbekkens in de omgeving van Meulebeke (Devebeek - Brouckenstraat) en Tielt (Goed - Karelstraat) voorzien. In Pittem werd een put aangelegd in het kader van het provinciaal waterputtenreglement. Ter hoogte van de Kleiputten te Egem werd ook een bekken voorzien met captatie of alternatieve waterverdeling voor landbouwers.

Door het voorzien van water, kan ook de watervraag aangezwengeld worden doordat de intensieve teelten worden gestimuleerd. Dit dient opgevolgd te worden. Naast het aanleggen van bekkens moet er gewerkt worden aan de water- en bodemkwaliteit, o.a. via landschapsherstel.

Aangaande ter **beschikkingstelling van gezuiverd bedrijfsafvalwater**, gaan de meeste bedrijven er niet mee door wegens de gebrekkige waterkwaliteit of beschikbare financieringsmiddelen.

Dit werd wel toegepast bij Agrafresh te Egem-Pittem in het kader van de oproep 'Hergebruik Restwater departement L&V', waarbij gezuiverd afvalwater, aangevuld met hemelwater opgespaard wordt, deel voor eigen hergebruik, deels voor verdeling naar de landbouw. Te Tielt werd een waterproof 'bedrijventerreinen van de toekomst' voorzien waarbij water tussen bedrijven op het bedrijventerrein en in de omgeving worden uitgewisseld.

Wat staat er te gebeuren

De gemeenten hebben **een hemelwater- en droogteplan** laten opmaken waardoor de volgende jaren verschillende projecten kunnen opstarten in het kader van wateroverlast en droogte.

De Binnenbeek wordt over een traject van 200 meter opengelegd, in samenwerking met Aquafin, waardoor de beek beter toegankelijk wordt voor onderhoud.

In de omgeving van de Krommedijkbeek is er een lopend project om **een stadsrandbos** te ontwikkelen, waarbij er ook aandacht is voor het beheer van water. Dit project is deel van een breder initiatief dat zich richt op duurzaam waterbeheer in de regio. Men probeert meer water vast te houden door intelligente bufferoplossingen te implementeren. Deze

Leiebekken – WUP

initiatieven maken deel uit van het Flanders WaterProof project, gecoördineerd door VITO, dat als doel heeft om via verschillende demonstratieprojecten de waterresilience van Vlaanderen te vergroten. Een van de specifieke doelen van het project bij de Krommedijkbeek en in de brede omgeving, zoals bij de Marialoopbeek, is het creëren van een spaarfunctie voor water in het kader van de uitbreiding van het stadsrandbos. Dit gebied omvat verschillende stukken vallei en bos en heeft een totale oppervlakte van ongeveer 30 hectare. Deze benadering integreert zowel natuurbehoud als stedelijke ontwikkeling, met aandacht voor ecologie en recreatie.

Daarnaast is er in de buurt van het station in Tielt een grote verkaveling waar men ook aan waterbuffering doet. Dit is essentieel om stroomafwaarts geen problemen met wateroverlast te veroorzaken. Dit initiatief is onderdeel van het bredere plan om duurzame en waterbewuste stedelijke ontwikkeling te bevorderen, wat de kwaliteit van leven in het gebied moet verhogen en tegelijkertijd de ecologische impact moet minimaliseren.

➡ Vlaanderen Waterproof: Waterwinst voor bedrijven in Tielt

VITO werkt er, samen met de partners, aan een innovatief systeem voor hemelwater. Samen met de lokale bedrijven, landbouwers en overheden wordt hier waterwinst geboekt om Tielt Noord minder afhankelijk te maken van kostbaar leidingwater en schaars grondwater. Dat doen ze door volop in te zetten op het potentieel van regenwater. Er wordt verwacht dat er minder behoefte aan kraanwater, minder behoefte aan opgepompt (diep) grondwater en meer lokale infiltratie of hergebruik van regenwater zal zijn. Hoewel Tielt-Noord officieel in het bekken van de Gentse Kanalen ligt watert een groot deel van het terrein af naar het Leiebekken.

Met een hele reeks maatregelen zullen de bedrijven minder kwetsbaar zijn voor droogte of wateroverlast door intense regen. Tegelijkertijd zorgen ze voor meer groen, duurzamere energie en een betere mobiliteit.

Op basis van onderzoek en overleg bepaalden ze **8 waterwinsten** voor het bedrijventerrein die ze in de komende jaren realiseren op Tielt Noord. Zo maken ze van Tielt Noord een inspiratieplek voor andere bedrijventerreinen in Vlaanderen.

Heulebeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

Waterkwaliteit

De Heulebeek is een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn). De sectoren industrie, huishoudens en landbouw hebben elk op hun eigen manier een negatieve impact op de waterkwaliteit. Ook komen geregeld incidenten of illegale lozingen voor.

Wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) is hoog. De bovenstroomse waterlopen voeren door het reliëf snel water af waardoor dit in de vallei in Dadizele en Ledegem tot stilstand komt en van hieruit trager wordt afgevoerd. In de Ledegemse meersen, met graslanden die vooral in de winter overstromen, is de schade beperkt. Op de West-Vlaamse heuvelrug, waar veel groententeelt is met in het voorjaar braakliggende akkers, treedt bij hevige regenval erosie op, met modderstromen tot gevolg. De wateroverlast is het grootst in de dorpskernen van Dadizele, Ledegem, Moorsele, Gullegem en Heule, waar in het verleden vaak tot aan de waterloop gebouwd werd waardoor de beek minder ruimte kreeg. De waterbeheerders proberen de wateroverlast in de woonkernen te verminderen door het bouwen van lokale beschermingsdijken en het voorzien van extra buffering, hermeandering, de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden en een winterbed langs de Heulebeek.

Watertekort

Door de intensieve landbouw in deze regio, waardoor de vraag naar water groot is, vormt waterschaarste de laatste jaren een steeds groter wordend probleem. Omdat de beek bij

Leiebekken – WUP

langdurige droogte dreigt droog te vallen, is er tijdens deze periodes vaak een captatieverbod ingesteld. De afgelopen jaren was het één van de gebieden waar het captatieverbod het snelst afgekondigd werd en het langst aanhield, zelfs in de iets minder droge jaren.

In droge perioden bestaat het debiet van de Heulebeek voor een groot deel uit de effluënten van RWZI's en bedrijven.

Om waterschaarste te voorkomen kan maximaal ingezet worden op vasthouden van hemelwater via de aanleg van kleine spaarbekkens om in de eigen waterbehoefte te voorzien, visvriendelijke stuwten, openleggen van grachten en hermeanderen van de waterloop. Deze maatregelen werden opgenomen in het hemelwater- en droogteplan van de gemeenten. Het water kan zo langer opgespaard worden en infiltreren om de waterbeschikbaarheid in het gebied te verhogen.

Waterbeleving

De Heulebeek tussen Moorslede en Kuurne vormt een blauwgroene corridor die de verschillende dorpskernen met elkaar verbindt. Je kan er wandelen in de verschillende natuurgebieden langs de Heulebeek, zoals de Heulebeek Warande tussen de Watermolen en Heulebeekwarande, maar ook verschillende fietsroutes zoals de Vlasleieroute, doorkruisen dit prachtige gebied. Door het uitvoeren van talrijke projecten vanuit de intergemeentelijke visie 'Heerlijke Heulebeek', zoals de ecologische herinrichting van de beekvallei tot volwaardig natuurgebied en openruimtes om te vormen tot parklandschap onder andere te Kortrijk, wandel -en fietspaden bij het water te brengen, worden de inwoners langs het traject meer bij de beek betrokken en wordt de belevingswaarde verhoogd.

Stijn Streuvels had het bijna een eeuw geleden over "een liefelijke, levende, vlietende waterbane" als hij over de Heulebeek sprak. Door in te zetten op waterrecreatie kan de Heulebeek opnieuw een prominente rol in de regio spelen.

Meer info: bekkenspecifiek deel Leiebekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

In 2017 organiseerde het bekkensecretariaat Leiebekken samen met de Vlaamse Milieumaatschappij, de provincie West-Vlaanderen en de Intercommunale Leiedal voor het eerst het gebiedsoverleg over waterkwaliteit en waterkwantiteit in het aandachtsgebied van de Heulebeek. Hierbij werden zowel de bovenlokale als de lokale actoren en middenveld uit het ganse stroomgebied van de Heulebeek en haar zijbeken betrokken.

In 2020 startte de Vlaamse Milieumaatschappij een project op om, samen met de verschillende actoren uit het hele afstroomgebied, de krachten te bundelen voor de opmaak van een '**Riviercontract Heulebeek**'. Samen met het Vlaams gewest, de provincie, steden en gemeenten, intercommunales, terrein- en rioolbeheerders, sectororganisaties, bedrijven, landbouwers en inwoners werd een actieprogramma uitgerold over vier waterthema's: wateroverlast, watertekort, waterkwaliteit en waterbeleving. **Het riviercontract Heulebeek omvat 26 acties** met telkens een concreet engagement om van de Heulebeek een goed functionerend, duurzaam en klimaatrobuust watersysteem te maken.

In 2021 organiseerde het bekkensecretariaat een vervolg gebieds- en thematisch overleg rond de Heulebeek, dat intussen door VMM ook als reservegebied voor prioritaire gebiedswerking werd aangeduid. Nu lag de focus vooral op de waterkwaliteit en ecologie. Vertrekkend van de evolutie inzake chemische, biologische en ecologische toestand van de Heulebeek en haar zijlopen, werd samen met de verschillende actoren verder gezocht naar extra te nemen acties om de waterkwaliteit te verbeteren. In het bijzonder werd aangestipt dat er nood was om acties te formuleren om de nutriënten- en pesticidendruk vanuit de landbouw alsook de druk van de huishoudens te verminderen (rioleringsprojecten, IBA's, ...). Problematieken en/of voorstellen inzake waterkwantiteit die tijdens dit overleg naar boven kwamen werden teruggekoppeld binnen het in 2020 opgestarte traject 'Riviercontract Heulebeek en vice versa wat betreft maatregelen rond waterkwaliteit.

Daarnaast werd door de VMM in 2022 een nieuwe **uitgebreide meetcampagne** op de Heulebeek uitgevoerd die de basisvormen voor een analyse van de evolutie inzake chemische, biologische en ecologische toestand van de Heulebeek en haar zijlopen. Vertrekkend van deze resultaten organiseerde het bekkensecretariaat in oktober 2023 een derde gebieds- en thematisch overleg rond waterkwaliteit om deze resultaten met de verschillende actoren te bespreken en te zoeken naar extra te nemen acties om de waterkwaliteit te verbeteren.

In het bovenstroomse deel van de Heulebeek is het landinrichtingsproject Water-Land-Schap "Naar een duurzaam landbouwproductielandschap in Midden-West-Vlaanderen" lopende. Hier worden concrete maatregelen vooropgesteld rond de aanpak van wateroverlast (stuwen, gecontroleerde overstromingsgebieden, ...), tekort aan water (uitgravingen, captatiepunten, kleinschalige spaarbekkens,...), water in bodem als productiefactoren (beheerovereenkomsten op maat) en omgevingskwaliteit (landschapsbedrijfsplannen, functionele agrobiodiversiteit, ...).

In het traject Weerbaar Water-Land-Schap zetten vier Water-Land-Schapsgebieden het advies 'Weerbaar Waterland' van het expertenpanel hoogwaterbeveiliging naar de praktijk om. Zo werkt Vlaanderen aan de transitie naar een landschapssysteem dat water eerst maximaal vasthoudt voor infiltratie, om pas daarna het resterende water te hergebruiken of af te voeren als dat nodig blijkt. Voor de uitvoering van het traject Weerbaar Water-Land-Schap is 5 miljoen euro voorzien uit het Vlaams klimaatadaptatieplan. Het gebied tussen Kortrijk en Roeselare is één van deze 4 gebieden, waar 3 lokale gebiedscoalities zich hebben verenigd om het verstedelijkt gebied voor te bereiden op de klimaatschokken in de Leievallei (provincie West-Vlaanderen).

Om de nodige gronden te verwerven die nodig zijn voor de aanleg van GOG's door de provincie West-Vlaanderen werd een door de VLM een "**Lokale grondenbank Stroomgebied Heulebeek**" opgericht.

In het stroomgebied van de Heulebeek worden **vaak incidenten en illegale lozingen vastgesteld**. Waterbeheerders, lokale besturen en handhavers werken nauw samen om de bron zo snel mogelijk op te sporen en de schade aan het watersysteem te reduceren.

Figuur 22 Stroomgebied van de Heulebeek

➔ **Meer info:** [Riviercontract Heulebeek](#) , [bekkenwebsite Leiebekken](#) en [bekkenspecifiek deel Leiebekken](#)

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

❖ WATERKWALITEIT EN BELEVING

Hoever staan we

❖ *Fysico-chemische en biologische toestand*

Ondanks de waterkwaliteit de laatste jaren verbeterd is en er een toename in het aantal soorten ongewervelde dieren vastgesteld wordt, blijft de biologische waterkwaliteit van de Heulebeek en haar zijwaterlopen slecht scoren, zowel voor de parameter fyto-benthos als macro-invertebraten. Ook het visbestand is ontoereikend en de macrofyten zijn matig.

Een **belemmerende factor bij het ecologisch herstel is de slechte fysico-chemische waterkwaliteit** van de waterlopen, ondanks een sterke vooruitgang voor zowat alle parameters in het bijzonder stikstof en nitraat die reeds goed scoren. De belangrijkste

knelpuntparameters in dit stroomgebied zijn geleidbaarheid (geen verandering de laatste jaren) en fosfor (sterk verbeterd, maar nog ruim boven de norm), die reeds vanaf de bronnen aan de bovenlopen slecht scoren.

Opwaarts aan de bovenloop van de Heulebeek en de Passendalebeek scoren vrijwel alle parameters slecht, met hoge pieken voor fosfor en geleidbaarheid, onder andere als gevolg van industrie en incidentele lozingen van effluënten, meststoffen of erfsappen. De waterkwaliteit van de twee grote zijtakken, de Wulfdambeek en de Papelandbeek, kende een grote vooruitgang sinds 2000. Maar ook daar blijft de waterkwaliteit niet goed en zijn fosfor, orthofosfaat en stikstof de slechte parameters. In het afstroomgebied is de druk voor fosfor het grootst vanuit de sectoren huishoudens, RWZI's en landbouw. In het opwaartse deel van het afstroomgebied is de druk van de industrie groot.

Ook enkele zijwaterlopen scoren slecht, zoals de Wulfdambeek, Kleinderbeek en Vaarnewijkbeek.

In heel het afstroomgebied van de Heulebeek zijn overschrijdingen voor pesticiden gemeten. In de regio met intensieve groententeelt worden herbiciden (flufenacet, diflufenican, ...) en insecticiden (imadacloprid, dimethoaat) gebruikt die een overschrijding in de waterloop kennen. De grootste en meeste overschrijdingen komen in dit stroomgebied voor op de Wulfdambeek. Ook scoren enkele MAP-meetpunten nog slecht. Het generieke beleid met optimale bemesting, correct gebruik van pesticiden en hanteren van afstandsregels moeten de pesticiden en fosforconcentraties in de waterloop reduceren.

❖ *Toestand structuurkwaliteit*

De structuurkwaliteit van de Heulebeek is matig. De beek is in het verleden voor een groot deel rechtgetrokken geweest. Plaatselijk zijn oude meanders in het landschap te herkennen die opnieuw aangesloten kunnen worden. Opwaarts is het mogelijk om de waterloop meer ruimte te geven en het traject ter hoogte van Ledegem is al goed. In het afwaartse traject in de dorpskernen kan de waterloop meer ecologisch ingericht worden door bijvoorbeeld schuinere en natuurlijke oevers.

In het afwaartse deel leidt een betonnen bedding tot een snelle afspoeling van het biologisch leven bij hoge debieten. Ook is het voor enkele vissoorten moeilijk om hierover te migreren, en kan steenbestorting dit vergemakkelijken. Langs het traject kunnen inwoners meer bij de beek betrokken worden door wandelpaden of fietspaden bij het water te brengen en de belevingswaarde te verhogen.

◆ **Toestand visbestand**

In 2020 werd het visbestand in de Heulebeek op 5 locaties in Kuurne, Kortrijk en Wevelgem onderzocht. In totaal werden negen verschillende soorten vis gevangen: blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, gibel, rietvoorn, riviergrondel, tiendoornige stekelbaars, winde en zwartbekgrondel. Blauwband en zwartbekgrondel zijn invasieve exoten.

Opvallend waren de grote verschillen tussen de verschillende locaties. Acht van de 9 aangetroffen soorten kwamen voor stroomafwaarts de molen in Heule Watermolen. Aan de monding met de Leie en meer stroomopwaarts in de Heulebeek te Moorsele kwamen respectievelijk slechts 3 en 2 soorten voor. Stroomopwaarts van het fysieke vismigratieknelpunt aan Heule Watermolen werden zelfs helemaal geen vissen waargenomen.

De locatie net afwaarts het vismigratieknelpunt in Heule Watermolen had de hoogste visbiomassa (2,99 kg na omrekening naar Catch Per Unit Effort/100m) en telde ook het grootste aantal gevangen individuen (244 na omrekening naar CPUE). De meeste individuen werden echter gevangen in een uitholling onder een “betonplaat”, echter in de buurt van een overstort. De soortendiversiteit zit in deze zone van de Heulebeek sinds 2017 in de lift. Zowel qua visbiomassa als gevangen individuen hinken de andere vier locaties ver achterop. Blankvoorn en driedoornige stekelbaars waren de meest abundante soorten tijdens het onderzoek. Calamiteiten, een slechte waterkwaliteit en dat eventueel in combinatie met droogteperiodes liggen vermoedelijk aan de basis van het beperkte visbestand. Ook een betere structuurkwaliteit zal noodzakelijk zijn om meer vissen in de Heulebeek te verkrijgen.

◆ **Saneringsinfrastructuur**

De rioleringsgraad en de zuiveringsgraad in het afstroomgebied bedragen respectievelijk 80,3 % en 75,9 %, waarmee de Heulebeek onder het gemiddelde van het Leiebekken en Vlaanderen zit. De afwaartse en meer geconcentreerde gemeenten, zoals Kuurne, hebben veel meer gezuiverde huishoudens dan de landelijke opwaartse gebieden met zeer verspreide bebouwing. **Stroomopwaarts dienen heel wat IBA's geplaatst te worden.**

De verdere uitbouw van de sanering in Heule ten noorden van de ring en de geplande projecten in Moorslede en Zonnebeke zullen de kwaliteit ten goede komen. Verder is het wenselijk om De Barakken in Wevelgem en Ledegem aan te sluiten en de knelpunten in de lepersestraat in Moorslede op te lossen en te saneren. **De RWZI's van Ledegem en Moorslede zijn zwaar verdund.** Voor een optimale werking moeten de verdunningspunten opgespoord en opgelost worden.

In het stroomgebied van de Heulebeek zijn 23 % van de te plaatsen IBA's gerealiseerd. De meeste IBA's dienen in Moorslede en Zonnebeke geplaatst te worden. Echter ligt de plaatsingsgraad in Zonnebeke (37 %) een stuk hoger dan in Moorslede (5 %). Ook in Lendeled, Kortrijk en Roeselare zijn relatief weinig IBA's geplaatst.

➡ **Water-Land-Schap 'Naar een duurzaam landbouwproductielandschap in Midden-West-Vlaanderen'**

In het gebied van de Heulebeek werken de provincie, de lokale besturen en verschillende landbouworganisaties samen aan een duurzaam landbouwproductielandschap. Hierbij zoeken ze samen naar oplossingen om watertekorten te vermijden. De provincie West-Vlaanderen plant verschillende projecten langs de Heulebeek die bijdragen tot het verhogen van de buffercapaciteit en de infiltratie in het gebied. Het overstromingsgebied dat op de samenvloeiing van de Heulebeek en de Passendalebeek wordt ingericht, zal ook dienst doen als bufferbekken. In tijden van droogte kunnen de land- en tuinbouwers het opgespaarde water gebruiken om hun gewassen te bevoeien. Naast het bufferbekken is er een groot infiltratiegebied voorzien waar water in de bodem kan sijpelen en zo de grondwatervoorraad kan aanvullen. In het voormalige Dadipark leidt een verbreding van de Heulebeek tot extra mogelijkheden om water te bufferen. Tegelijkertijd dragen deze maatregelen bij aan de bescherming van de dorpskernen van Dadizele en Ledegem tegen wateroverlast.

➡ **Weerbaar Water-Land-Schap**

In het traject Weerbaar Water-Land-Schap zetten vier Water-Land-Schapsgebieden het advies 'Weerbaar Waterland' van het expertenpanel hoogwaterbeveiliging naar de praktijk om. Zo werkt Vlaanderen aan de transitie naar een landschapssysteem dat water eerst maximaal vasthoudt voor infiltratie, om pas daarna het resterende water te hergebruiken of af te voeren als dat nodig blijkt. Voor de uitvoering van het traject Weerbaar Water-Land-Schap is 5 miljoen euro voorzien uit het Vlaams klimaatadaptatieplan. Het gebied tussen Kortrijk en Roeselare is één van deze 4 gebieden, waar 3 lokale gebiedscoalities zich hebben verenigd om het verstedelijkt gebied voor te bereiden op de klimaatschokken in de Leievallei (provincie West-Vlaanderen).

Uit modellering blijkt dat de Heulebeek in Dadizele éénmaal per drie jaar uit zijn oevers treedt (20,8 m TAW), en dat een kritische overstroming éénmaal per tien jaar gebeurt (21,0 mTAW). Met klimaatscenario hoog impact in 2050 wordt verwacht dat de piekdebieten met 40 % zullen toenemen. De Heulebeek zal meermaals per jaar overstromen, en de terugkeerperiode voor kritische overstromingen wordt 1,5 jaar. De waterpeilen zullen ongeveer 20 cm hoger liggen bij pieksituaties.

De impact van bronmaatregelen zijn zichtbaar bij kleinere pieken, maar ze zullen extreme afstroming niet tegengaan. **Buffering van water is noodzakelijk.** Het berekende buffervolume bij een terugkeerperiode van 10 jaar in 2050 bij een hoog klimaat scenario bedraagt 250.000 m³. Voor de extremere neerslagevents loopt dat dan op tot maar liefst 400.000 m³ benodigde buffering.

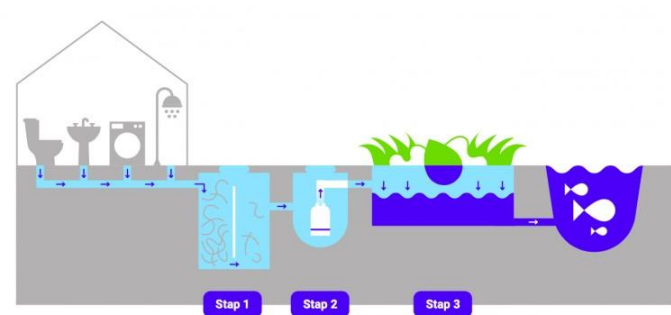
Ook droogte is een belangrijk aandachtspunt in deze regio. De minimale debieten zullen verder afnemen. Het aantal droogtedagen zal aanzienlijk toenemen. Als er geen maatregelen genomen zullen worden, nemen de droogteproblemen sterk toe. En vooral bij situaties die zich eens om de paar jaar voordoen. De risico's zijn zeer hoog als de huidige aanpak verdergezet wordt. Er wordt tegen 2050 in het BAU-scenario (business as usual) een toename van de vochtvraag met 32 % verwacht.

➡ Water-Land-Schap L'Eaudegem

In het collectief te optimaliseren buitengebied kiest de gemeente Ledegem voor een innovatief, decentraal waterzuiveringssysteem als duurzaam alternatief voor riolering.

Het initiatief wordt genomen voor GUP 36010-002. Dit is een gebiedsdekkend uitvoeringsplan (GUP) voor rioleringswerken die op stapel staat in de gemeente Ledegem (Sint-Pietersstraat huisnummer 53-81 en 118-150, Provinciebaan huisnummer 152-160 en 172, Groene Jagerstraat huisnummers 3-7). Volgens de planning van Aquafin, was de aankoppeling op het rioleringsnetwerk voor deze GUP pas voorzien in 2035. Wegens aanhoudende overlast zoals geurhinder, knaagdieren, ... door lozing van afvalwater in de baangracht, lange wachttijden en hoge kostprijs voor plaatsing en aankoppeling van de riolering heeft de gemeente Ledegem beslist om voor deze GUP vanuit duurzaamheidsoogpunt in te zetten op een **innovatief decentraal waterzuiveringssysteem** o.b.v planten. Hiervoor werken ze samen met de technologieaanbieder Hellowater.

De decentrale waterzuivering op basis van een plantensysteem (**helofytenfilter**) is een alternatieve oplossing voor afvalwatervoorzieningen (zonder riolering) in het buitengebied

Figuur 23 Stappenplan van decentrale waterzuivering

Aan de hand van een extra polishingstap zal fosfor, onder de vorm van fosfaat, uit het afvalwater gerecupereerd worden door captatie op ICOS-korrels (= Iron Oxide Coated Sand), afkomstig van drinkwatermaatschappij PIDPA.

Om de informatie van de verschillende systemen en technologieën samen te brengen (verbruik pompen, parameters van influent en effluent,...) om zo monitoring, beheer en onderhoud van systemen van op afstand te volgen en aan te sturen is een IoT (Internet of things)-platform op maat geconfigureerd door Calculus voor deze case.

Het IoT-platform stelt de juiste tools en services ter beschikking om decentrale waterzuiveringsinstallaties lokaal te beheren.

❖ WATERKWANTITEIT EN BELEVING

➡ Groenblauwe Parels: ontharden schoolterrein van GVB centrumschool in Kuurne

De Arteveldehogeschool BLES vzw wilde vijf schoolterreinen, verspreid over heel Vlaanderen ontharden en groenblauw inrichten. De vijf scholen zijn de GVB centrumschool in Kuurne, De Sprankel in Mechelen, de VBS Markevallei in Herne, de Sint-Michiëlsschool in Merelbeke en het Atheneum Brasschaat in Antwerpen. In totaal levert dit een ontharding van 16 274 m² op. De ontharde ruimte maakte plaats voor speeleilanden en -heuvels, maar ook voor bomen, hagen, grassen en de aanleg van enkele wadi's. Er wordt gebruik gemaakt van inheemse bomen, heesters en bloemenweides. De scholen gaan robuuste speelnatuur beheren volgens de principes van het harmonisch park- en groenbeheer. In Kuurne werd 1.500 m² van de 4.400 m² verharding verwijderd en groen aangelegd. **De werken werden in 2024 afgerond.**

➡ Riviercontract Heulebeek

Op 21 juni 2022 ondertekenden 17 partners het riviercontract van de Heulebeek. Daarmee engageren ze zich tot de uitwerking en uitvoering van tal van acties verspreid over Kortrijk, Kuurne, Ledegem, Moorslede, Wevelgem en Zonnebeke. Het bekkensecretariaat organiseert jaarlijks in september een overleg ter opvolging van de voortgang van de acties. Van de 26 acties zijn er 16 acties waarvoor het voortraject (studie, aanbesteding, ...) bezig is. 6 acties zijn in uitvoering. 1 actie is uitgevoerd en 2 acties zijn lopende (continue acties). 1 actie is on hold gezet.

Voor de hermeandering van de Heulebeek tussen Ledegem en het Groen Lint in Moorsele is in 2025 het opmaken van het voorontwerp opgestart. Net opwaarts de kern van Moorsele zijn in het landschap nog twee oude meanderarmen van de Heulebeek te herkennen. De Heulebeek werd daar in de wereldoorlog rechtgetrokken. Door de meanderarmen opnieuw aan te koppelen ontstaat er een ecologisch waardevol traject en wordt de Heulebeek meer dan 300 meter langer.

Het aanleggen van een winterbed tussen de Zeger Van Heulestraat en Stijn Streuvelslaan in Heule zit in studiefase. Er is een stukje grondenruil nodig om de oevers te kunnen aanleggen. De onderhandelingen lopen.

De beheerders van de Heulebeek hebben een gepast beheer uitgewerkt dat wordt toegepast vanaf 2024 en verder zal geëvalueerd en bijgestuurd worden naargelang de weersomstandigheden.

Een gericht natuurbeheer tussen Warande en Watermolen biedt extra kansen voor natuurbeleving. Het protocol werd nog niet uitgewerkt. Daarvoor zal er overleg zijn met Natuurpunt.

De opmaak van een beheerplan voor Heulepark is lopende. Enkele acties zijn al uitgevoerd. De omgeving rond het kasteel is aangepast. De middenzone en de inrichting van het bosje nabij de parking werd uitgevoerd. De 5-meter strook is vrijgemaakt. De bruggen zijn vernieuwd. De paden werden in het najaar van 2024 aangepakt. Het herstel van de oevers is in deze nieuwe legislatuur gepland.

Voor het openleggen van de ingekokerde trajecten van de Heulebeek rond Ledegem Kerk is momenteel geen draagvlak. Eerst wordt de parkeerdruk aan de kerk van Ledegem na het herinrichten van de Ledegemse Meersen geëvalueerd. Als de parkeerdruk meevalt, zou de herwaardering in open tracé er kunnen komen.

Aan de samenvloeiing van de Passendalebeek in de Heulebeek aan de Ravestraat wordt een GOG met spaarfunctie voor de landbouw voorzien. Er wordt verder gegaan naar de

finalisatie voor de omgevingsvergunningsaanvraag. Samen met een studiebureau, de provincie en de gemeente wordt het inrichtingsplan voor Dadipark opgemaakt. Daarna kan overgegaan worden naar de opmaak van de omgevingsvergunning voor deze site.

In het kader van communicatie over de Heulebeek werd door het bekkensecretariaat en de VMM in 2024 een infobrochure opgemaakt. Het werd verstuurd naar de bibliotheken en gemeentehuizen van alle gemeenten in het stroomgebied. Ook werd door de VMM een infofiche opgemaakt over het individueel beschermen van woningen tegen wateroverlast. Door enkele kleine ingrepen kan schade door wateroverlast gereduceerd of zelfs voorkomen worden.

De rioleringsprojecten die opgenomen zijn in het Riviercontract zijn allemaal in opstartfase. Het uitbouwen van het rioleringsstelsel Merelhoek en Kleine Ringlaan in Kuurne zou in 2025 kunnen opstarten. De woonwijk Barakken aansluiten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie is gepland voor 2027. Ook de sanering van de Toortelbeek, Rakebosbeek en Vaarnewijkbeek staat in 2026 of in 2027 gepland.

➡ Bypass in Heule

Om Heule te beschermen tegen hoge waterpeilen van de Heulebeek bouwde de VMM reeds in 2019 een bypass. De bypass werd gebouwd afwaarts de Zeger van Heulestraat, onder de Warande richting Emiel Hullebroucklaan. Het beekprofiel tussen de Zeger van Heulestraat en de Warande zorgde voor een opstuwing van het waterpeil. Door de bypass kan het water sneller evacueren en dalen de waterpeilen in het centrum van Heule. De goede werking van deze bypass werd tijdens de recente hoogwaters in 2023 en 2024 duidelijk aangetoond waarbij het afwaartse deel van de Heulebeek niet tot problemen leidde.

Figuur 24 Bypass van de Heulebeek nabij de Warande in Heule

➡ Dijk in Ledegem

De wijk Hemelhoek in Ledegem werd bedreigd bij overstromingen van de Heulebeek. De aanleg van de dijk stond gepland, maar door de wateroverlast in het najaar van 2023 werd beslist om in eerste instantie een nooddijk aan te leggen om de wijk op zeer korte termijn te beschermen. In 2024 werd de definitieve dijk aangelegd, waarbij de nooddijk op de juiste manier werd aangepast en verstevigd.

Figuur 25 Aangelegde dijk naast Hemelhoek in Ledegem

➡ Ledegemse Meersen

De voorbije jaren verwierf de Provincie West-Vlaanderen 14 ha grond in de Ledegemse Meersen. In nauw overleg met de gemeente Ledegem kreeg het inrichtingsplan voor dit gebied vorm. Waterbuffering was hierin een prioriteit. Ook moest de groene zone mogelijkheden bieden voor zachte recreatie. In 2023 en 2024 werden werken uitgevoerd. De werken liepen vertraging op door de natte weersomstandigheden. De officiële opening is in 2025 voorzien.

Het gebied is in eerste instantie belangrijk voor de opvang van water om overstromingen te voorkomen. De Heulebeek heeft in Ledegem, dat stroomafwaarts ligt ten opzichte van de meersen, al vaak voor overlast gezorgd. Dankzij de werken werd het buffervolume uitgebreid van 12.700 m³ tot 16.500 m³. Ook in de strijd tegen de droogte als gevolg van de klimaatopwarming zijn deze ingrepen nuttig, bijvoorbeeld om de grondwaterspiegel op peil te houden.

Er werd 50 - 70 cm van de verhoogde berm van de linkeroever van de Heulebeek weggenomen. Zo overstroomt de beek opnieuw op een natuurlijke wijze in de meersen. De historische laantjes werden hersteld. Om het water zo lang mogelijk in het gebied te houden, zijn de laantjes niet verbonden met de Heulebeek. De bestaande laagtes werden geaccentueerd om meer natte natuur te creëren. Verdwenen grachten werden opnieuw getrokken om het water langer te behouden en het langzaam de ondergrond te laten binnendringen. Er werd meer ruimte gegeven aan de toevoergrachten binnen het gebied. Zo kan het water makkelijker in en uit het gebied stromen bij wateroverlast.

Daarnaast is er ruimte voor zachte recreatie. Dankzij dit project is het gebied opnieuw toegankelijk voor publiek. Er komen 2 wandellussen (in totaal 2,5 km) met de mogelijkheid om van de ene lus naar de andere te wandelen. De ene lus is een kleinere en hoger gelegen wandellus in halfverharding die gans het jaar toegankelijk blijft. De grotere lus volgt min of meer de grenzen van het gebied. In periodes van hoog water zal dit onverhard pad niet toegankelijk zijn.

Figuur 26 Ledegeemse Meersen buffert water

➡ Centrumvernieuwing Gullegem

In de lente van 2025 zijn de werken aan het nieuwe centrum van Gullegem gestart. De centrumvernieuwing omvat de heraanleg van de omgeving, het bouwen van een nieuw ontmoetingscentrum en het afbreken van het oude OC de Cerf. Samen met de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM), beheerder van de beek, wil Wevelgem de beek opwaarderen. De volledige vernieuwing van het centrum zal ruim drie jaar duren.

In het landschapsplan krijgt de Heulebeek de aandacht die ze verdient. De ontwerpers breken de bestaande koker van de beek open en trekken zo de natuurlijke wilde beekvallei tot diep in het centrum van Gullegem. De kerkeput blijft behouden maar wordt verbonden met de Heulebeek en zorgt zo voor een extra buffer bij hoog water.

Het water van de beek wordt een beeld- en sfeerbepalend element. De beek brengt het centrum tot leven, zorgt voor een ecologische meerwaarde en draagt bij aan de klimaatrobuustheid. De waterloop vormt een belangrijke verbinding tussen provinciedomein Bergelen, het Groen Lint en het centrum. Ze geeft ruimte aan fauna en flora en dient tegelijk als buffer voor opvang van regenwater. Dankzij de Heulebeek wordt het centrum klimaat robuust, natuur inclusief en aantrekkelijk.

De oevers zijn zo vormgegeven dat mensen kunnen afdalen tot het water. Zo kunnen ze bijvoorbeeld een rustplekje vinden op de trappenpartij. De veiligheid wordt gegarandeerd door het implementeren van flauwe oevers en het voorzien balustrades op plaatsen waar valgevaar is. De stroming wordt verlaagd door de beek te verbreden. Daarnaast worden ook speelprikkels voorzien. Het wordt een attractieve plek voor jong en oud, waar vertoeven, ontspannen en samenkomen mogelijk is.

Het openleggen van de beek is een opportuniteit om 'feestweide De Gulle' te herwaarderen en aantrekkelijker te maken. Door nutteloze verharding weg te nemen worden de groenzones groter, toegankelijker en opener.

Er wordt gekozen voor een maximaal behoud en compensatie bestaande bomen. Waar mogelijk zijn extra bomen of struiken toegevoegd als groene overgang naar aanpalende eigendommen. Bij de selectie van beplanting wisselen we af tussen groen dat veel onderhoud nodig heeft en wildere bloemenweides.

Aanwezige verharding maakt plaats voor zorgvuldig gekozen inheemse en klimaatrobuuste beplanting. De gelaagdheid diversiteit in de keuze van de planten draagt bij tot het vergroten van de biodiversiteit in het centrum. De vele bomen zorgen voor voldoende schaduwplekken.

Figuur 27: Centrumvernieuwing Gullegem

➡ VLM – Lokale grondenbank Stroomgebied Heulebeek”

De doelstelling van de lokale grondenbank is het verweven van gronden voor aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden te Moorslede en Ledegeem. De voorbije jaren

kampten beide gemeenten met wateroverlast in natte periodes en watertekort tijdens de droge zomers. Het provinciebestuur West-Vlaanderen wil de gevolgen van de klimaatverandering in deze regio aanpakken.

In eerste instantie zullen gecontroleerde overstromingsgebieden (GOG's) worden aangelegd. De aanleg hiervan neemt echter ruimte in. Daarom werd in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) een grondenbank opgericht.

De VLM zal de gronden die nodig zijn voor de aanleg van de GOG's verwerven voor het provinciebestuur. Ze zal dit doen via minnelijke aankoop, via het uitvoeren van grondruilen of via het uitoefenen van haar recht van voorkeur. Dit recht van voorkeur houdt in dat elke overheid die gronden met een open ruimte bestemming (bv. recreatie, landbouw, bos, gemeenschaps- en nutsvoorziening, ontginning en waterwinning ...) wenst te verkopen, deze eerst moet aanbieden aan de VLM.

Naast de aanleg van de GOG's wordt ook verder gezocht naar bijkomende maatregelen om de gevolgen van de klimaatverandering te milderen. Het provinciebestuur onderzoekt o.a. de mogelijkheden in het kader van het project Water-Land-Schap.

Toeristische Leie, Kattebeek en Rosdambeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

Waterkwaliteit

De Toeristische Leie is een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn).

In de stroomgebieden van de Rosdambeek en de Kattebeek vonden reeds uitgebreide meetcampagnes plaats. De waterkwaliteit van beide waterlopen is spectaculair verbeterd door de aanleg van de collectoren waarbij het huishoudelijk afvalwater van veel inwoners van de beek afgekoppeld werd.

Wateroverlast

Het meest overstromingsgevoelig is de Toeristische Leie (een grote kans op overstromingen tot 10 %). Het overstromingsrisico (getroffen personen) is hoog. Ongeveer 20 % van het debiet van de Leie wordt in Deinze afgevoerd via de Toeristische Leie. De overige 80 % stroomt af via het Afleidingskanaal van de Leie.

In januari 2024 overstroomde de Toeristische Leie. Onder meer in Deinze en Sint-Martens-Latem haalde het waterpeil kritieke niveaus. Verschillende inwoners werden geëvacueerd en het provinciaal rampenplan werd in Oost-Vlaanderen afgekondigd.

Door de hoge peilen van de (Toeristische) Leie konden enkele zijwaterlopen niet voldoende afwateren waardoor ook daar wateroverlast ontstond.

Als er in Vlaanderen een waterbom zou vallen, zoals in Wallonië in 2021, zou de omgeving rond Gent zwaar getroffen worden. Dat blijkt uit een simulatie die De Vlaamse Waterweg uitvoerde. De regio rond Gent is bijzonder kwetsbaar omdat het water van twee grote

Leiebekken – WUP

rivierbekkens, de Leie en de Bovenschelde, er samenkomt in de Ringvaart en dat kan bij zware neerslag voor grote overstromingen zorgen. Ook de peilregelingen van de verschillende hydraulische kunstwerken hebben een impact op de grootte van de overstromingen. Bij de onderzochte scenario's werd uitgegaan van een automatische regeling. De potentiële schade in Gent kan oplopen tot ca. 3 miljard euro in het 230 mm neerslag scenario.

Aan de bovenlopen van de zijlopen in dit gebied treedt hier en daar wateroverlast op door versnelde waterafvoer van de autosnelweg.

Watertekort

Lagere peilen en afvoeren in de waterlopen hebben verhoogde watertemperaturen, lage(re) zuurstofconcentraties, hogere concentraties aan polluenten, een verminderde werking van visdoorgangen, droogval, enz. tot gevolg. Dit kan leiden tot een verslechterde ecologische toestand. Ook de kans op acute ecologische problemen zoals vissterfte, (blauw)algenbloei, botulisme, ... neemt toe. Daarom worden bij lage waterpeilen, vooral in ecologisch belangrijke waterlopen, captatieverboden ingesteld.

Droogte en een geringe waterbeschikbaarheid kan er ook voor zorgen dat er beperkt voldaan wordt aan het bilateraal verdrag tussen België en Nederland waarin de levering van 13,0 m³/s zoet water via het Kanaal Gent-Terneuzen aan Nederland werd vastgelegd. Dit debiet werd afgesproken om zoveel mogelijk zout water terug te dringen.

De waterhoogtes ter hoogte van de Rosdambeek vallen tijdens de zomerperiode sterk terug. De vallei verdroogt. De veengronden in deze vallei veraarden, wat een onomkeerbaar proces is en de grondwatergebonden vegetaties verdwijnen.

Waterbeleving

De Toeristische Leie slingert zich als een blauwe ader doorheen het schilderachtige landschap van de Leiestreek. Deze rivier is al jarenlang een trekpleister voor wie op zoek is naar rust, natuur en ontspanning.

Varen op de Leie is een unieke ervaring, met een boottochtje of zelf kajakken of suppen om de rivier vanop het water te verkennen. Terwijl je rustig voorbij glijdt, geniet je van het

uitzicht op charmante dorpjes, elegante villa's en weelderig groen.

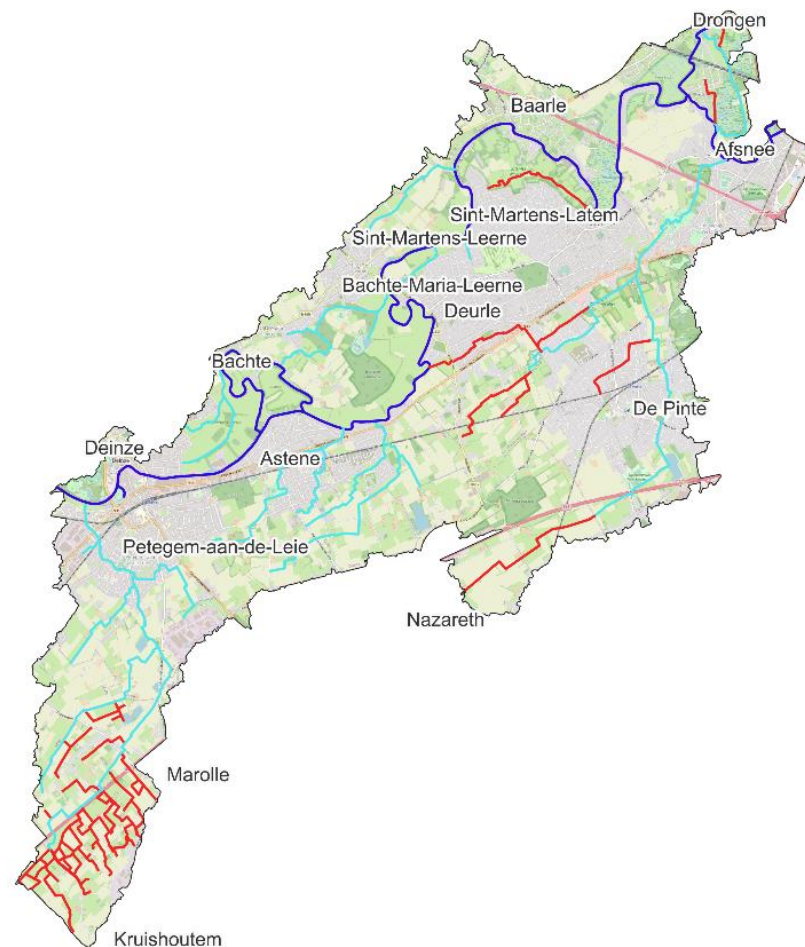
Op warme zomerdagen lonkt het frisse water van onder andere Vosselare Put aan de oude meander van de Leie. Voor wie liever op het droge blijft, biedt de Leiestreek talloze wandel- en fietsroutes langs het water. De Leieroute is een populaire fietsroute die je langs kunststeden zoals Kortrijk, Deinze en Gent brengt, maar ook langs idyllische plekjes en verborgen parels. Picknickplaatsen, terrasjes en kunstinstallaties maken van elke stop een belevenis. De Toeristische Leie is meer dan een rivier – het is een plek waar natuur, cultuur en ontspanning samenkomen.

Vanuit onder andere stad Gent wordt onderzocht op welke locaties in de toekomst in open water gezwommen kan worden.

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

Het bekkensecretariaat Leiebekken organiseerde reeds verschillende overlegmomenten voor de Kattebeek en de Rosdambeek. Tijdens het eerste overlegmoment werd een globaal beeld geschetst van de toestand van de Kattebeek (2023) en de Rosdambeek (2022), en hun zijwaterlopen. Dit zowel qua sanering, als waterkwaliteit en waterkwantiteit. Daarnaast werden de ervaringen en vastgestelde knelpunten van de verschillende actoren in dit gebied toegelicht als insteek voor later te formuleren acties. Op het tweede GTO Rosdambeek (2023) werd dieper ingegaan op bepaalde thema's of projecten, zoals het gebruik van het Klimaatportaal in dit gebied, signaalgebied Hooglatem en het Parkbos. Naar aanleiding van de uitgebreide waterkwaliteitsmeetcampagne in 2024 wordt in de loop van 2025 een 3de GTO Rosdambeek ingepland.

➡ **Meer info:** [bekkenwebsite Leiebekken](#) en [bekkenspecifiek deel Leiebekken Kattebeek, Rosdambeek en Toeristische Leie](#)

Figuur 28 Stroomgebied Toeristische Leie, met deelstroomgebieden van de Kattebeek en Rosdambeek

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

❖ WATERKWALITEIT EN BELEVING

Hoever staan we

❖ *Fysico-chemische en biologische toestand*

De fysico-chemische waterkwaliteit van de Toeristische Leie scoort ontoereikend. In 2024 werd net niet de matige eindbeoordeling gehaald, wat een primeur geweest zou zijn voor de Toeristische Leie en zelfs het Leiebekken. Vermoedelijk zal dit in één van de komende jaren wel lukken, want de waterkwaliteit van de Toeristische Leie blijft duidelijk verder gestaag verbeteren.

Als er in de onderliggende parameters gedoken wordt, is te zien dat alle parameters de afgelopen 25 jaar een positieve evolutie vertonen. De fosforparameters zijn met factor 5 gedaald, waardoor orthofosfaat in 2024 voor het eerst een matige beoordeling kreeg (kwam van slecht) en fosfor balanceerde net op de grens van ontoereikend naar matig (kwam van slecht). Ook parameter stikstof is met factor 3 gedaald, naar een matige beoordeling (kwam van slecht).

De parameters die wijzen op huishoudelijke verontreiniging (zoals Kjeldahlstikstof en Chemisch Zuurstofverbruik) zijn eveneens sterk verbeterd. Alle uitgevoerde rioleringsprojecten werpen hun vruchten af.

De verbetering van de fysico-chemische waterkwaliteit vertaalt zich in een betere biologische waterkwaliteit. De macro-invertebraten of ongewervelden zijn de afgelopen jaren toegenomen. Zo'n 30 jaar geleden scoorde de Belgisch Biotische Index (BBI) voornamelijk rond de 3 à 4 op 10. Dat is gestegen naar 5 à 7 op 10. Gezien de fysico-chemische waterkwaliteit zou misschien een iets hogere score verwacht worden.

De waterkwaliteit van de Rosdambeek is ten opzichte van 15 jaar geleden spectaculair verbeterd. Zowat alle fysico-chemische parameters waren vroeger (zeer) slecht, maar door de aanleg van een centrale afvoercollector in 2008 is de Rosdambeek geen open riool meer. Het betreft de collector in Sint-Denijs-Westrem van de Witbakkerstraat tot de Buchtenstraat. Enkel parameter zuurstof zakt nog naar lage waarden in drogere zomers. Ook op vlak van biologie is de Rosdambeek sterk verbeterd. Voor de aanleg van de collector kwamen enkel muggenlarven voor. Na de aanleg zijn kevers, wantsen, libellen, wormen, ... aangetroffen, wat resulteert in een matige tot goede beoordeling. In 2024 werd een nieuwe uitgebreide meetcampagne uitgevoerd, voor zowel fysico-chemie als biologie.

De Rosdambeek is één van de weinige waterlopen die het statuut 'natuurlijk waterlichaam' heeft. Op vlak van hydromorfologie heeft dit stroomgebied veel potentieel.

De waterkwaliteit van de Kattebeek is begin jaren '90 enorm verbeterd door de aanleg van de collector. Parameters fosfor en zuurstof scoren een pak beter dan vroeger, toen de Kattebeek als open riool fungeerde. Momenteel scoort enkel parameter geleidbaarheid (een maat voor het zoutgehalte) nog slecht door lozingen van een bedrijf in het meest afwaartse traject van de Kattebeek net voor de monding in de Leie. In de drogere zomers met lage debieten weegt het industrieel afvalwater zwaarder door, met hogere geleidbaarheden.

Ook in de Kattebeek is het biologisch leven sterk toegenomen na de aanleg van de collector. Tot 1995 kwamen enkel muggenlarven voor. Daarna was er een plotse sterke verbetering, met wantsen, kevers, ... en een matige beoordeling. Ook de waterplanten scoren reeds matig en op sommige trajecten zelfs goed. Er worden veel waterplanten aangetroffen, zoals fonteinkruid, grote egelskop, harig wilgenroosje, gele waterkers, waterpeper en grote lisdodde.

Enkele deelsegmenten van de Kattebeek hebben een goede hydromorfologische beoordeling, maar het varieert sterk met afwisselend ook zeer slechte segmenten.

❖ *Toestand visbestand*

In 2023 werden op de Leie tussen Frankrijk en Gent door het Agentschap voor Natuur en Bos afvissingen uitgevoerd om het visbestand in kaart te brengen. De meeste soorten en de meeste individuen kwamen voor op de Toeristische Leie. De aangetroffen soorten zijn aal, alver, baars, blankvoorn, brasem, gibel, karper, kolblei, snoek, snoekbaars, bittervoorn, rietvoorn, vetje, zeelt, roofblei (exoot) en zwartbekgrondel (exoot). Er zit weer vis in de Leie.

In functie van onderzoek naar de vispasseerbaarheid van het aangelegde pompemaal op de Rosdambeek in 2019 werd het visbestand opgenomen. Er werd baars, blankvoorn, blauwbandgrondel, kolblei en riviergrondel gevangen.

In april 2024 werd op vraag van het GTO Rosdambeek een visonderzoek in het stroomgebied van de Rosdambeek uitgevoerd. Er werd een vrij divers visbestand aangetroffen met soorten die houden van traag stromend of stilstaand water. De aangetroffen aantallen waren echter laag. Er was sterke variatie in soortensamenstelling tussen de verschillende locaties waar afvissingen gebeurden. Op twee plaatsen werd juveniele paling gevonden, wat wijst op vrije vismigratie. De exoot zwartbekgrondel kwam voor aan de monding in de Leie. Tijdens het visonderzoek werd een dikke sliblaag aangetroffen, wat impact kan hebben op fosfor en zuurstof. Het zuurstofgehalte is dikwijls te laag door stilstaand en opwarmend water, slib, Er moet verder ingezet worden op

de verbetering van de waterkwaliteit en ophouden water voor drogere periodes om het potentieel van dit bekenstelsel te benutten.

In de Kattebeek werd het visbestand enkel in 1997 onderzocht, waarbij enkel driedoornige en tiendoornige stekelbaars werd aangetroffen. Na het verdere herstel van de waterkwaliteit en de waterloop zal het visbestand ondertussen vermoedelijk toegenomen zijn.

◆ **Saneringsinfrastructuur**

In het deelstroomgebied van de Toeristische Leie zijn iets meer dan 46.000 mensen woonachtig. Ongeveer 40.500 inwoners beschikken over de mogelijkheid om te lozen op een bestaande riool in de straat. De rioleringsgraad van het gebied bedraagt iets meer dan 88%. De meeste riolen zijn aangesloten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Het afvalwater van ongeveer 37.600 inwoners wordt gezuiverd op de RWZI's van Gent, Deinze, Nevele, Olsene en Eke en de rietvelden van Latem en Deurle. De zuiveringsgraad op de collectieve zuiveringsinstallaties bedraagt bijna 82%.

De kleinschalige waterzuiveringsinstallatie (KWZI) Latem bestaat uit een rietveld. Het rietveld zuivert het afvalwater onvoldoende waardoor soms licht vervuild water in het natuurgebied van de Meersbeek terechtkomt. Momenteel worden door Aquafin NV werken uitgevoerd waarbij een pompstation en een persleiding worden aangelegd die het afvalwater zullen aansluiten op de bestaande riolering in de Kloosterstraat in Gent. Van daaruit stroomt het afvalwater naar de RWZI Nevele om te worden gezuiverd. Het einde van de werken wordt verwacht tegen september 2025. Ook het rietveld van Deurle zal op termijn worden aangesloten op de RWZI Gent.

Meer dan 7.000 inwoners lozen nog op een riool die uitmondt op oppervlaktewater of in een gebied waar riolering zal worden aangelegd. Zo wordt het afvalwater van 1.700 inwoners van Bachte-Maria-Leerne en Sint-Martens-Leerne nog ongezuiverd op oppervlaktewater (voornamelijk de Kalebeek) geloosd. Het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) Oost-Vlaanderen plant de heraanleg van de Leernsesteenweg waardoor dit afvalwater zal aangesloten worden op de RWZI Deinze. De nutswerken gingen van start eind 2024. Hierbij werd gewerkt in drie fasen. De nutswerken met grote hinder zijn intussen afgerond. De overkoepelingen zijn afgerond tegen het bouwverlof in de zomer 2025. De start van de wegenis- en rioleringswerken is normaal gezien het najaar van 2025.

De woningen die nooit zullen aangesloten worden op een riool en een collectieve zuivering moeten zelf instaan voor de zuivering van hun afvalwater door middel van een IBA (individuele behandeling afvalwater). In totaal gaat het in het stroomgebied van de Toeristische Leie over 483 woningen. De meeste van deze IBA's dienen geplaatst te

Leiebekken – WUP

worden op het grondgebied van Deinze, Gent en Kruisem. Eind 2023 was 48 % van de woningen voorzien van een IBA. In Gent bedroeg dit cijfer zelfs 71%. Ook Nazareth, Sint-Martens-Latem en Zulte hebben een plaatsingsgraad van meer dan 60 %. Deze gemeenten scoren merklijk beter dan het westen van het Leiebekken. Kruisem scoort lager.

Specifiek voor de Rosdambeek wordt het afvalwater van 92 % van de inwoners momenteel gezuiverd. De aanleg van de centrale afvoercollector in 2008 was cruciaal voor dit stroomgebied.

Zo'n 8 % of 1.000 inwoners lozen nog afvalwater richting de Rosdambeek. Die woningen moeten nog aangesloten worden op een riolering of dienen een IBA te plaatsen. Er zijn nog enkele uit te voeren rioleringsprojecten die een grote impact zullen hebben, zoals de sanering van de lozing van de Brandstraat in Sint-Martens-Latem (320 inwonersequivalenten) en de aansluiting van Biezen in Sint-Martens-Latem en Nazareth (90 inwonersequivalenten). Na uitvoering van de geplande werken zal hier een zuiveringspercentage van 97 % behaald worden, wat veel hoger ligt dan elders in het Leiebekken.

Een aandachtspunt zijn de 35 gekende overstorten in het gebied. Enkele blijken frequent te werken bij hevige regenval en kunnen een significante negatieve impact op de waterkwaliteit hebben.

De zuiveringsgraad van het stroomgebied van de Kattebeek ligt met 82 % iets lager dan elders in het Leiebekken (83 %) en Vlaanderen (86 %). Ongeveer 1.200 inwoners van de 6.000 inwoners lozen nog afvalwater richting de Kattebeek. Enerzijds komt dit omwille van de vele IBA's die geplaatst dienen te worden, vooral op grondgebied Kruisem. Anderzijds moeten enkele rioleringsprojecten uitgevoerd worden. Belangrijk voor de Kattebeek was de aanleg van de collector rond 1994 waardoor het afvalwater van veel inwoners afgevoerd werd naar een zuiveringsinstallatie. Momenteel zijn er nog grote lozingspunten langs de Deinsesteenweg in Kruisem (206 IE), de Bokstraat in Zulte, de Pachthofstraat-Bredestraat in Deinze, de Oudenaardsesteenweg in Deinze (172 IE), de Kortijksesteenweg in Deinze (88 IE). Ook zijn er 3 gekende overstorten die potentieel veel huishoudelijk afvalwater kunnen overstorten naar de waterloop bij hevige regenval. Enkele grachten en beken zijn aangesloten op de riolering. Voor onder andere het voorkomen van droogte en overstortwerking is het noodzakelijk om die knelpunten weg te werken.

◆ **WATERKWANTITEIT EN BELEVING**

➡ **Proeftuin droogte: Samenwater 2.0**

In Deinze (Oost-Vlaanderen) werken een bedrijventerrein en een glastuinbouwsite samen voor meer water. Het project is een uitbreiding van het Water-Land-Schapsproject

‘Burenwater’, een project waarin een bufferbekken wordt aangelegd voor meerdere partners.

Oppervlaktewater wordt er opgeslagen in de winter en ter beschikking gesteld in de zomer. Het is een samenwerking tussen glastuinbouwsite Stokstorm, het PCG (Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt Oost-Vlaanderen vzw) en andere landbouwers in de buurt. Maar de watervraag van de glastuinbouwsite is groter.

Tevens worden binnen het project Burenwater de nodige elementen voorzien om water te verdelen naar omliggende bedrijven. De bedoeling is dat van daaruit persleidingen vertrekken naar de tuinbouwcluster en PCG, deze leidingen zijn niet opgenomen in het project Burenwater. Andere omliggende bedrijven kunnen er water afhalen per as.

In deze proeftuin wordt het project uitgebreid door een samenwerking met het naburig bedrijventerrein de Prikels. In het inrichtingsplan van het bedrijventerrein is veel aandacht besteed aan o.a. gemeenschappelijke regenwaterbuffering en -infiltratie afkomstig van de bijkomende verharde oppervlakte. Tussen dergelijk gezamenlijk infiltratiebassin en de glastuinbouwsite wordt een aangepaste leiding en pomp voorzien. Hierdoor kan de glastuinbouwsite jaarlijks een aantal duizenden m³ water extra beschikbaar krijgen. Zo kunnen de omliggende landbouwbedrijven meer water gebruiken uit het collectieve bufferbekken van het project ‘Burenwater’.

In deze proeftuin zijn tevens de persleidingen voorzien die vertrekken naar de tuinbouwcluster en het PCG vanuit het waterbufferbekken van Burenwater.

Jaarlijks wordt 500 m³ minder uit oppervlaktewater gecapteerd, 10.000 m³ minder uit grondwater gecapteerd en 15.000 m³ meer regenwater gebruikt in plaats van drinkwater.

➡ Parkbos

Het Parkbos ligt op de grens van Gent, Nazareth-De Pinte en Sint-Martens-Latem. De volledige groenpool is 1200 hectare groot. Variatie troef in het Parkbos: behalve bos vind je er ook moerasgebieden (met knuppelpaden), speelnatuur, knotbomen, weidse graslanden en statige kastelen met imposante toegangsdraven. Een kruisbestuiving tussen rijke geschiedenis en nieuwe natuurontwikkeling.

De vallei van de Rosdambeek is zeer nat. De bomen staan er soms letterlijk met hun wortels in het water. Dankzij de knuppelpaden en de Oosterdijk kun je een deel van deze natte vallei verkennen zonder zelf natte voeten te krijgen. In het noordelijk deel van het gebied mag de natuur haar gang gaan. Daar is in de loop van de jaren spontaan een fraai

elzenbroekbos ontstaan. In het zuidelijk deel van het gebied bevindt zich een kleinschalig meersenslandschap met laaggelegen weiden, knotbomenrijen, ruigtes en houtkanten.

De boskern Grand Noble bestaat deels uit oud bos, maar vooral uit recent aangeplante bosbestanden afgewisseld met open plekken. Centraal bevindt zich het kasteel Grand Noble (privaat). Alleen al voor de weidse onthaalzone, de imposante dreven en de oude knotbomenrijen is dit gebied een bezoekje meer dan waard.

➡ Latemse Meersen

Het project is een onderdeel in het landinrichtingsproject 'Leie en Schelde'. Het natuurinrichtingsproject (284 ha) valt geografisch deels samen met het inrichtingsproject Recreatie-as Deinze - Gent. Een aantal maatregelen (bijv. aanleg wandelijk ter bescherming van wijk, aanleg en verbetering wandelverbinding Afsnee - Keuze, heraanleg van Baarleveer) werden op elkaar afgestemd.

De Keuzemeersen en Latemse Meersen vormen belangrijke schakels in de ecologisch waardevolle streek rond de Leie tussen Deinze en Gent. Het doel is al die gebieden met elkaar te verbinden tot een Natuurpark Levende Leie met een oppervlakte van 1.200 hectare. Daarin moet de bescherming van de natuurwaarden centraal staan. Dat versterkt meteen ook de identiteit van de streek en maakt de hele Leiestreek aantrekkelijker. Natuurpunt is trekker van het Natuurpark Levende Leie in samenwerking met de Vlaamse overheid.

De Latemse Meersen is grotendeels een open meersengebied met natte weilanden langs de Leie. Naast de waardevolle natte biotopen, bieden overgangszones naar drogere milieus langs de Leie veel kansen voor zowel planten als dieren. De drogere milieus worden gevormd door de landduin (= duin in het binnenland, gevormd door de historische loop van de rivier), hoger gelegen gronden (donken) en oeverwallen (stroken die langs de rivier gevormd zijn door aangevoerd materiaal).

Deel 1 van het projectuitvoeringsplan 'Latemse Meersen' (PUP1) bevatte drie accenten. Er werden werken uitgevoerd in functie van het landschap, het water en de paden. Doel was het oorspronkelijke landschap te herstellen, gebiedsvreemde functies landschappelijk te integreren en er is gekozen voor de omvorming van een populierenbos naar een standplaatseigen valleibos. Enkele natte biotopen werden hersteld of aangevuld: nieuwe poelen aangelegd, bestaande poelen en sloten geruimd, en een vergraven moerasgebied gedeeltelijk heringericht. Er werd ook een wandelpad aangelegd.

In deel 2 van het projectuitvoeringsplan (PUP2) werden de Keuzemeersen in Drongen heringericht als broedgebied voor weide -, water- en moerasvogels. De bestaande

knotbomen op de perceelsgrenzen werden eenmalig geknot, maar op langere termijn zullen de perceelsgrenzen vervagen. De meersen zullen evolueren naar een natuurlijk ogend rivierlandschap met een mozaïek van grasland, opgaande bomen en struiken, rietruigtes, moeras en oevers en open water. Verder werd de noordelijke populierendreef heraangeplant en de woonwijk Keuze beter ingepast in het landschap met de aanplanting van knotbomen en houtkanten. Het bestaande wandelpad op de Leie-oever kreeg een verbinding waardoor er zich een lus vormt die bedoeld is voor natuurliefhebbers met laarzen. Het waterpeil wordt het hele jaar door geoptimaliseerd en het maai- en graasbeheer aangepast door terreinbeheerder Natuurpunt.

In deel 3 van het projectuitvoeringsplan (PUP3) werd de Meersbeek in de Latemse Meersen aangepakt. Om de beek landschappelijk en ecologisch aantrekkelijker te maken, werd de dikke sliblaag verwijderd, en hier en daar aan de oevers en zijgrachten gewerkt. Verder kwam er een wandelverbinding tussen de Kwakstraat en de Baarle-Frankrijkstraat. De verbinding tussen het gemeentehuis en de Kwakstraat is verbeterd.

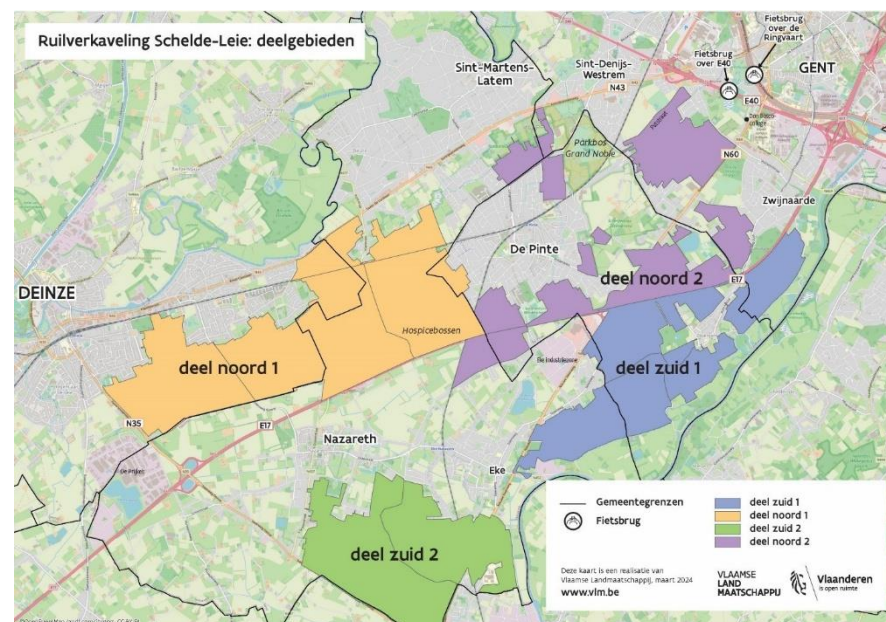

Figuur 29 Westerplas in Sint-Martens-Latem

➡ Ruilverkaveling Schelde-Leie

Het ruilverkavelingscomité Schelde-Leie voert een ruilverkavelingsproject uit op delen van Gent, Nazareth-De Pinte, Sint-Martens-Latem, Nazareth en Deinze. De belangrijkste doelstelling is de landbouwgronden te herschikken om zo de perceelstructuur te verbeteren en de kavels dicht bij het bedrijf te groeperen. Daarnaast worden er ook verbeteringen getroffen op het gebied van landschap, water, natuur en recreatie.

De uitvoering van een ruilverkaveling bestond uit verschillende fases. De voorbije jaren werd intensief de herverkaveling van de percelen binnen de blokgrens van de ruilverkaveling Schelde-Leie voorbereid. Alle eigenaars en gebruikers kregen nieuwe percelen toegekend met de aaneensluitende en regelmatige kavels zo dicht mogelijk bij de bedrijfszetel. De commissie van advies en het ruilverkavelingscomité hebben alle bezwaren bij de herverkaveling behandeld. In 2024 zijn de zakelijke rechten van de oude kavels overgezet op de nieuwe kavels. Ook hierover was er een openbaar onderzoek. In 2025 volgt het sluitstuk met de definitieve neerlegging van de herverkaveling. Met het ondertekenen van de ruilverkavelingsakte in de zomer van 2025 wordt dit juridisch vastgelegd en krijgt iedereen definitief zijn nieuwe kavels.

Figuur 30 Deelgebieden van Ruilverkaveling Schelde-Leie

➡ Realisatie van een nat natuurgebied in Gent

Conform de doelstellingen geformuleerd in het RUP 169 Groen deelgebied 603 Rosdambekvallei wordt een nat natuurgebied gerealiseerd. Na aankoop van alle gronden kunnen de acties voor dit gebied verder worden opgenomen.

Leie, Kanaal Bossuit-Kortrijk, Spierebeek en Douvebeek

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

Waterkwaliteit

De Leie is een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn)

Het Kanaal Bossuit-Kortrijk is een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn). Het Kanaal ligt grotendeel in het Bovenscheldebekken. Meer info is te vinden in het WUP Bovenscheldebekken.

De Douvebeek en de Spierebeek zijn gebieden van klasse 6. Ook op langere termijn wordt het moeilijk om de goede ecologische toestand te bereiken in deze gebieden.

Wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) voor de Leie I en II en de Douvebeek is hoog, en laag voor Leie III en de Spierebeek.

De Leie stroomt deels door een verstedelijkt gebied en is ook in het landelijk gebied ingedijkt, waardoor de overstromingsruimte naast de Leie relatief beperkt is. De rivier blijft kwetsbaar voor wateroverlast. Door hevige regenval, stijgende rivierpeilen en veranderende klimaatomstandigheden neemt het risico op overstromingen in deze regio toe. De Leievallei is van nature een overstromingsgevoelig gebied. Vroeger had de rivier

brede alluviale vlakten waar overtollig water kon uitwijken. Maar met de verstedelijking, de rechte trekking van de rivier en de bouw van infrastructuur werd het watersysteem meer ingeperkt.

Verschillende plaatsen langs de Leie hebben in het verleden al meermaals te maken gehad met overstromingen. Straten, kelders en landbouwgronden liepen onder water, wat leidde tot aanzienlijke schade aan woningen, bedrijven, infrastructuur en de teelten. De voornaamste oorzaken van wateroverlast zijn de intensievere regenbuien door klimaatverandering, nattere winters, verharde bodems waardoor water niet kan infiltreren en beperkte buffercapaciteit van de rivier en omgeving.

De klimaatmodellen voorspellen dat extreme neerslag in de toekomst frequenter en heviger zal worden, waardoor ook het risico op wateroverlast toeneemt. De schade bij een waterbom loopt op tot miljoenen euro's.

Watertekort

De Leie is al eeuwenlang van groot belang voor natuur, economie, recreatie en landbouw. Maar net als vele andere waterlopen in Vlaanderen staat ook de Leie onder druk door toenemende periodes van droogte en waterschaarste. De impact van watertekort is voelbaar – zowel ecologisch als economisch – en vraagt om duurzame oplossingen. Door lange periodes van droogte daalt het waterpeil van de Leie soms tot kritieke niveaus. Dit zorgt voor problemen bij de waterkwaliteit en belemmert de natuurlijke doorstroming. Vooral in de zomermaanden moeten waterbeheerders ingrijpen met droogtemaatregelen om een minimaal waterpeil te garanderen.

Bij een laag waterpeil hoort dikwijls ook water van mindere kwaliteit, wat nefast kan zijn voor irrigatie. Tegelijkertijd lijden aquatische ecosystemen onder het tekort. Vissen, amfibieën en watervogels zijn afhankelijk van voldoende water en zuurstof. Door verminderde stroming stijgt bovendien de watertemperatuur, wat algenbloei en vissterfte kan veroorzaken. Bij langdurige droogte kan de binnenvaart moeilijkheden ondervinden, wat een impact heeft op de economie. Ook recreatie lijdt hieronder wanneer er algenbloei of eendenkroos voorkomt.

Door klimaatverandering zijn droogteperiodes frequenter en intenser geworden. Bovendien heeft de verstedelijking geleid tot een grotere afvoer van regenwater via riolen in plaats van infiltratie in de bodem.

Tussen Wervik en Deinze ontvouwt de Leie zich als een recreatief lint door het glooiende landschap van Zuid-West-Vlaanderen. Deze historische waterweg is niet alleen van belang voor de scheepvaart en lokale geschiedenis, maar vormt ook een prachtig decor voor wie houdt van recreatie en rust. De Leie tussen Wervik en Deinze is een streek waar het water leeft, beweegt en uitnodigt tot ontdekken.

Tussen Wervik, Menen, Kortrijk, en verder richting Deinze kan je met een motorboot het water verkennen. In Kortrijk en Harelbeke zijn er verschillende opstapplaatsen voor wie zelf het roer in handen wil nemen. Je vaart langs historische stadskernen, oude industriële sites en vernieuwde stadsparken – een unieke mix van verleden en toekomst.

De oevers van de Leie vormen een aaneenschakeling van aantrekkelijke wandel- en fietsroutes. De populaire Leiestreekroute en het Guldensporenpad volgen vaak de rivier en verbinden charmante dorpen met steden als Kortrijk en Deinze. Onderweg ontdek je kunst in het landschap, oude sluisjes, rustige visplekjes en gastvrije horeca. Kortrijk biedt bovendien een prachtig voorbeeld van stadsvernieuwing langs de Leie, met brede wandelpromenades en terrassen aan het water.

👉 **Meer info: bekkenspecifiek deel Leiebekken (Leie en Toeristische Leie) (Leie I) (Leie II) (Leie III) (Toeristische Leie)**

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

In 2022 gingen de werken in en aan de Leie voor het project Seine-Schelde van start. Naast de infrastructuurwerken in functie van de scheepvaart omvat het project rivierherstel ook het bouwen van vispassages, het aankoppelen van oude Leiemeanders, het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en het creëren van 500 hectare watergebonden natuur.

Het bekkensecretariaat, de Vlaamse Milieumaatschappij en De Vlaamse Waterweg zaten daarom de afgelopen jaren samen om de waterkwaliteit vooraf te monitoren. In enkele meanders werden de fysico-chemische waterkwaliteit en de biologische waterkwaliteit bepaald. Op de Leie werden bijkomende meetpunten ingelegd. Uit de metingen bleek dat de waterkwaliteit van de Leie de afgelopen dertig jaar veel verbeterd is en in de meeste meanders komen waardevolle ongewervelde diertjes voor. Om de waterkwaliteit tijdens en na de werken te blijven monitoren, werden sondes in de Leie te Menen en Machelen uitgehangen die continu de resultaten doorgeven. Ook zijn extra metingen in de meanders, op de Leie en op enkele zijwaterlopen gepland.

In 2025 zal de monitoring van de Leie (aandachtsgebied), haar meanders en zijrivieren worden verdergezet. Ook zal de gebiedsgerichte werking voor de Leie met de focus op waterkwaliteit worden opgestart. Het 'rivierherstel Leie' omvat verschillende aspecten: het bouwen van vispassages, het aankoppelen van oude Leiemeanders, het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en het creëren van 500 hectare watergebonden natuur.

Binnen het stroomgebied van Leie I is er ook een GTO rond de Neerbeek opgericht. In 2024 organiseerde het bekkensecretariaat daar een eerste GTO voor de Neerbeek voor. De aanleiding daarvoor waren de vele meldingen van geurhinder en de vele lopende projecten. Door de lopende projecten samen te brengen en het toelichten van de huidige waterkwaliteit probeert het bekkensecretariaat samen met alle actoren naar win-wins te zoeken.

👉 **Meer info: bekkenwebsite Leiebekken en bekkenspecifiek deel Leiebekken (Leie en Toeristische Leie) (Leie I) (Leie II) (Leie III) (Toeristische Leie)**

Figuur 31 Stroomgebied Leie I, Leie II, Leie III en Kanaal Bossuit-Kortrijk

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

◆ WATERKWALITEIT EN BELEVING

Hoever staan we

◆ *Fysico-chemische en biologische toestand*

De waterkwaliteit van **de Leie** verbetert gestaag verder. Opvallend is dat de waterkwaliteit vrij stabiel is, zowel ruimtelijk als temporeel. De beoordeling voor de fysico-chemie scoort ontoereikend, door ontoereikende beoordelingen voor stikstof en fosfor. De stikstofwaarden liggen rond 5-6 mgN/l, wat drie keer lager is dan 25 jaar geleden en daardoor flirt stikstof met een matige beoordeling (onder 5 mgN/l). De nitraatwaarden zijn licht verhoogd en de oorzaak van de ontoereikende beoordeling van parameter stikstof. Het fosforgehalte in de zomer bedraagt gemiddeld 0,36 mgP/l, wat ook net niet matig is (onder 0,35 mgP/l). De fosforwaarden blijven duidelijk verder verbeteren en liggen al 5 keer lager dan wat 25 jaar geleden gemeten werd.

De matige fysico-chemische eindbeoordeling ligt binnen handbereik dankzij de vele inspanningen de afgelopen jaren. Dit zou een primeur voor het Leiebekken zijn en daarmee behoort de Leie tot de beste waterlopen in het westen van Vlaanderen. Ook de biologische toestand van de Leie verbetert mee. In 1990 kwamen amper macro-invertebraten voor. De Belgische Biotische Index (BBI) scoorde amper 1 op 10. Ondertussen is de BBI reeds gestegen naar 6-8 op 10 (matig of goed). Parameters fyto-benthos, fytoplankton en de visindex scoren matig of soms zelfs goed. De Leie is de waterloop in het Leiebekken die het dichtst bij de goede ecologische toestand is. Mogelijk zullen de ecologische oeverinrichtingen in de Leie in het Seine-Schelde project het laatste duwtje in de goede richting geven. Bovendien zijn de meanders ecologisch interessant. Ze hebben een betere biologische waterkwaliteit dan de Leie. De BBI scoort op vele meanders goed tot zeer goed (7 tot 9 op 10). Enkele meanders kampen met vervuiling door lozingen of overstortwerking.

De waterkwaliteit van **de Douvebeek** is slecht door lozingen van industrie, huishoudelijk afvalwater van Dranouter en afvalwater van nabij de bron ter hoogte van de Rodeberg. Zowel het fosforgehalte, de geleidbaarheid, het zuurstofgehalte, het sulfaatgehalte als het chemisch zuurstofverbruik kent grote normoverschrijdingen.

De bovenlopen van de Douvebeek vallen vaak droog en enkel het effluent van bedrijven voedt dan de waterloop. In het verleden kwamen regelmatig incidenten voor. Het generieke beleid, zoals onder andere handhaving en bijkomende nutriëntenverwijdering, moet hiervoor een oplossing bieden.

De druk voor chemisch zuurstofverbruik is gezien de grootte van het afstroomgebied hoog, voornamelijk door huishoudens (53 %) en bedrijven (43 %). Voor stikstof is de druk vanuit de landbouw groot (83 %). Ook voor fosfor vormt landbouw de grootste druk. Opwaarts, op de flank van de Rodeberg, scoren de MAP-meetpunten zowel voor fosfor als stikstof goed.

Er zijn nog directe lozingen van huishoudelijk en industrieel afvalwater. De rioleringsgraad en zuiveringsgraad bedragen respectievelijk 63,3 % en 51,1 %. Door de zeer verspreide bebouwing liggen deze waarden een stuk lager dan het gemiddelde in het Leiebekken en het Vlaams gemiddelde. In deze regio dienen veel IBA's geplaatst te worden. Er zijn onder andere puntlozingen op de Hellebeek en Lindebeek, twee bovenloopjes, die aangepakt moeten worden. In het stroomgebied van de Douvebeek zijn de RWZI's van Dranouter en Wulvergem gepland. Als beide dorpskernen gesaneerd worden, zal dit een positieve impact hebben op de waterkwaliteit van de Douvebeek.

De waterkwaliteit van **de Neerbeek** is de afgelopen 20 jaar sterk verbeterd. Begin deze eeuw scoorden zowat alle fysico-chemische parameters slecht. Vooral de lage zuurstofwaarde, hoge fosforwaarde, hoge Kjeldahlstikstof en hoog chemisch-zuurstofverbruik vielen op. Alles wees op huishoudelijk afvalwater en een open riool. Op de evolutiegrafieken is duidelijk te zien dat de verbetering in twee fases plaatsvond: rond 2004 en rond 2016, en de oorzaken daarvan zijn respectievelijk de aansluiting van Wevelgem via de collector (afvalwater van meer dan 4.000 inwoners uit de Neerbeek gehaald) en de aansluiting van de luchthaven in Wevelgem (luchthaven + 320 IE in wijk ten noorden van luchthaven). Momenteel scoren enkel de fosforparameters en zuurstof slecht, maar die zijn eveneens sterk verbeterd.

Af en toe worden nog zeer slechte waarden gemeten. Op die dagen zijn er meldingen van grijs water en rioolgeur, wat aantoonde dat er ondanks de verbetering werk aan de winkel is. Vermoedelijk zijn de slechte waarden te linken aan overstortwerking en first-flush. Stroomopwaarts in het stroomgebied van de Neerbeek is de waterkwaliteit zeer slecht door grote huishoudelijke lozingen van de Herthoek en de Warandestraat. In die regio zijn er veel meldingen van geurhinder en vervuild water. De komende jaren worden de rioleringsprojecten uitgevoerd en zou de waterkwaliteit verder verbeteren. In het stroomgebied van de Neerbeek komen geregeld incidenten en illegale lozingen voor, zoals bijvoorbeeld de witte Neerbeek in april 2023. Het is van belang om bij incidenten zo snel mogelijk in te grijpen, de vervuiler op te sporen en de schade aan het ecosysteem te reduceren.

Het aantal macro-invertebraten in de Neerbeek neemt langzaam toe, maar blijft vrij beperkt met enkel muggen, haft, grasjuffer, vlokreeft, slakken, Een verdere verbetering van de waterkwaliteit is nodig, vooral door het uitvoeren van rioleringsprojecten, het vermijden van illegale lozingen en het verminderen van de overstortwerking.

Er komt momenteel niets van ongedoken vegetatie voor. Die submerse vegetatie is het meest gevoelig aan een slechte waterkwaliteit. Er werden slechts 8 waterplanten aangetroffen.

Een aandachtspunt is de slechte structuurkwaliteit van de Neerbeek. Maar liefst 1/3de van de waterlopen is ingekokerd. Bovendien zijn veel andere trajecten rechtgetrokken in betonnen beddingen met steile oevers. Het inzetten op ecologisch ingerichte waterlopen is noodzakelijk om meer biologisch leven in de waterlopen te krijgen. Ecologisch ingerichte waterlopen zorgen voor een zelfzuiverend vermogen en een verbetering van de fysico-chemische waterkwaliteit. Er dienen zoveel mogelijk waterlopen open gelegd te worden, met flauwe oevers, meanders, oevervegetatie, Na jarenlange vervuiling is een slibruiming aangewezen.

De fysico-chemische waterkwaliteit van **de Geluwebeek** is slecht. Er zijn nog slechte waarden voor zuurstof en fosfor, en verhoogde waarden voor chemisch zuurstofverbruik en kjeldahlstikstof. Dit wijst op huishoudelijk afvalwater.

◆ **Toestand visbestand**

In 2023 vond een uitgebreid visonderzoek in **de Leie** plaats. In de Leie zijn in totaal 19 vissoorten aangetroffen (exclusief hybride), namelijk aal, alver, baars, bittervoorn, blankvoorn, blauwband, brasem, gibel, karper, kolblei, rietvoorn, riviergrondel, roofblei, snoek, snoekbaars, vetje, winde, zeelt en zwartbekgrondel. Het visbestand in de Leie is geraamd op 61,1 kg/ha en 1.431 stuks/ha. Op basis van biomassa heeft brasem het grootste aandeel in het visbestand (49%), gevolgd door snoekbaars (16%), blankvoorn (9%) en aal (7%). Op basis van aantallen heeft brasem eveneens het grootste aandeel (42%), gevolgd door blankvoorn (24%) en zwartbekgrondel (24%). De geraamde bestanden in de verschillende deelgebieden variëren tussen 11,2 kg/ha (Sint-Baafs-Vijve - Deinze) en 276,5 kg/ha (Deinze - Sluis Astene). Op basis van aantallen variëren de bestandschattingen tussen 400 stuks/ha (Harelbeke - Sint-Baafs-Vijve) en 2.395 stuks/ha (Sluis Astene - monding Ringvaart). De predator-prooi verhouding wordt berekend op 1:0,97. Op basis van deze verhouding is er sprake van een regulerend effect van het prooivisbestand als gevolg van predatie. Het aanwezige visbestand en de kenmerken van het kanaal komen het meest overeen met het blankvoorn-brasem viswatertype.

In **de Neerbeek** gebeurde in 2019 een afvising. Er werden slechts 2 driedoornige stekelbaarsen gevangen.

◆ **Saneringsinfrastructuur**

De plaatsingsgraad van IBA's ligt laag in deze stroomgebieden. In onder andere Menen (1 %), Harelbeke (10 %) en Wervik (10 %) dienen heel wat IBA's geplaatst te worden.

Op het grondgebied van Zulte wordt ook nog het rioleringsproject Bouterstraat / Groeneweg uitgerold. Dit project is een samenwerking van de partners Aquafin, Zulte, Infrabel, Provincie en Farys. Infrabel staat in voor de nieuwe fietstunnel ter hoogte van de Bouterstraat/Groeneweg. Farys staat in voor de riolering in de Groeneweg (deel oost) en Bouterstraat. Aquafin neemt het overige deel van de Groeneweg ten laste. Dit met de nodige aandacht voor ontharding en open ruimte.

De zuiveringsgraad in het stroomgebied van **de Neerbeek** bedraagt 92,3 %. Het huishoudelijk afvalwater van de meeste inwoners wordt gezuiverd door RWZI Menen, en in mindere mate door RWZI's Harelbeke en Heule. Ongeveer 1.200 inwoners lozen huishoudelijk afvalwater naar de Neerbeek. Er dienen een 50tal IBA's geplaatst te worden.

De Neerbeek kende een sterke evolutie de voorbije 25 jaar. In 1999 werd de collector Leie-Noord aangelegd, waardoor Bissegem aangesloten werd (4.000 inwoners). In 2001 werd Moorseele aangesloten door de collector in Wevelgem (2.000 inwoners). In 2004 werd Wevelgem-Oost aangesloten door de collector aan de Leie (meer dan 4.000 inwoners). In 2017 werd de luchthaven in Wevelgem en de wijk ten noorden van de luchthaven aangesloten (320 IE en bedrijven luchthaven). Het afvalwater van meer dan 11.000 inwoners (van de 15.000 inwoners) werden door deze projecten afgevoerd naar een zuiveringsinstallatie, waardoor het niet meer in de Neerbeek terechtkomt. De Neerbeek was in de jaren '90 een open riool.

Toch is er werk aan de winkel, met voornamelijk de lozingspunten van de Warandestraat en Herthoek in Wevelgem. Ook de sanering van de Rietput en de Neerbeekstraat in Kortrijk is nodig.

Naast het aanleggen van riolering is een correcte aansluiting van belang. In de luchthaven van Wevelgem is er een problematiek van verkeerde aansluitingen. In de regenwaterafvoer werd vervuiling vastgesteld.

In het gebied zijn 27 overstorten gekend, voornamelijk op grondgebied Wevelgem. Er zijn enkele potentieel belangrijke overstorten op basis van aangesloten aantal inwoners, zoals de Bieststraat (4.400 inwoners), de Meensesteenweg (3.200 inwoners), de Architect Vanhoornelaan (1.900 inwoners) en in Bissegem aan het Neerbeekpad (4.100 inwoners). Er is nood aan verdere kennisopbouw van deze overstorten. Het is een bedreiging om in de toekomst een stabiele waterkwaliteit te garanderen.

❖ WATERKWANTITEIT EN BELEVING

↻ Interreg Fusion

Het project FUSION streeft naar een beter gecoördineerd, evenwichtig en duurzaam waterbeheer in het grensoverschrijdende stroomgebied van de Leie. In Frankrijk baant de Leie zich een weg door heuvelachtig landschap, waardoor haar bovenstroomse zijrivieren een vrij hoge stroomsnelheid hebben. Na de grens stromen sommige waterlopen verder in de kustvlakte en worden ze breder, waardoor het water snelheid verliest en hoge waterstanden enkele dagen kunnen aanhouden. Overstromingen komen frequent voor en worden verergerd door toedoen van de mens (verstedelijking, verharding, droogleggen van wetlands, etc.) en ook steeds meer door klimaatverandering.

FUSION heeft daarom als doel om de afvoersnelheden te vertragen en de biodiversiteit aan beide kanten van de grens te bevorderen, door een combinatie van de aanleg van gecontroleerde bufferinfrastructuur en de herwaardering van natuurlijke systemen (vijvers, poelen, rijswerk, meanders, hagen en aanplantingen van houtachtige regionale soorten, enz.). Al deze maatregelen zullen bijdragen tot de integratie van de waterlopen in het landschap, de opslag van water, het voorkomen van bodemerosie en het creëren van een stabiele omgeving voor de biodiversiteit, de economie (landbouw) en recreatie.

Daarnaast zal FUSION ook gebruik maken van satellietbeelden om de kwetsbaarheid van overstromingsgevoelige gebieden grensoverschrijdend in kaart te brengen, evenals de impact van vroegere en toekomstige overstromingen in het stroomgebied van de Leie. Deze technologie heeft als voordeel dat het mogelijk is om een overstroming snel in zijn geheel waar te nemen in termen van geografische dekking, over grenzen en gebieden heen die moeilijk toegankelijk zijn via de grond. Bovendien kan men dan de overstroming in de tijd volgen. De invoering van een snel cartografiesysteem zal de grensoverschrijdende coördinatie op het gebied van overstromingsbeheer optimaliseren.

In het kader van dit Europese project, zal Provincie West-Vlaanderen drie concrete werken realiseren:

1) Stroomopwaarts van Wervik zullen we een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) aanleggen, door een aarden berm dwars over de Geluwebeek te leggen. Op die manier zal het water zich bij hoogwaterstanden weer kunnen verspreiden in de vallei, waardoor de waterloop stroomopwaarts meer ruimte krijgt en stroomafwaarts minder schade aanricht. De installatie van een debietbegrenzer zal het water in de waterloop vertragen en een beroep doen op de vallei om haar bufferfunctie opnieuw te vervullen.

2) In het centrum van Menen zullen we de Geluwebeek terug in open (en waar mogelijk bochtig) profiel brengen. Deze herinrichting zorgt voor verkoeling in stedelijk gebied, vertraagt de stroomsnelheid en vergroot de biodiversiteit en de recreatieve mogelijkheden.

3) In Zonnebeke zullen we enkele trajecten van de Reutelbeek en de Scheriabeek terug openleggen en laten hermeanderen. Het aanbrengen van kleine debietbegrenzers in de waterloop zal opnieuw een vertragend effect hebben.

↻ Project Seine-Schelde

Seine Schelde in Vlaanderen is een grootscheeps binnenvaartproject van De Vlaamse Waterweg nv, dat steun geniet van de Europese Unie. Het project wil van de binnenvaart een volwaardig alternatief maken voor goederenvervoer op de weg.

De Europese waterwegen moeten verder uitgebouwd worden om schepen met een groter laadvermogen een vlotte doorgang te verlenen tussen Seine en Schelde. Een groot deel van die opdracht is weggelegd voor Vlaanderen, dat de missing link in het hart van het Europese waternetwerk mag realiseren. De Leie en de Boven-Schelde vervolledigen immers de verbinding richting Frankrijk en Wallonië. Tegelijk moeten bedrijven de mogelijkheid krijgen om hun ambities in Vlaanderen te verwezenlijken. Dat kan alleen met een performant netwerk van waterwegen, dat ook grotere schepen toelaat. Zo wordt Vlaanderen een sterkere economische speler en worden kansen gecreëerd voor de werkgelegenheid.

Seine Schelde in Vlaanderen is echter meer dan investeren in betere infrastructuur voor container- en duwvaartschepen. Het leven op en langs de waterweg stimuleren, duurzame oplossingen en een aangename omgeving.

Om klasse Vb-schepen met een laadvermogen tot 4500 ton of ongeveer 220 vrachtwagens toe te laten op de Leie, moest de rivier meer ruimte krijgen. De rivier wordt overal tot 3,5 meter verdiept en de vaarweg zal minimum 4,5 meter breed zijn. Die verruiming gaat gepaard met aanpassingen aan de oevers die op een natuurvriendelijke manier worden heraangelegd.

Aan het Barrakenpark in Menen is in het najaar van 2024 het middelstuk van de nieuwe fietsers- en voetgangersbrug geplaatst. Het brugdeel van 62 meter en bijna 100 ton werd op een ponton naar Menen gevaren en door twee kranen op zijn plaats gehesen. In het voorjaar 2025 zullen fietsers en voetgangers de Leie kunnen oversteken tussen het sportpark en de Grondwetstraat. De nieuwe fietsers- en voetgangersbrug is een S-vormige metalen integraalbrug van in totaal 262 meter lang en met een variërende breedte tot

maximum 5 meter. Eerder in 2024 werden de onderdelen van de aanloophellingen naar Menen gebracht en er gepositioneerd. Het overspannende deel is het sluitstuk van de brug.

De bouw van de nieuwe fietsers- en voetgangersbrug over de Leie ter hoogte van de Limnanderdreef en kasteel Te Lake in Zulte start in 2025. De brug van 99 meter lang zal ontbrekende schakels in het fiets- en wandelrouten netwerk wegwerken. De aannemer start eind februari 2025 met de voorbereidende werken. De effectieve bouw start in mei 2025. Vlotte oversteekmogelijkheden van de waterwegen faciliteren zowel duurzame verplaatsingen met functioneel of recreatief doel. Vroeger, voor het rechte trekken van de gekanaliseerde Leie, liep er een rechte dreef tussen Zulte-dorp en het kasteel Te Lake. De brug herstelt deze verbinding.

De nieuwe fiets- en voetgangersbrug in Ingelmunster wordt een stalen vakwerkbrug met V-vormige landhoofden, een totale overspanning van ongeveer 63 meter tussen de oplegpunten en een brugdekbreedte van 3,7 meter. De nieuwe brug komt ter hoogte van het park. Het wordt ook een exemplaar met een doorvaarhoogte van zeven meter hoog, waar schepen onderdoor kunnen met drie lagen containers.

De huidige Kuurnebrug is een halve meter te laag voor schepen die willen passeren met containers tot drie lagen hoog gestapeld. Omdat de brug in goede staat is, kan ze nog heel wat jaren mee. Daarom blijft de brug integraal bewaard en wordt ze met 50 centimeter verhoogd om passerende schepen een vlotte doorvaarhoogte van 7 meter te bieden.

Op de oevers langs de Leie tussen Deinze tot Wervik komen minstens 14 beleefzones waar ten volle van de rivier en de streek kan worden genoten. In Machelen-aan-de-Leie bevindt zich de beleefzone Roothoek Kunst dorp.

De andere plaatsen waar roothoeken komen zijn Dentergem, Sint-Baafs-Vijve, Beveren-Leie, Kuurne, Bissegem, Menen en Wervik. De naam roothoek is een samenvoeging van hoek en roten. Roten is het blootstellen aan water waarop de vezels van onder meer vlas vrijkomen. De vrijgekomen vezels worden verwerkt in de textielindustrie. In de Leie waren meerdere plaatsen waar het roten werd toegepast. De rivier verwerfde zo haar bijnaam Gouden Rivier.

De aanleg van de Lage Leieboorden aan de Leie in Waregem zijn in november 2024 gestart. De Vlaamse Waterweg nv en het stadsbestuur van Waregem zijn de partners in het project dat 4,75 miljoen euro zal kosten. Bij een gunstig verloop zullen de werken begin 2026 klaar zijn. Opwaarts de brug over de Leie in Sint-Eloois-Vijve wordt een voormalige industriële site herbestemd. Binnen het stadsvernieuwingsproject komt er ook een belevingszone aan het water. De bestaande kaaimuur wordt daarvoor opgebroken en

vervangen door in trappartijen verlaagde oeverboorden met een geïntegreerde verlichting.

Figuur 32 Ontwerp verlaagde Leieboorden in Waregem

In het project is er ook aandacht voor rivierherstel en recreatie. De werken tussen Deinze en Sint-Baafs-Vijve hebben verschillende doelstellingen: enerzijds moet de Leie aangepast worden voor de scheepvaart van de toekomst, anderzijds moet de rivier opnieuw haar plaats innemen in het landschap en versterken we de natuurwaarden. Waar je nu overwegend hoge struiken aantreft, fiets of wandel de passanten straks door een gevarieerd landschap. Om te genieten van al dit moois zullen op verschillende locaties rustpunten ingericht worden voor wandelaars en fietsers. Daarnaast zullen vissers straks rustige plaatsjes vinden om hun dobber uit te gooien.

Voor de kalibratiewerken van de Leiepanden 140 en 150 zijn omgevingsvergunningaanvragen lopende. Er wordt van start gegaan met de opmaak van een GRUP voor de kalibratiewerken van Leiepand 160. Daarna volgt pand 170, waarvoor nog te bekijken is of hiervoor een GRUP dient opgemaakt te worden.

➡ **Sluiscomplex op de Leie in Sint-Baafs-Vijve**

In de zomer van 2023 werd het nieuwe sluiscomplex in Sint-Baafs-Vijve officieel geopend. Het was de laatste sluis op de Leie op Vlaams grondgebied die gebouwd moest worden voor het Seine-Schelde project.

De nieuwe sluis is 16 meter breed en 280 meter lang. Dankzij middendeuren en de opdeling in 2 kleinere kolken, kunnen kleinere schepen sneller gesluisd worden (versassen) en wordt bespaard op water bij het sluisen. Op de plaats van de oude sluis werden nieuwe kaaimuren en een insteeddok gerealiseerd. Een insteeddok is een doodlopend stuk van de vaarweg. In het dok kunnen schippers aanmeren, overnachten, gebruikmaken van walstroom en laden en lossen. Met het insteeddok en de nieuwe kaaimuren is de overslagcapaciteit uitgebreid en krijgen de bedrijven in de omgeving een extra stimulans.

Ter hoogte van de nieuwe sluis werd ook een nieuw dienstgebouw gebouwd met onder andere kantoren voor medewerkers van De Vlaamse Waterweg nv en stockageruimte voor reserve-onderdelen van alle kunstwerken op de Leie-as.

Ook de stuw werd gerenoveerd. Een stuw is een waterbouwkundige constructie die de stand van het water regelt. Stuwen voeren het water af of aan en vermijden zo wateroverlast of droogte. Zo wordt enerzijds de omgeving langs het water beschermd, en anderzijds wordt de bedrijfszekerheid van de binnenvaart gegarandeerd.

In droge periodes zullen de stuwen vaker dicht zijn om water op te houden. In periodes met veel regen zijn de stuwen geopend om het water af te voeren. De stuw in Sint-Baafs-Vijve was verouderd. De elektromechanische uitrusting van de stuw werd helemaal vernieuwd. Tegelijk kregen de stalen stuwelementen een volledige opfrisbeurt.

Om vissen makkelijker te laten migreren, werd een vispassage bij de sluis en stuw van Sint-Baafs-Vijve gebouwd, met medefinanciering van het Agentschap Natuur en Bos. Zo wordt het ecologisch herstel van de binnenwateren gestimuleerd.

De vispassage in Sint-Baafs-Vijve maakt gebruik van 'vertical slots'. Deze bestaat uit bekkens die van elkaar gescheiden zijn door schotten. In elk schot bevindt zich een smalle, verticale opening vanaf de bodem tot aan de bovenzijde van het schot, een slot. Het water zigzagt via deze sleuven van bekken naar bekken. Daardoor wordt het water voldoende vertraagd zodat vissen makkelijker tegen de stroom in kunnen zwemmen. Via in totaal 24 sloten wordt het totale verval van 2,4 m overbrugd en kunnen vissen gemakkelijk stroomopwaarts verder zwemmen. Een afsluitschuif beperkt de instroom van water naar de vispassage bij lage waterstanden.

Daarnaast wordt gewerkt met een 'toegevoegd debiet'. Dit wil zeggen dat 'extra' water via een klein, parallel kanaal in het laatste deel van de vispassage ingebracht wordt om zo de lokstroom voor de vissen te versterken. Tegelijk zorgt dit toegevoegd debiet ervoor dat de vispassage kan blijven werken in periodes van droogte. Met een regelschuif kan het waterbeheer, de vismigratie en de werking van de vispassage optimaal geregeld worden.

Figuur 33 Nieuwe sluis in Sint-Baafs-Vijve, met vispassage en insteeddok

➡ Vlaggenschipproject Rivierherstel Leie

Om de waterhuishouding in de open en de bebouwde omgeving te herstellen zet de Blue Deal in op natuurgebaseerde oplossingen en op natte natuur. Die oplossingen helpen om gebieden meer klimaatrobust te maken doordat ze de sponswerking van de ondergrond herstellen. Deze projecten dragen bovendien bij aan het herstel van de biodiversiteit en het vasthouden van koolstof in de bodem. Deze project verhogen ook de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit.

In het kader van de Blue Deal zijn in Vlaanderen vier Vlaggenschipprojecten geselecteerd om deze oplossingen op grote schaal en binnen een integrale aanpak versneld te realiseren, door de uitvoering van heel wat concrete maatregelen op terrein. Deze projecten zijn ingebed in een brede gebiedswerking met alle betrokken actoren.

Het Vlaggenschipproject Rivierherstel Leie is één van deze projecten. Binnen dit Vlaggenschipproject, dat zich situeert in de provincies West- en Oost-Vlaanderen, worden projecten gerealiseerd voor het herstel van de waterhuishouding en de ecologie in de meersen langs de Leie en voor de ontwikkeling van de watergebonden natuur. De terreinmaatregelen worden uitgevoerd door het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Om de uitvoering te versnellen zijn flankerende maatregelen voorzien. Zo zet de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in op de oprichting van een lokale grondenbank en op de opmaak van een rapport dat de effecten beschrijft op de betrokken landbouwbedrijven. Andere

flankerende maatregelen zijn de aanstelling van een intendant om het draagvlak in de regio te garanderen, het inzetten van specifieke instrumenten voor vergoedingen voor eigenaars en gebruikers en de opmaak van het AGNAS-GRUP Bavikhove – Deinze om de nodige herbestemmingen door te voeren. De aanstelling van de intendant was een tijdelijk gegeven met een aanstelling van 1 jaar en met maximaal 1 jaar verlenging, wat gebeurde. De intendanten legden na de stuurgroep in maart 2024 hun eindrapport neer. Het was vooral bedoeld om de uitvoering op het terrein te versnellen. 15 jaar na de start van het project was er slechts 4ha watergebonden natuur ingericht. 1 jaar na aanstelling van de intendanten slaagden de intendanten er in om 100 ha te verwerven in 2 prioritaire deelgebieden.

Het project rivierherstel Leie is een onderdeel van het Europese Seine-Scheldeproject. In het Vlaams Gewest heeft het Seine-Scheldeproject als doel het verbeteren van de bevaarbaarheid van de Leie tussen Gent en Wervik en het herstel van de natuur- en landschapswaarden in de Leievallei tussen Deinze en Wervik. Dit laatste vormt het luik Rivierherstel Leie van het project.

Het project Rivierherstel Leie omvat o.m.:

- het herstellen van oude Leiemeanders (DVW);
- het opnieuw koppelen van oude Leiemeanders aan de Leie zelf (DVW);
- de ontwikkeling van 500 ha watergebonden natuur in 10 gebieden langs de Leie van Wervik tot Deinze (ANB).

De Vlaamse Waterweg coördineert de uitvoering van het totale plan. Als gevolg van de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 december 2010, waarbij dit geïntegreerd project werd goedgekeurd, kreeg VLM de opdracht om voor 10 gebieden waar watergebonden natuur ontwikkeld moet worden, een landbouweffectenrapport op te maken en een lokale grondenbank Leievallei met financiële stimuli op te richten. Ter uitvoering van deze beslissing werden twee lokale grondenbanken met financiële stimuli opgericht.

In 2012 werden de landbouweffectenrapporten (LER's) opgemaakt voor de gebieden Paters Mote, Laag Vlaanderen en Posthoornhoek.

In 2013 werden de LER's van de overige gebieden opgemaakt: Bavikhove - Ooigemboos, Sint-Baafs-Vijve, Oeselgem en Mandel, Neerhoek en Ponthoek, Heuvelhoek, Gottem Pereboom en Grammene.

De LER's van de vijf extra gebieden zijn afgerond. Dit gaat om de Leiemeersen, Boelake, D'Hooie, Gottem Binnenkant en Machelen Put. Hierover wordt in het voorjaar van 2025 verder gecommuniceerd. De 10 bestaande LERs (zie hierboven) worden geactualiseerd.

Er zijn in totaal nu 15 deelgebieden die over een LER beschikken. Dit rapport is afgewerkt, en wordt in 2025 via 2 infovergaderingen op via de website van DVW gecommuniceerd.

De Vlaamse Waterweg nv (DVW) en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) sloten in 2012 een overeenkomst voor de oprichting van een lokale grondenbank 'Rivierherstel Leie – deel meanders'. Ook in 2012 sloten het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de VLM een overeenkomst voor de oprichting van een lokale grondenbank 'Rivierherstel Leie'. In 2021 was er een nieuwe beslissing van de Vlaamse Regering waardoor er een nieuwe samenwerkingsovereenkomst volgde.

De werking van de grondenbank is een continu proces. Binnen de projectgebieden en in het zoekgebied (de gemeenten Wervik, Menen, Wevelgem, Kortrijk, Kuurne, Harelbeke, Wielsbeke, Waregem, Dentergem, Zulte en Deinze) tracht de VLM gronden aan te kopen om ze later uit te ruilen. Tot een jaar voor de start van de inrichtingswerken worden gronden verworven die nodig zijn voor de inrichtingswerken en niet in der minne konden worden aangekocht.

In de grondendatabank van DVW is nu 1,62 hectare opgenomen sinds de oprichting van de grondendatabank. Daarvan bevindt 0,22 hectare zich in het projectgebied. 1,40 hectare is aangekocht in zoek- en aankoopgebied.

Verder bevat het project de ontwikkeling van 500 hectare natte natuur. Voor de deelgebieden Laag Vlaanderen, Bavikhove Ooigemboos (9,7 ha bebost) en Neerhoek-Ponthoek (6.6 ha bebost) zijn daar de inrichtingsplannen voor opgemaakt.

De inrichtingsplannen zijn lopende voor Posthoornhoek, Oeselgem, Mandel en Gottem. Hiervoor worden de resultaten eerste helft 2025 verwacht. Voor Heuvelhoek en Sint-Baafs-Vijve worden de inrichtingsplannen in 2025 opgestart.

ANB zet in op verder terreinverwerving voor de gebieden Laag Vlaanderen, Gottem, Posthoornhoek en Sint-Baafs-Vijve.

De Vlaamse Waterweg liet een studie uitvoeren voor 20 meanders langs het traject. Een aantal onderdelen van het luik rivierherstel Leie zoals de aanleg van vispassages, de aanleg van natuurvriendelijke oeverzones, de aankoppeling van meanders en de opwaardering van zijwaterlopen worden door de Vlaamse Waterweg nv geïntegreerd uitgewerkt en geïmplementeerd. In dat opzicht besteedde de Vlaamse Waterweg een studie uit met betrekking tot de ecohydrologische relatie tussen de gekanaliseerde Leie en een eventuele heraankoppeling van de meanders. Deze studie bevatte een concreet maatregelenpakket dat hoort bij de hydrologische en ecologische ontwikkelingsvisie van de 20 historische

Leiemeanders tussen Wervik en Deinze, alsook een totale gebiedsvisie in een rapport “Ontwikkelingsvisie historische Leiemeanders”.

➡ Economische netwerk Seine Schelde

Het Economisch netwerk Seine Schelde (eNES) is opgezet als een gebiedsgericht open netwerk van publiek en private stakeholders. Het werkingsgebied van eNES is de noord-zuid verbinding van het Seine Schelde-project tussen de Vlaamse havens en Frankrijk, dat zich uitstrekt over de provincies WVL en OVL met de economische driehoek Roeselare-Waregem-Kortrijk als een kernwerkingsgebied en met watergebonden economische antennes naar Deinze, Oudenaarde, Avelgem-Kluisbergen, Wervik, Baasrode (Dendermonde), ... en tot aan de Vlaamse havens met hun watergebonden terreinen. Het werkingsgebied van eNES vormt een raster van vaarwegen in de provincies West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen, met als zwaartepunt de Leie-as.

Vanuit eNES is een realisatiegerichte ruimtelijke visie voor watergebonden bedrijvigheid in opmaak in Oost-Vlaanderen (DVW, provincie en POM Oost-Vlaanderen), waarbij het ook de bedoeling is om hefboomplekken aan te duiden als strategisch gelegen bedrijventerreinen waarop de partners prioritair willen inzetten. Er lopen gesprekken tussen De Vlaamse Waterweg en de provincie West-Vlaanderen om hetzelfde in West-Vlaanderen op te nemen.

➡ Strategisch Project 'Bouwshift in actie'

Vanuit het strategisch project Bouwshift in Actie (Zuid-West-Vlaanderen), waarvoor de subsidieperiode loopt van 1 april 2024 tot 31 maart 2027, worden hefboomplekken gedetecteerd, zijnde harde bestemmingen in de open ruimte met potenties voor bebossing, natuur, landbouw en water. Dit laatste omvat de aanduiding van bovenstroomse voedingsgebieden en potentiële WORGs. Via een werkkaart wordt op zoek gegaan naar bouw mogelijkheden die - vanuit de waarde voor de open ruimte - het meest prioritair zijn om te neutraliseren. Dit is een levende werkkaart, die aangepast en aangevuld wordt. De doelstelling is om op het interbestuurlijke overleg (IBO) Zuid-West-Vlaanderen tot afspraken te komen in functie van een realisatiegerichte aanpak.

➡ Complex Project “Opwaardering kanaal Bossuit-Kortrijk (KBK)”

Het kanaal Bossuit-Kortrijk is vanaf de Boven-Schelde toegankelijk voor beroepsvaart. Ter hoogte van de aansluiting met de Leie in Kortrijk is het kanaal over een lengte van ongeveer 1 kilometer echter te smal en ondiep voor beroepsvaart en bevat het drie historische sluizen.

Leiebekken – WUP

PLAN Bossuit-Kortrijk onderzoekt de mogelijkheden om dit knelpunt aan te pakken en het kanaal ook voor beroepsvaart aan te sluiten op de Leie. Alleen zo kan het volwaardig deel uitmaken van het binnenvaartnetwerk dat de vaarwegen in Zuid-West-Vlaanderen verbindt met Wallonië en Noord-Frankrijk. Het plan om het kanaal Bossuit-Kortrijk op te waarderen kadert dan ook binnen het overkoepelende binnenvaartproject Seine-Schelde.

Met een brede kijk benadert PLAN B-K de verschillende functies die het kanaal opneemt. Op die manier kan PLAN B-K mee betekenis geven aan de verdere ontwikkeling van de streek. De Vlaamse Waterweg doet dit samen met andere partners, zoals AWW, Departement Omgeving, de lokale besturen,

Inmiddels is uit het studiewerk de voorkeur voor een Ringtracé gebleken. In januari 2024 heeft de Vlaamse Regering het ontwerp voorkeursbesluit daarover goedgekeurd. Vervolgens is in de loop van 2024 dit via informatiesessies toegelicht geweest aan de brede bevolking en heeft een openbaar onderzoek plaatsgevonden.

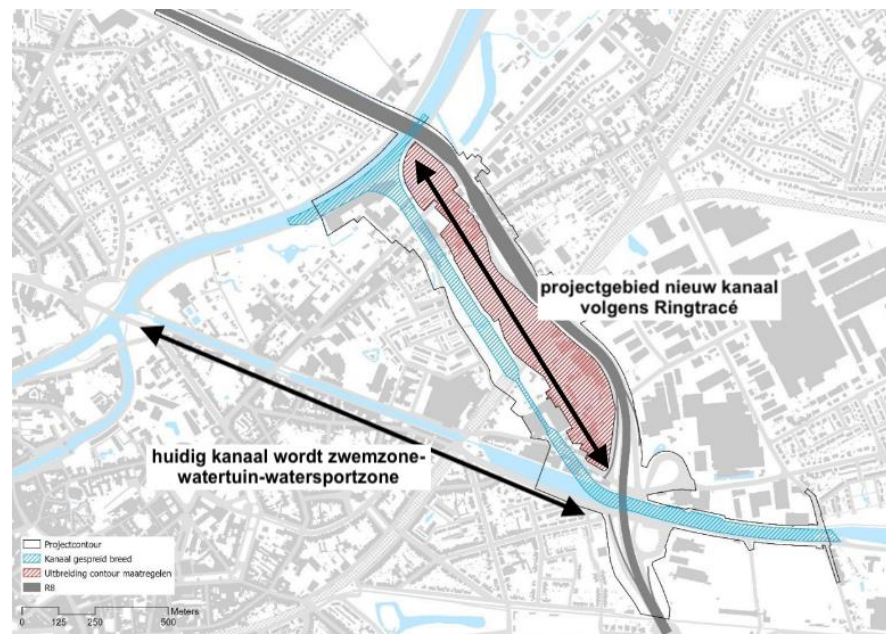

Figuur 34: Plan BK - Ringtracé, voorkeustracé

Op de website van Plan BK wordt het als volgt verwoord:

"Vanaf de Luipaardbrug wordt de aansluiting met de Leie gemaakt volgens het alternatief 'ringtracé'. Dit betekent dat ca. vanaf de R8 tot aan de Leie een nieuw kanaal wordt aangelegd en ook de R8, tussen het bestaand kanaal en de Leie, wordt heringericht. Het kanaal komt aan de zijde van Kortrijk te liggen. De R8 behoudt grotendeels zijn huidige bedding en ligt aan de zijde van Harelbeke. Tussen beide infrastructuren wordt een bepaalde afstand aangehouden, met andere woorden ze kennen een gespreide ligging (ze worden niet gebundeld). Het bepalen van de concrete ligging van het kanaal en de R8 en de tussenafstand maakt deel uit van de uitwerkingsfase, rekening houdend met een maximaal faseerbare uitvoering van de weg- en waterweginfrastructuur (bv. R8 voorafgaand kanaal aanpakken). Langs en over het kanaal wordt een comfortabel en conflictvrij fietspad aangelegd.

De herinrichting van de R8, tussen het bestaande kanaal en de Leie, wordt voorzien van twee aansluitingscomplexen, één complex in de omgeving van de N43/Gentsesteenweg en de Zandbergstraat-Hippodroomstraat en één complex in de omgeving van de kruising van het kanaal met de R8 (het bestaande aansluitingscomplex Stasegem verdwijnt en wordt vervangen door een nieuw aansluitingscomplex in deze omgeving). De kruising van doorgaand verkeer op de R8 met de zone N43/Gentsesteenweg en de Zandbergstraat-Hippodroomstraat wordt niet als een fly-over uitgevoerd en de kruising van doorgaand verkeer op de R8 met de Leie gebeurt – mits verder onderzoek – via een tunnel. Een bijkomende fietsverbinding tussen Harelbeke en Kuurne wordt geïntegreerd in de herinrichting van de R8."

Figuur 35: zoom ringtracé vanaf de Stasegembrug

➡ Uitbreiding Waterproductiecentrum De Gavers

In De Gavers (Harelbeke-Stasegem) maakt De Watergroep drinkwater op basis van oppervlaktewater uit het kanaal Bossuit-Kortrijk. Het Scheldewater wordt er rechtstreeks en zonder buffer uit het kanaal opgepompt en behandeld.

Tot voor 1995 werd de regio Kortrijk-Harelbeke van drinkwater voorzien via grondwater opgepompt uit de belangrijke watervoerende laag van de carboonkalk in het zuiden van de provincie. Om de watervoerende lagen van de carboonkalk te sparen, het stijgende verbruik in de provincie op te vangen en de provincie West-Vlaanderen minder afhankelijk te maken van leveringen door andere drinkwatermaatschappijen, werd in het voorjaar van 1995 de oppervlaktewaterwinning langs het kanaal Bossuit-Kortrijk in dienst genomen.

In het begin produceerde De Watergroep hier 15.000 kubieke meter drinkwater per dag. In juni 2005 trokken ze dit volume op tot 32.000 kubieke meter per dag door investeringen in een tweede productielijn. Na extra verbeteringen produceren ze hier nu

gemiddeld 37.000 kubieke meter drinkwater per dag.

Het Scheldewater ondergaat in het waterproductiecentrum een voorbehandeling totdat het de kwaliteit van zwemwater bereikt. Het wordt dan afgevoerd naar het Gavermeer voor een verblijftijd van 4 maand. Als laatste zuiveringsstap gaat het water terug naar het productiecentrum voor de nabehandeling.

Het waterproductiecentrum De Gavers werd in 1995 gebouwd en was aan een grondige vernieuwing toe. Daarom werd een masterplan voor het waterproductiecentrum De Gavers opgesteld. Naast het renoveren van verouderde delen doen ze enkele ecologische ingrepen en breiden ze de waterproductiecapaciteit aanzienlijk uit tot 50.000 kubieke meter per dag. Begin 2022 zijn de werken gestart.

Het masterplan De Gavers is opgedeeld in 3 fasen, met fase 1 de capaciteitsuitbreiding, fase 2 de windturbine en fase 3 het nieuw dienstencentrum.

Figuur 36: Capaciteitsuitbreiding De Gavers, detail fase 1.

➡ Gebiedsdeal droogte Leievallei

Met de Lokale Gebiedsdeals Droogte kregen Vlaamse ruimtelijke processen gebundelde investeringsmiddelen om gebieden meer klimaatrobust te maken.

De focus ligt hierbij op projecten met meerwaarde voor de effectieve aanpak van de droogteproblematiek, door bijvoorbeeld groenblauwe inrichting van de bebouwde omgeving (incl. ontharding en sloop), uitdoving van woonlinten of verspreide bebouwing,

schrappen van harde bestemmingen en reorganisatie van de bebouwde ruimte of hard ruimtegebruik op de juiste plekken.

Ook projecten die ruimtelijke verwevenheid tussen water, natuur, productieve ruimte of bebouwing realiseren, of natuur gebaseerde oplossingen voor een sterker watersysteem in de bebouwde ruimte, staan hoog op de agenda.

Droogte enerzijds en hevige buien anderzijds dagen de streek uit om veerkrachtige watersystemen te voorzien. Twee provincies, drie streekintercommunales en 11 steden en gemeenten richtten samen de Gebiedscoalitie Droogte Leievallei op, na een oproep vanuit en met steun van het Departement Omgeving in het kader van de Blue Deal.

De Leievallei is één groot drainagegebied geworden met als gevolg dat regen- en grondwater veel te snel worden afgevoerd. Dit leidt tot een algemene verdroging van het gebied. De generieke strategie van deze gebiedsdeal is het terugdringen van de afstroming van water richting de Leie. Daarbij gaan technische oplossingen voor vertraagde waterafvoer samen met multifunctionele ruimtelijke inrichtingen die ruimte creëren voor infiltratie en opvang en met oplossingen voor water(her)gebruik. De gemene deler bij de deelprojecten is dat deze zich situeren op plaatsen waar de Leie doorheen de verstedelijkte band stroomt, doorheen steden en dorpen. Menen grijpt de Leiewerken aan om extra ruimte voor water te realiseren binnen de publieke ruimte. Kortrijk pakt de monding van de Neerbeek aan als blauwgroene verbinding. In Wielsbeke biedt zich de opportuniteit aan om de Leiemeersen opnieuw te vernatten en vergroenen. Zulte onthardt een oude bedrijfssite nabij de Leie ten voordele van meer infiltratie.

Vanuit de gebiedscoalitie werd een actieprogramma opgesteld dat de globale strategie beschrijft. Zo werden er vier deelprojecten uitgewerkt:

- Deelproject 'Kava tot monding' (Kortrijk)
- Deelproject 'Boulevard Leiewerken' (Menen)
- Deelproject 'Boelakepont' (Zulte)
- Deelproject 'Speelbos Sint-Baafs-Vijve' (Wielsbeke)

Er hebben een aantal overleggen plaatsgevonden rond de gebiedsdeal. De verdere stappen worden nog bekeken.

➡ Leievallei Wervik-Deinze-Gent is kerngebied gebiedsontwikkeling

Binnen Departement Omgeving is de Leievallei tussen Wervik en Gent één van de kerngebieden gebiedsontwikkeling in verkenning. Het Departement wenst voor de geïntegreerde ontwikkeling van dit gebied te komen tot een evenwichtig ruimtelijk en gedragen gebiedsprogramma, met het Seine Schelde project en waterveiligheid als

belangrijke onderdelen. Daarbij vermeldt de beleidsnota Omgeving 2024-2029 voor de Leievallei het streven naar het bundelen van investeringen en het aangrijpen van koppelkansen om omgevingsdoelen mee te realiseren.

Er wordt een analyse inzake waterveiligheid beoogd. De beslissing van de Vlaamse Regering dient afgewacht te worden waarin een beslispunt over waterveiligheid is opgenomen, met onder andere de benodigde bergingscapaciteit ter bescherming van de vallei tegen zowel wateroverlast als droogte. Daarbij moeten ook koppelkansen met waterkwaliteit, het Seine Schelde - Rivierherstel Leie project en andere omgevingsdoelen mee worden gerealiseerd, zonder een hypotheek te leggen op de uitvoering en timing van de lopende projecten en trajecten.

➡ **Boelekapont in Zulte**

De Gemeente Zulte wil met het project 'Boelakepont' de sponswerking van het projectgebied herstellen. Het hemelwater wordt gecapteerd en vervolgens beschikbaar gesteld aan de omgeving. Dit zorgt voor meer waterbeschikbaarheid in tijden van droogte. Technische oplossingen voor vertraagde afvoer worden gekoppeld aan ruimtelijke invullingen die plaats bieden voor natuur, recreatie en klimaatbestendige landschapontwikkeling.

➡ **Wielsbeke: Speelbos Sint-Baafs-Vijve**

De gemeente Wielsbeke wil met het project 'Speelbos Sint-Baafs-Vijve' een multifunctioneel speelbos ontwikkelen waarbij het watersysteem het uitgangspunt is. Er wordt ruimte voor water, sport, spel, een productief landschap en natuurontwikkeling voorzien. In dit project gaat het bergen en infiltreren van water hand in hand met het ontwikkelen van een kwaliteitsvol natuur- en speellandschap. Bijkomend wordt het hemelwater vanop het naastliggende bedrijventerrein hergebruikt op plaatsen waar er vraag is naar water binnen dit speelbos.

➡ **Kortrijk: van Kava tot monding**

De gemeente Kortrijk wil met het project 'Van Kava tot monding' diverse acties realiseren, met onder andere de opwaardering van natte natuur, ontharding en de herinrichting van de beekvallei. Deze acties worden gecombineerd met recreatie en educatie.

➡ **Groenblauwe dooradering: inrichting van de beekvalleien in Harelbeke**

De stad Harelbeke wil de beekvalleien in Bavikhove en Hulste versterken. Daarvoor worden delen van het bekencomplex Hazebeek-Havikbeek-Plaatsebeek opnieuw zichtbaar gemaakt. Ook komen er langs de beek flankerende groenelementen in verschillende groottes en vormen (beekbegeleidende beplanting, park, speelbos...) en trage verbindingen. Hiervoor zullen verschillende parkings onthard en op een natuurlijke manier ingericht worden. Het beschreven project omvat de realisatie van vier deelprojecten uit de totaalvisie van 16 deelprojecten. Het transformatieproject in Bavikhove zorgt via een planologische ruil voor meer ruimte voor de beek en een open ruimteweg tot in de dorpskern. Op een aanliggend terrein wordt een parking onthard, een sport- en sociosite vergroend en de beek opnieuw opengelegd (quick win 3). De beek wordt ook opengelegd bij de te ontharden centumparking van Hulste (quick win 1). De pastorietaan wordt uitgebreid en opengesteld als publieke ruimte met oog voor zichtbaarheid van de beek (quick win 2). Bij alle quick wins wordt er een traag netwerk langs de beek gecreëerd.

➡ **GRUP Leievallei**

De Vlaamse overheid maakte een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) voor de vallei van de Leie van Wielsbeke tot Deinze. De opmaak van dit plan voor de Leievallei maakt deel uit van de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Het plan omvat de vallei van de Leie van Ooigem (Wielsbeke) tot Petegem (Deinze) op het grondgebied van de gemeenten Wielsbeke, Waregem, Dentergem in de provincie West-Vlaanderen en van de gemeenten Zulte en Deinze in de provincie Oost-Vlaanderen.

perspectieven te laten kruisen. Onderzoekers presenteren hun werk en delen hun inzichten en gingen vervolgens in debat.

➔ Grensoverschrijdend overleg

Op het bekkenbestuur Leiebekken in juni 2024 werd het voorstel voor een grensoverschrijdend overleg besproken. Het doel is dit als agendapunt mee te nemen op de overlegstructuren van de EGTS Eurometropool in 2025.

➔ Collectief regenwater: smart gestuurde waterbuffering stationsomgeving Kortrijk

Dit project behoort tot de oproepen Groenblauwe dooradering en collectief regenwater. De stad Kortrijk pakt haar stationsomgeving aan. Zo wordt de ondergrondse parking vernieuwd waardoor de bovengrondse parkeerplaatsen op het Casinoplein en Conservatoriumplein een nieuwe invulling krijgen. Beide zorgen voor de omvorming van parking tot kwalitatief groen en schaduwrijke plekken. Het zal focussen op een groenblauwe omgeving: natuurlijke speelruimte, een groene oase in de verharde, dichtbebouwde stadskern, groene verkeersveilige verbindingen, Deze maatregelen zorgen voor verhoogde infiltratie en een robuustere omgeving in tijden van droogte en waterschaarste. Voor dit project werkt de stad Kortrijk samen met Arcadis, Muziekcentrum Track, horeca- en handelszaken, hoger onderwijs, buurtbewoners en gebruikers van het muziekcentrum.

Ondergrondse buffers moeten regenwater vertraagd afvoeren richting de Leie. In totaal hebben deze buffers een capaciteit van 600.000 liter water. Samen met Aquafin onderzoekt de stad de mogelijkheid voor een slimme sturing die het water vasthoudt in droge periodes. Dit regenwater kan ingezet worden voor het onderhoud van de rioleringen en het irrigeren van het nieuwe groen.

Het slimme sturingssysteem moet het mogelijk maken om de buffers tijdig te laten lozen wanneer hevige regen wordt voorspeld. Het moet er ook voor zorgen dat bijvoorbeeld bij hevige hitte-onweders het water gecapteerd wordt om nadien te hergebruiken. Wanneer een volgende grote bui aankondigd wordt, kan het water vertraagd geloosd worden en kan ervoor gezorgd worden dat het bekken weer tijdig voldoende capaciteit heeft.

➔ Collectief regenwater: activatie van hemelwater op Lauweplaats

De Lauweplaats in Lauwe, een deelgemeente van de stad Menen (West-Vlaanderen), is momenteel een verharde parking en een druk verkeersknooppunt. Door de aanwezigheid van horeca, lagere scholen, handelszaken en de Sint-Bavokerk is er veel leven langs het

plein, maar niet erop. De stad Menen wil de Lauweplaats transformeren tot een verkeersluw evenementenplein met ruimte voor groen en water waar mensen elkaar ontmoeten en kinderen kunnen spelen.

Binnen dit project zet de stad in op ontharding met aandacht voor grote infiltratie- en groenzones. De focus ligt op het hergebruik van regenwater, o.a. voor de bewatering van deze groenzones. Hiervoor zijn waterputten voorzien die aangesloten worden op het enorme dakoppervlak van de aanpalende Sint-Bavokerk. De buffering brengt ongeveer 500.000 liter regenwater jaarlijks ter beschikking.

➔ Herwaardering IJselbeek in Wervik

Dit project behoort tot de lokale hefboomprojecten Natte Natuur. De provincie West-Vlaanderen en de stad Wervik leggen de ingebuisde IJselbeek opnieuw open en laten die opnieuw meanderen. Via een nieuwe bypass kan het water vanaf de autosnelweg A19 tot aan de Geluwebeek in een open bedding afstromen. Daarnaast worden gronden afgegraven om extra natte natuur te creëren zoals natte bloemrijke hooilanden. Waar mogelijk worden nieuwe kleine landschapselementen zoals hagen en bomenrijen voorzien. Deze ingrepen vertragen de waterafvoer en zorgen ervoor dat het water langer wordt vastgehouden.

➔ Herwaardering Hellebeek in Kortrijk

Dit project behoort tot de oproep lokale hefboomprojecten Natte Natuur. De stad Kortrijk investeert in de herwaardering van de Hellebeek. De waterloop wordt opnieuw opengelegd en de oevers krijgen een minder steile helling, waardoor natte graslanden en natte ruigtes zich spontaan kunnen ontwikkelen. Langs de beek worden er kleine landschapselementen aangeplant en worden een bufferzone en een gracht aangelegd. Al deze maatregelen staan samen in voor de ontwikkeling van heel wat nieuwe natte natuur waardoor het gebied opnieuw als een spons kan werken en het water beter wordt vastgehouden.

➔ Klimaatspeelplaatsen in Aalbeke-Kortrijk

Dit project behoort tot de oproep Groenblauwe Parels. Vzw Scola breekt bijna 3.000 m² verharding uit op 3 speelplaatsen van 't Biekorfje. Bij de kleuterschool en lagere school creëren ze een 'watervallei', waarbij water van hoger gelegen delen tijd krijgt om te infiltreren en afwatert naar lagere gelegen delen via kanaaltjes die twee schoolterreinen met elkaar verbinden. Bij hevige regenval komt het water tot op het laagste gelegen deel van het terrein waar het kan infiltreren in een wadi en via de kloostertuin overlopen in de bestaande beek. De terreinen worden biodivers ingericht met aandacht voor bestuivers en

herkomst van de planten. Hemelwater wordt afgekoppeld van de riolering door wadi's, een educatieve waterspeelplek en extra hemelwaterputten te voorzien. De Wijschool, iets verderop gelegen, wordt op dezelfde manier onthard en groenblauw ingericht. Deelnemende partners zijn BLES, Studio Basta, MOS, Natuurpunt, stad Kortrijk en Velt Wevelgem. Ook ouders en grootouders van leerlingen worden betrokken.

🔄 Water-Land-Schap 2.0: Van beek tot bodem in Kortrijk-Zuid

Het project 'Van beek tot bodem' staat voor het realiseren van een verbeterde water- en bodemkwaliteit in het gebied tussen Leie en Schelde op grondgebied Kortrijk Zuid. Het project ligt voornamelijk in het bekken van de Bovenschelde. Het loopt van november 2021 tot juni 2025.

Samen met partners voert de stad acties en maatregelen uit om de veerkracht van het gebied te verhogen en het weerbaarder te maken tegen de klimaatverandering. Voor de open ruimte, en zeker voor de landbouw, is water essentieel. De beschikbaarheid en het vasthouden ervan zijn cruciaal. Landbouw en natuur vormen hierbij een deel van de oplossing.

De 5 doelstellingen zijn:

- Stimuleren van een veerkrachtige land-en tuinbouw door een verhoging van het organisch koolstofgehalte in de bodem
- Terugdringen van bodemerosie door erosiebestrijdingsmaatregelen
- Tegengaan van verdroging door introductie van stuwen in het grachtenbeheer
- Verbeteren van de oppervlaktewaterkwaliteit via decentrale waterzuivering
- Verbeteren van de structuurkwaliteit van beken

🔄 Gecontroleerd overstromingsgebied langs de Douvebeek

In 2022 werd in Wulvergem een gecontroleerd overstromingsgebied met spaarfunctie aangelegd. Er is een plaats voorzien waar landbouwers water kunnen capteren en waar sproeitoestellen kunnen worden gevuld. Er is een permanente watervoorraad van ongeveer 11.500 m³. Daarvoor moest de Douvebeek opgestuwd worden. De bestaande betonnen constructie werd opengebroken en er is een visvriendelijke stuw in de plaats aangelegd. Tijdens zeer droge periodes kan met schotbalken nog 2.500 m³ meer water opgespaard worden. Het project was onderdeel van Lynbatis binnen Interreg V France-Wallonie-Vlaanderen. Een deel op rechteroever is toegankelijk voor recreanten. Ook werd een rustbank voorzien aan de opengebroken stuw.

🔄 Barakkenpark in Menen

In 2024 werd het Barakkenpark in Menen officieel geopend. Wat voorheen een afgesloten drassig grasland van twee hectare was, werd een park aan de oevers van de Leie. Het park is een antwoord op de groeiende behoefte aan groene ruimtes in Menen en zeker in de dichtbebouwde wijk de Barakken.

Er zijn vier kleine bosjes, een boomgaard, bloemenweides, een bospoel én speelelementen. Het Barakkenpark is uitgerust met een bijenhotel als onderdeel van het stedelijk bijenplan en is toegankelijk dankzij een rolstoelvriendelijk vlonderpad.

De Vlaamse Waterweg zorgt ook voor een gepaste integratie van de nieuwe fietsers- en voetgangersbrug over de Leie.

De opmaak van een inrichtingsplan en de eerste terreininrichting zat binnen het Interreg project Valys. Buurtbewoners werden nauw betrokken bij het ontwerp van het Barakkenpark.

Figuur 38 Vlonderpad door het Barakkenpark in Menen

🔄 Klimaatadaptatiescans in Harelbeke en Kuurne opgestart

De eerste klimaatadaptatiescans werden in 2024 uitgevoerd in samenwerking met enkele studie bureaus en baseerden zich op de informatie uit de klimaatadaptatietools van de VMM. Ze werden opgesteld in Wetteren, Sint-Lievens-Houtem, Zaventem, Bilzen en Hoeselt. Workshops en terreinbezoeken maakten de klimaatadaptatie-opgave tastbaar en creëerden een visie en strategie voor klimaatbestendige gemeente(n) tegen 2050.

Met behulp van de IMPACT-tool brengt een klimaatadaptatiescan eerst de mogelijke impact van een verder veranderend klimaat tastbaar in beeld in die gemeente en haar omgeving. De hotspots rond wateroverlast, droogte en hittestress worden geïdentificeerd.

Aansluitend wordt de kennisbasis uit de PLAN-tool ingezet om locatiespecifiek de mogelijke maatregelen te verkennen om de klimaatimpact af te zwakken. Tijdens workshops en terreinbezoeken bepalen het lokaal bestuur en andere terreinactoren samen het ambitieniveau voor de klimaatadaptatie-opgave. Finaal komt uit de klimaatadaptatiescans een visie en strategie om de gemeente(n) klimaatbestendig te maken tegen 2050. Daarbij hoort ook een langetermijnactieplan voor de becijferde opgave aan verschillende maatregelen. Zo biedt de klimaatadaptatiescan het lokale bestuur concrete project-ideeën en onderbouwing voor beleidsmaatregelen in bijvoorbeeld lokale bestuursakkoorden.

Het traject naar een klimaatadaptatiescan slaagt erin de data-gebaseerde onderbouwing vanuit de klimaatadaptatietools te combineren met terreinkennis. Via co-creatie, ontwerpend onderzoek en realiteitszin kan er gekomen worden tot een ambitieuze maar haalbare visie en langetermijnagenda voor een toekomstbestendige leefomgeving. Een omslag ten opzichte van de huidige praktijk is nodig om de adaptatiegedachte systematisch mee in scope te krijgen, en via samenwerking tussen alle terreinactoren de nodige opschaling te realiseren.

Gezien het enthousiasme waarmee de betrokken gemeenten de klimaatadaptatiescans onthaalden, begon de VMM eind 2024 met een tweede reeks van 3 scans. Deze keer verschuift de focus in het Leiebekken naar **Harelbeke en Kuurne** (samen met Sint-Niklaas en Edegem). Eind maart 2025 gingen deze nieuwe reeks klimaatadaptatiescans van start, ze lopen tot eind 2025. Ook voor deze gebieden wil de VMM samen met de lokale besturen de opgave concreet en tastbaar maken, en oplossingen in beeld brengen die de drempel naar klimaatadaptatie op het terrein verlagen.

Mandel en Kanaal Roeselare-Leie

DE TOESTAND DIE WE WILLEN BEREIKEN

Waterkwaliteit

De Mandel is een gebied klasse 6. Ook op langere termijn wordt het moeilijk om de goede ecologische toestand te bereiken in het gebied.

Het Kanaal Roeselare-Leie is een gebied klasse 6. Ook op langere termijn wordt het moeilijk om de goede ecologische toestand te bereiken in het gebied.

De waterkwaliteit van de Mandel staat onder druk door de combinatie van industriële lozingen, intensieve landbouw en veel huishoudelijke lozingen. Bovendien laat de structuurkwaliteit te wensen over.

De slechte waterkwaliteit van de Mandel en zijn zijwaterlopen heeft impact op het Kanaal Roeselare-Leie. Door overstorten van de Mandel, de Sint-Amandsbeek, de Krommebeek en Regenbeek/Kazandbeek naar het Kanaal komt er daar veel vervuiling terecht. Dit nutriëntenrijk water dat in het Kanaal terechtkomt en de (historische) slibafzetting aldaar leidt tot een blauwalgenproblematiek.

Wateroverlast

Het overstromingsrisico (getroffen personen) voor de Mandel I (het stroomopwaartse deel van de Mandel) is hoog, en laag voor de Mandel II (het afwaartse deel van de Mandel).

Er heerst een grote overstromingsproblematiek in de stroomopwaartse helft van het stroomgebied van de Mandel. Meer dan 2.000 inwoners hebben een grote kans op wateroverlast. Doordat Roeselare net afwaarts een heuvelrug is gelegen en verschillende waterlopen hier samenkomen, vangt het veel water tegelijk op. Ook in Ardooie, waar de twee takken van de Roobeek samenkomen, is er een grote overstromingskans. In onder andere Ingelmunster en Izegem is er eveneens geregeld wateroverlast. Er dient in eerste instantie zoveel mogelijk water vast gehouden te worden en/of vertraagd te worden

Watertekort

In deze intensieve landbouwregio is er een grote watervraag, en zeker in droge periodes. Zowel de landbouwers zelf als de (groente)verwerkende industrie heeft veel water nodig. Dit gebied staat voor watertekort, en voor wateroverlast, voor grote uitdagingen met het veranderen van het klimaat.

Door de vele effluentlozingen in het stroomgebied van de Mandel zijn bepaalde waterlopen iets minder gevoelig voor droogte dan de anderen. In bijvoorbeeld de afwaartse helft van de Mandel wordt het afvalwater van de RWZI's in Roeselare en in Ingelmunster geloosd, waardoor daar langer een basisdebiet stroomt.

Doordat capteren vanuit het Kanaal Roeselare-Leie in de meeste zomers niet toegestaan is door de aanwezigheid van blauwalgen met mogelijk toxines trekken meer landbouwers richting de Mandel.

Waterbeleving

Wandelen of fietsen langs de (plaatselijk) kronkelende oevers van de Mandel en haar zijwaterlopen laat je kennismaken met een verrassend gevarieerd landschap met natte graslanden, lichte glooiingen, ... De historische reliëfs vertellen een verhaal van een beek die al eeuwenlang deel uitmaakt van het leven in de streek, en belangrijk is voor de regio. Heel wat bedrijven, sportclubs, ... verwijzen in hun naamgeving of in hun producten naar de Mandel.

Educatieve wandelroutes en infoborden brengen het belang van water(kwaliteit), overstromingsbeheer en biodiversiteit dicht bij jong en oud. Tijdens natte periodes tonen de gecontroleerde overstromingsgebieden hun nut én schoonheid, wanneer weilanden tijdelijk onder water komen te staan en duizenden watervogels er hun

toevlucht zoeken.

Sinds 2023 is het ook mogelijk om te kajakken, packraften en kanoën op de Mandel.

 Meer info: bekkenspecifiek deel Leiebekken

SAMEN WERKEN WE AAN WATER

In het derde stroomgebiedbeheerplan is het stroomgebied van de Mandel, het grootste stroomgebied in het Leiebekken, als een klasse 6 gebied aangeduid. De waterkwaliteit is hier slecht en de goede toestand zal volgens de verwachtingen pas na 2033 behaald worden. Met enkele gerichte inspanningen zijn hier echter de grootste stappen vooruit te zetten. Om de kwaliteit op de Mandel en de zijwaterlopen te bepalen, voerde de VMM in 2020 en in 2023 een uitgebreide meetcampagne uit. Ook vonden hier voor het eerst pesticidemeetcampagnes plaats, waarin meer dan 100 overschrijdingen verspreid in het gebied vastgesteld werden.

GTO Mandel

Om alle resultaten aan de betrokkenen voor te stellen, startte het bekkensecretariaat in 2021 een projectwerking voor de Mandel op. Het ganse stroomgebied van de Mandel, van de bron in Passendale/Westrozebeke tot de monding in de Leie te Sint-Baafs-Vijve, van de Devebeek en de zijbeken werd meegenomen. Naast het aspect waterkwaliteit werd ook het aspect waterkwantiteit, zowel overstromingen als waterschaarste, behandeld.

In het voorjaar 2022 faciliteerde het bekkensecretariaat het gebieds- en thematisch overleg per deelgebied, enerzijds de bovenstroomse Mandel (Mandel I), en anderzijds de benedenstroomse Mandel (Mandel II en zijwaterloop Devebeek). Hierbij werd dieper ingezoomd op de verschillende problematieken.

In het najaar van 2022 gaf het bekkensecretariaat de aanzet om, samen met een kernteam, het vervolgtraject uit te stippelen om te komen tot een geïntegreerd, gedragen en coherent actieplan. Gezien de complexiteit van dit uitgestrekte gebied, waarbij de verschillende lopende processen en projecten (GTO's Mandel, projecten van de waterbeheerders, projecten en gebiedswerking van Vlaamse, bovenlokale en lokale actoren) op elkaar dienen afgestemd te worden, bleek gauw dat er in eerste instantie

nood is aan een strategische, geïntegreerde visie en een gecoördineerde aanpak om de ambities van de verschillende actoren op elkaar af te stemmen, draagvlak te creëren en efficiëntiewinst te boeken.

Strategisch Project Mandelvallei

Deze vaststelling leidde tot een onderzoek naar de wenselijkheid van een “Strategisch project voor de Mandelvallei”, waarin alle relevante actoren (bekkensecretariaat, VMM, VLM, Provincie, Departement Omgeving, Inagro, lokale besturen, Aquafin, Fluvius, De Vlaamse Waterweg, AWW, landbouw- en natuurorganisaties, Stadlandschap, ...) de krachten bundelen én zich met concrete acties engageren om in te zetten op 5 thema's: waterberging (ter bestrijding van zowel overlast als tekorten), waterkwaliteit, toekomst voor landbouw, landschappelijke en natuurversterking en (water)beleving.

Het aanvraagdossier voor het “Strategisch Project voor de Mandelvallei” werd door de provincie West-Vlaanderen in samenspraak met andere actoren voorbereid en werd in 2023 ingediend.

Het Strategisch Project Mandelvallei is een initiatief van de Provincie West-Vlaanderen, gericht op het aanpakken van diverse uitdagingen in de Mandelvallei, een gebied van bijna 30.000 hectare. Het project wordt ondersteund door de Vlaamse overheid en diverse lokale partners, en streeft naar een geïntegreerde aanpak om de Mandelvallei als levensader te herwaarderen. Er lopen enorm veel initiatieven in de Mandelregio en langs het Kanaal Roeselare-Leie, maar die waren niet altijd even goed op elkaar afgestemd. Door de overkoepelende blik in dit Strategisch Project kunnen projecten elkaar versterken.

Met de financiële middelen die de provincie bij dit project verkreeg, werd een projectcoördinator 'Strategisch Project Mandelvallei' aangeworven.

Het project focust op vijf belangrijke ambities:

- Waterberging: Zowel bovengronds als ondergronds om droogte en wateroverlast te beheersen
- Waterkwaliteit: Verbetering van de waterkwaliteit door samenwerking tussen industrie, huishoudens en landbouw
- Landbouw: Het rendabel en toekomstbestendig maken van het landbouwlandschap
- Natuurlijke versterking: Versterking van de natuurwaarde en biodiversiteit in het gebied
- Waterbeleving: Bevordering van recreatieve activiteiten zoals wandelen, fietsen en waterrecreatie

Gezien de doelstellingen van het GTO Mandel het SP Mandel worden het GTO Mandel en de stuurgroep van het SP Mandel zo veel mogelijk samen ingepland. Zo kan er efficiënt overlegd worden.

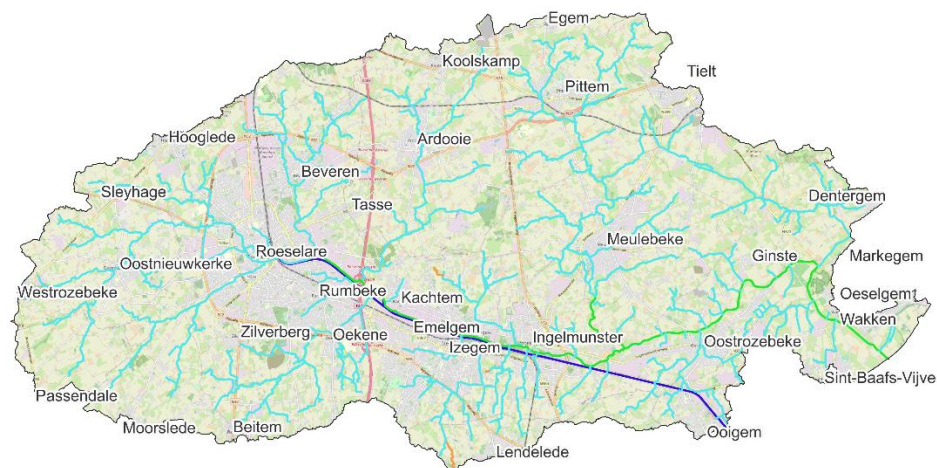
➡ Charter Kanaal Roeselare-Leie

De verschillende partners van het Charter van de regio voor het kanaal Roeselare-Leie hebben op 30 september 2024 tijdens een Staten-Generaal van het kanaal in Roeselare hun engagement uitgesproken om hun gedeelde visie voor het kanaal en de regio verder te verdedigen en uit te werken. Het dagelijks bestuur van de taskforce onder het gedeeld voorzitterschap van de Provincie West-Vlaanderen en De Vlaamse Waterweg nv is belast met de opvolging.

In het gebiedsprogramma waar het charter naar verwijst, staan economische en logistieke aspecten centraal maar ook het watersysteem, energie, natuur en beleving maken er deel van uit. Het programma loopt over meerdere jaren en bevat meer dan 375 miljoen euro aan investeringen.

Figuur 39: Kanaal Roeselare Leie

Figuur 40 Stroomgebied van de Mandel, met centraal het Kanaal Roeselare-Leie

➡ **Meer info: [bekkenwebsite Leiebekken en bekkenspecifiek deel Leiebekken](#)**

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

❖ WATERKWALITEIT EN BELEVING

Hoever staan we

❖ *Fysico-chemische en biologische toestand*

De fysico-chemische waterkwaliteit van het **Kanaal Roeselare-Leie** in Wielsbeke scoort matig, en is daarbij de beste waterloop in het Leiebekken. In 2024 scoorden stikstof, fosfor, zuurstof en nitraat daar matig. De andere parameters waren goed. Vooral de relatief lage gemiddelde fosforconcentratie in de zomer valt op, met 0,27 mgP/l (norm goede toestand is 0,14 mgP/l). De stikstof- en fosforconcentraties zijn de afgelopen 25 jaar gehalveerd. Sommige parameters wijzen duidelijk op algenbloei.

De waterkwaliteit van de **Mandel** is slecht. De grootste knelpuntparameters voor de fysico-chemische waterkwaliteit zijn fosfor, orthofosfaat, zuurstof en geleidbaarheid (maat voor het zoutgehalte). Toch is de waterkwaliteit de afgelopen 20 jaar sterk verbeterd. De slechte waterkwaliteit is een gevolg van de combinatie van de vele huishoudelijke lozingen, de vele industrie en de intensieve landbouw.

Voor parameter fosfor werden amper 20 jaar geleden hoge waarden gemeten (+/- 4 mgP/l) en zeker op de Devebeek (tot 8 mgP/l), waarbij de norm voor een goede toestand 0,14 mgP/l is. De afgelopen jaren zijn de waarden naar 0,8-1,0 mgP/l gezakt. De hoogste waarden worden gemeten op de Babilliebeek, door de huishoudelijke lozingen van de Zilverberg. Uit modellen blijkt dat de grootste fosfordruk afkomstig is van de opwaartse helft van het Mandelbekken, en voor een groot deel afkomstig is van huishoudens (huishoudelijke lozingen en RWZI's) en in iets mindere mate van landbouw.

De stikstofwaarden liggen momenteel 4 keer lager dan 20 jaar geleden. Er vond een verbetering van slecht naar matig plaats. De grootste stikstofemissies zijn afkomstig van de landbouw (+/- 80%).

De geleidbaarheid, een maat voor het zoutgehalte, blijft al 25 jaar constant en slecht. Er is een sterke link met industrie. De hoogste waarden komen voor op de Mandel en zijwaterlopen waar grote industriële lozers gelegen zijn.

De zuurstofwaarden zijn sterk verbeterd. Twintig jaar geleden lagen de zuurstofbeoordelingen onder 1 mg/l, wat slecht is en het moeilijk maakt voor biologisch leven. De afgelopen jaren is dat gestegen naar 4-5 mg/l (norm 6 mg/l), en in 2023 was er zelfs de eerste goede beoordeling in de afwaartse Mandel.

Leiebekken – WUP

De parameters die wijzen op huishoudelijk afvalwater, zoals Kjeldahlstikstof en Chemisch Zuurstofverbruik, zijn sterk gedaald, wat duidelijk wijst op de uitbouw van het rioleringsstelsel.

De MAP-meetpunten scoorden tot 2013 zeer slecht met hoge nitraatwaarden. Van 2014 tot 2018 was er op de meeste meetplaatsen een lichte verbetering. Tijdens de drogere jaren 2018-2021 was er een achteruitgang met opnieuw zeer hoge nitraatwaarden. De afgelopen jaren zijn de nitraatwaarden weer iets beter, met enkele goede MAP-meetpunten.

Een zeer belangrijk aandachtspunt is de vele illegale lozingen en calamiteiten in dit stroomgebied. De lijst met meldingen die bij VMM binnenkwamen over vissterftes, mazoutlozingen, lozingen van bluswater, ... is indrukwekkend en zeer nadelig voor de waterkwaliteit en het biologisch leven. Het is uitermate noodzakelijk om bij dergelijke voorvallen zo snel mogelijk in te grijpen, de vervuiler op te sporen en de impact te reduceren.

In 2020 en 2023 werden op veel meetplaatsen voor het eerst pesticiden bemeten. In 2020 werden 105 overschrijdingen van de maximumnorm op 10 meetplaatsen geregistreerd. De meeste overschrijdingen werden gemeten op de Mandel net opwaarts Schiervelde in Roeselare. Ook op andere meetplaatsen, zoals de Babilliebeek, Roobeek en Devebeek, waren er veel overschrijdingen voor veel verschillende stoffen. In 2023 waren er 61 overschrijdingen van de maximumnorm op 12 meetplaatsen. De meeste overschrijdingen kwamen voor op de Collevijverbeek. Diflufenican is een duidelijke probleemstof, met 28 overschrijdingen. Er waren 5 overschrijdingen van chloorprofam, wat een stof is die reeds enkele jaren verboden is. Chloorprofam was ook de grootste overschrijding: 54 keer hoger dan de norm in de Collevijverbeek. In 2023 waren er 46 overschrijdingen van de gemiddeldenorm op 12 meetplaatsen. In de Collevijverbeek waren er voor 13 stoffen overschrijdingen.

De Kazandbeek, Regenbeek en Rodebeek kennen hoge PFAS-waarden. Er zijn grote overschrijdingen aldaar, wat ook tot overschrijdingen in de Mandel leidt.

Door de sterke verbetering van de fysico-chemische waterkwaliteit, hoewel de toestand slecht blijft, zijn de aanwezige macro-invertebraten sterk toegenomen. Ongeveer 20 tot 30 jaar geleden was de toestand slecht. Ondertussen is de toestand in de Mandel reeds matig, en plaatselijk flirt de beoordeling met goed. Er komen weer slakken, libellen, wantsen, kevers, ... voor. Tussen de meest recente staalnames zijn er nauwelijks slechte beoordelingen meer, wat op overal op een verbetering van de waterkwaliteit wijst.

In 2023 zijn op 26 locaties waterplanten onderzocht. Ongeveer de helft scoort slecht door het ontbreken van ondergedoken vegetatie. Ondergedoken vegetatie is het meest gevoelig aan een slechte waterkwaliteit. Een verdere verbetering van de fysico-chemische waterkwaliteit zal nodig zijn om submerse vegetatie te bekomen.

De hydromorfologie scoort veelal niet goed. De meeste waterlopen zijn rechtgetrokken in betonnen beddingen en steile oevers. Veel waterlopen zijn zelfs over grote trajecten ingekokerd, zoals de Mandel langs het Kanaal Roeselare-Leie. Het ecologisch inrichten van waterlopen zal noodzakelijk zijn om meer biologisch leven in de waterlopen te bekomen. Daarnaast zorgen ecologisch ingerichte waterlopen voor een hoger zelfzuiverend vermogen. Waterlopen dienen zoveel mogelijk opgelegd te worden, met flauwe oevers, oevervegetatie, aanbrengen van dood hout, paaiplaatsen,

◆ **Toestand visbestand**

Het visbestand in de Mandel lijkt mee te evolueren met de verbetering van de fysico-chemische waterkwaliteit. In de Mandel te Wakken werden in 2011 amper 2 soorten en 5 individuen aangetroffen. In 2022 werden al 15 soorten en 512 individuen aangetroffen (baars, paling, karper, snoek, dieldoornige stekelbaars, ...). Een kanttekening daarbij zijn de vele exoten: blauwband, Chinese Wolhandkrab, zwartbekgrondel, Ook meer stroomopwaarts lijkt het visbestand toe te nemen.

In het Kanaal Roeselare-Leie vonden afvissingen plaats in 2010, 2017, 2020 en 2022. Het Kanaal Roeselare-Leie herbergt minstens 15 soorten. De CPUE-waarden (vangst per inspanningseenheid) op de meeste plaatsen voor zowel de fuikvisserij en elektrovisserij wijzen op de aanwezigheid van goede visdensiteiten. De EQR (Ecologische kwaliteit ratio) wijst op een 'matige toestand' van het kanaal. Zeer opvallend is de explosieve kolonisatie van de invasieve soort zwartbekgrondel op het kanaal.

De visstand in Kanaal Roeselare-Leie is geraamd op 48,7 kg/ha en 1.038 stuks/ha. Op basis van biomassa hebben snoekbaars (50%), blankvoorn (16%), brasem (14%) en zilverkarper (12%) het grootste aandeel in het visbestand. Op basis van aantallen zijn blankvoorn, snoekbaars (beide 33%) en zwartbekgrondel (24%) het meest frequent aangetroffen. In totaal zijn in 2022 twaalf vissoorten aangetroffen, namelijk aal, alver, baars, blankvoorn, brasem, kolblei, snoekbaars, rietvoorn, vetje, blauwband, zilverkarper en zwartbekgrondel. De visbestanden in de verschillende kanaaldelen variëren van 34,3 kg/ha (hoofdstroom) tot 289,0 kg/ha (zwaaikommen). Op basis van aantallen variëren de bestanden tussen 907 stuks/ha (hoofdstroom) en 3.234 stuks/ha (zwaaikommen). De predator-prooi verhouding berekend op 1:0,48. Op basis van deze verhouding is een sterk regulerend effect op het prooivisbestand door de aanwezige roofvis te verwachten. De aanwezige vispopulatie toont de meeste gelijkenis met het brasem-snoekbaars viswatertype.

Leiebekken – WUP

◆ **Saneringsinfrastructuur**

De zuiveringsgraad in het stroomgebied van de Mandel bedraagt momenteel 81 %. Daarmee scoort het iets lager dan het Leiebekken (83 %), West-Vlaanderen (84 %) en Vlaanderen (86 %). De zuiveringsgraad wordt sterk omhoog getrokken door het verstedelijkt gebied. In bijvoorbeeld de afwaartse helft van de Mandel (Mandel II) bedraagt de zuiveringsgraad amper 63 %.

Het meeste afvalwater wordt afgevoerd naar de RWZI's van Roeselare en Ingelmunster. Er wordt daarnaast afvalwater afgevoerd naar de RWZI's van Pittem, Tielt, Westrozebeke, Staden, Kortemark, Dentergem, Olsene en Beveren-Leie.

Door de ingebruiknames van deze RWZI's en de aanleg van riolerings is de zuiveringsgraad de afgelopen 15 jaar sterk gestegen, van ongeveer 50 % in 2009 naar 81 % in 2024. Toch blijft er veel werk aan winkel op vlak van riolering, want ongeveer 30.000 inwoners lozen op vandaag afvalwater naar de Mandel. Dat blijkt tevens uit de reductiedoelstellingen, die aangeven dat meer dan 13.000 inwoners zouden moeten aangesloten worden om de normen voor fosfor en stikstof te kunnen halen. Dit is echter een tussendoel. Het uiteindelijke doel is dat al het afvalwater gezuiverd wordt.

Er zijn enkele zeer belangrijke rioleringsprojecten die moeten uitgevoerd worden. Positief is de hoge dynamiek van lopende en nieuwe rioleringsprojecten. De sanering van de Zilverberg in Roeselare, gekoppeld aan de gewestweg Meensesteenweg, zal een enorm grote impact op de Babilliebeek hebben (lozing van 610 IE en bedrijven). Deze werken zullen binnenkort in meerdere fases opgestart worden, met de sanering van Beitem-West (310 IE).

Ook de sanering van de Ingelmunstersteenweg en omgeving Oostrozebeke (518 IE) zal een positieve impact hebben op de Ooigembeek en Mandel, maar is afhankelijk van de timing van AWW. De gemeente ijvert voor de uitvoering van de werken rond 2030.

Amper 15 % van de te plaatsen IBA's in dit stroomgebied is reeds geplaatst. De meeste IBA's moeten op grondgebied Roeselare, Pittem, Ardooie, Dentergem en Meulebeke geplaatst worden. In Hoogdele, Ardooie, Lichtervelde, Moorslede en Staden ligt de plaatsingsgraad zeer laag, bij de laagste van heel Vlaanderen. Daar zijn amper IBA's geplaatst. Oostrozebeke scoort een stuk beter met al bijna de helft van de te plaatsen IBA's die gerealiseerd zijn.

De RWZI in Roeselare werd in 1996 in gebruik genomen. De uitbreiding van RWZI Roeselare is noodzakelijk voor een verdere verbetering van de waterkwaliteit, maar is stilgelegd wegens PFAS.

Uit de debietsgegevens van de RWZI's blijkt dat ongeveer 2/3de van het toekomstig debiet bestaat uit proper regenwater. Er zit dus veel onnodige belasting op de RWZI's, wat ook tot een mindere werking van de installaties leidt.

Er zijn 361 gekende overstorten in het stroomgebied van de Mandel, waarvan 125 op grondgebied Roeselare en 68 op grondgebied Izegem. Het overstortmeetnet van Aquafin wordt verder uitgebouwd, waardoor 63 overstorten bemeten zullen worden. Overstorten zijn een belangrijk aandachtspunt, en zeker in het sterk verstedelijkt gebied in de Mandelregio.

Daarnaast zijn er een 150tal knelpunten gekend, waar voornamelijk proper regenwater via grachten op een riool wordt aangesloten. Dat is zowel voor de werking van de RWZI's, als voor droogte, als voor de overstortwerking, ... nefast. Daarvoor is ontharden, afkoppelen, aanleg gescheiden stelsels, ... noodzakelijk.

🔄 Waterhelden

De Blue Deal coördinator van Regionaal Landschap West-Vlaamse Hart heeft 15 vrijwilligers bereid gevonden voor medewerking aan een campagne die de waterkwaliteit van de Krommebeek en Onledebeek in Roeselare meet. Van oktober tot december 2024 gingen deze 'waterhelden' om de 2 weken metingen uitvoeren op verschillende locaties. Hiermee willen het Regionaal Landschap en de meewerkende organisaties Waterland en Drinkable Rivers de impact van menselijke activiteit op de waterkwaliteit in kaart brengen.

De 'waterhelden' hadden een set materialen ter beschikking waarmee ze de temperatuur, de zuurtegraad, de aanwezigheid van nitraat en fosfaat en nog andere parameters die de kwaliteit van het water bepalen, kunnen nagaan. De resultaten van de meetcampagne kunnen als basis dienen voor toekomstig herstel en de bescherming van de waterlopen.

De resultaten werden in mei 2025 toegelicht aan de vrijwilligers en actoren actief in de watersector. Uit de resultaten bleek dat huishoudelijke lozingen en overstortwerkingen negatieve impact hebben op de waterkwaliteit van de Krommebeek.

🔄 Proefproject tegen blauwalgen in het Kanaal Roeselare-Leie

Het Kanaal Roeselare-Leie heeft jaarlijks te kampen met een blauwalgenproblematiek. Dit levert problemen op naar waterbeleving toe en leidt tot captatieverboden voor de landbouwers.

In een proefproject om blauwalgen te bestrijden werden op vier locaties ultrasone toestellen geplaatst. De toestelletjes die eruitzien als een grote groene dobber met daaronder een metalen staafje, bleven continu in het water en stuurden een ultrasoon signaal uit net onder het wateroppervlak. Dit signaal verhinderde bloeivorming van algen. Het ultrasone signaal heeft een bereik van maximaal 200 meter, waardoor het onderzoeksgebied is afgebakend.

Leiebekken – WUP

Het gebruik van de toestellen wordt verondersteld niet schadelijk te zijn voor het watersysteem of waterorganismen waaronder vissen of hun eitjes en larven. Om dit te monitoren wordt samen met het proefproject een ecologische studie opgestart met twee controlezones, één op- en één afwaarts van het proefproject.

De werking van de ultrasone toestellen werd grondig geëvalueerd en opgevolgd. Om de effecten van het proefproject te beoordelen werd daarom een nulmeting gedaan van de waterkwaliteit door waterstalen en stalen van het visbestand te onderzoeken.

Om het effect van het proefproject verder te evalueren volgde De Vlaamse Waterweg nv en de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) de waterkwaliteit in deze veldstudie strikt op waarbij algemene parameters zoals zuurstofconcentratie, conductiviteit, pH en temperatuur worden gemeten en het verloop van de nutriënten en een aantal pollutanten werd opgevolgd. Zo werden in samenwerking met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek tweewekelijks waterstalen genomen en het visbestand voor, tijdens en na de test gemonitord. De Universiteit Gent en het VITO maakte van de gelegenheid gebruik om via remote sensing de blauwalgengroei met drones in kaart te brengen. De Stad Roeselare en de lokale kajakclub zorgden voor de logistieke ondersteuning op het water.

De conclusies van de efficiëntie van de ultrasoon-toestellen geven aan dat de techniek slechts beperkt toepasbaar is op een kanaal. Er is geen duidelijk effect op de aanwezigheid van drijfvlagen, geen duidelijk nadelig effect op de aanwezigheid van vis en de ultrasoon-techniek is ook traceerbaar boven het wateroppervlak. De behandelingen met ultrasone toestellen op andere locaties tonen aan dat de techniek efficiënt is in vijvers en afgesloten waterpartijen. Het is belangrijk om blauwalgen bij de eerste groei waar de drijfvlagen starten aan te pakken. In stromend water, zoals in kanalen, komen de drijfvlagen van verder en is ultrasone behandeling minder efficiënt.

❖ WATERKWANTITEIT EN BELEVING

HET ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS

➡ Opwaardering Kanaal Roeselare-Leie

Hoever staan we

De Vlaamse Waterweg nv, Provincie West-Vlaanderen, POM West-Vlaanderen, Voka West-Vlaanderen, WVI en de gemeenten Wielsbeke, Oostrozebeke, Ingelmunster, Izegem en Roeselare richtten in mei 2021 een taskforce op om de opwaardering van het kanaal Roeselare-Leie als een globaal project aan te pakken. Ze werkten samen het gebiedsprogramma uit met daarin onder meer een visie op de thema's binnenvaart, economie & mobiliteit, watersysteem, energie en natuur & beleving.

Het 16 kilometer lange kanaal vormt de as van een economische cluster van een vijftigtal industriële en logistieke bedrijven in het hart van West-Vlaanderen. De bedrijven zijn aan het kanaal gevestigd en hangen van de binnenvaart af voor het transport van hun goederen. Het kanaal sluit aan op de Leie dat de poort vormt naar het Schelde- en Seinebekken. De opwaardering van het kanaal is echter meer dan een louter nautisch-infrastructureel project. Het is van belang voor het behoud van bedrijvigheid en tewerkstelling in de regio en biedt ook koppelkansen met andere regionale behoeften. De ondertekening van het Charter in het najaar van 2024 was de formele afronding van de eerste fase.

Wat staat er te gebeuren

De opwaardering van het kanaal moet ook tegemoetkomen aan de huidige en toekomstige maatschappelijke uitdagingen zoals de creatie van een klimaatrobuuste regio. Het kanaal is met zijn 2,6 miljoen m³ de grootste watervoorraad in de Mandelvallei en speelt een kritische rol in de waterhuishouding zowel in natte als droge periodes. Het kanaalwater wordt gecapteerd voor land- en tuinbouwbedrijven. Bedrijven gebruiken het kanaal voor proceswater. De verweving van beken en grachten in de Mandelvallei langs het kanaal weegt op de waterkwaliteit die op haar beurt gelinkt is met de blauwalgengroei dat tot captatie- en recreatieverbod leidt. Het gebiedsprogramma voorziet daarom het opstellen van een watersysteemvisie voor het kanaal en de Mandelvallei, infrastructurele

Leiebekken – WUP

ingrepen om de wateroverlast te beheersen en maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. De uitdagingen voor dit watersysteem zijn zowel kwantitatief als kwalitatief.

Het kanaal heeft zijn eigen identiteit. De Kop van de Vaart is gekenmerkt door zijn industriële hoogbouw maar ook elders staan er landmarks. Er zijn belangrijke groen- en bosgebieden. De identiteit van de kanaalomgeving moet worden versterkt en opgewaardeerd met bijzondere aandacht voor beleving en recreatief medegebruik voor watersport en overrecreatie. Innovatieve projecten voor verduurzaming, zoals het opwekken of transporteren van energie, moeten worden uitgebouwd.

➡ Modernisering sluis van Ooigem

De sluis van Ooigem op het kanaal Roeselare-Leie was versleten waardoor lekverliezen ontstonden. De werken aan de sluis van Ooigem werden structureel aangepakt, zowel de bouwkundige als de elektromechanische uitrusting. De stalen sluisdeuren, schuiven van de omloopriolen en vlottende bolders werden vervangen. Hierbij hoorden ook werken aan de betonconstructie op de plaatsen waar zij bevestigd worden of waar zij bewegen. Bij de vernieuwing van de elektromechanische uitrusting ging het onder meer om de aandrijving van de deuren en de schuiven en bijhorende kabelwerken. Tijdens de werken werd het kunstwerk ook voorbereid op de latere bediening op afstand. De werken werden eind 2023 afgerond.

Figuur 41 Sluis van Ooigem, met de oude drietrapsluis

🔄 Rainbrain

Binnen het Rainbrain-project wordt een (Big Data en Internet of Things) geconnecteerd platform ontwikkeld dat steden en waterbeheerders helpt de risico's rond wateroverlast, droogte en waterkwaliteit op te volgen en te beperken. De projectpartners waren Aquafin, VMM, Provincie West-Vlaanderen en private partners. Via een snel toenemend aantal sensoren wordt data verzameld, die dan Roeselare kan helpen om beslissingen te maken.

Het platform verzamelt informatie over het volledige watersysteem van Roeselare, van de waterputten in de tuin van burgers en informatie van de stad uit de riolen tot provinciale en Vlaamse waterlopen die door Roeselare lopen.

De eerste doelstelling is het monitoren van de waterbeschikbaarheid. Rainbrain zorgt voor een duidelijker beeld over hoeveel water er beschikbaar is in Roeselare. Door informatie te verzamelen van hoeveel water in elke regenput, waterbuffer of rivier/beek aanwezig is kunnen ze beter inspelen op de waternoden in de stad.

Daarnaast kan slimme sturing wateroverlast vermijden en droogte beperken. Door heel wat data te verzamelen met sensoren kan Roeselare beter voorspellen wat de impact van neerslag in een bepaald gebied is en kan de stad op voorhand de nodige bufferbekkens leegmaken. Omgekeerd ook als er een periode van droogte voorspeld wordt, dan kan Roeselare het water zoveel mogelijk opsparen in de bufferbekkens.

Er wordt gewerkt aan een projectvoorstel om Rainbrain verder stroomopwaarts in het stroomgebied van de Mandel, en bijgevolg stroomopwaarts Roeselare, uit te breiden.

Figuur 42 De Collevijverbeek (links) mondt uit in de Mandel (rechts) en loopt ingekokerd verder (rechts). Bij hoge waterstanden stort het water over, samen met de noodoverlaat van de Grote Bassin naar het Kanaal Roeselare-Leie (onder)

Leiebekken – WUP

🔄 Interreg Care+ is opgestart

Het project Grensoverschrijdende Samenwerking voor Acties ter ondersteuning van de Watervoorraden (CARE+) heeft als doel de waterkwaliteit te verbeteren in de grensoverschrijdende stroombekkens van de Leie en van de IJzer. Deze waterlopen hebben momenteel te kampen met verontreinigingen van allerlei aard, waaronder deze die veroorzaakt worden door de intensieve landbouw. Fytosanitaire producten en meststoffen kunnen een grote impact op de kwaliteit van de waterlopen hebben. Ook praktijken die leiden tot verhoogde erosie kunnen, zeker bij hevige regenval, ervoor zorgen dat het aandeel zwevende stoffen in de waterlopen toeneemt. Deze verontreiniging vormt een gevaar voor het huidige gebruik van deze natuurlijke hulpbron, bijvoorbeeld voor drinkwatervoorziening of voor irrigatie. Het CARE+ project zal deze problematiek onder de loep nemen.

In verschillende pilootregio's aan beide zijden van de Frans-Vlaamse grens zullen de in het project voorziene activiteiten worden ontplooid. Het partnerschap zal gezamenlijk methodes, protocollen en instrumenten op punt stellen die zullen worden toegepast op hun pilootlocaties.

Meer specifiek zal het project onderzoeken welke de meest vervuilende sectoren zijn op de pilootlocaties en welke aanpak het best wordt gehanteerd, door gebruik en vergelijking van verschillende modelleringen en protocollen. De partners ontwikkelen een aangepast monitoringsysteem om verontreiniging op te sporen en de resultaten van de genomen maatregelen op te volgen. Opgedane ervaringen worden gedeeld en er wordt een opleiding voorzien voor landbouwers waarbij goede praktijken worden voorgesteld. CARE+ voorziet tevens individuele begeleiding van de landbouwers.

Eén van de pilootregio's is het stroomgebied van de Collevijverbeek, een bovenloop van de Mandel die ontspringt in Moorslede en vervolgens in het centrum van Roeselare in de Mandel uitmondt.

🔄 Proeftuin droogte: Steenovenstraat-Nijverheidsstraat

De diepvriesgroentefabrikant D'arta gebruikt meer water dan op het eigen terrein gebufferd kan worden. Daarom moet het bedrijf ook voor minderwaardige toepassingen grondwater, aangevoerd oppervlaktewater uit de Leie of zelfs drinkwater inzetten. Verschillende nabijgelegen bedrijven hebben een overschot aan regenwater dat naar de riolering loopt.

In het project wordt een regenwaterstelsel aangelegd zodat het overtollige regenwater van de naastgelegen bedrijven afgeleid wordt naar de diepvriesgroenteproducent. Die zet

het water in ter vervanging van kraan- en grondwater. Dit pakt ook de wateroverlast op het bedrijventerrein aan.

De gemeente Ardozie koppelt het regenwater van de Nijverheidsstraat en de Steenovenstraat op het bedrijventerrein af met afwatering naar verschillende pompputten. Het water gaat dan naar de bestaande vijvers waarvan het volume werd vergroot d.m.v. een talud en zo een buffercapaciteit van 60.000 m³ krijgt. Het regenwater wordt gebruikt voor de verdampingscondensoren. Via filtratietechnieken wordt een deel van het water ook omgezet naar hoogwaardig proceswater.

Jaarlijks wordt 30.000 m³ regenwater gebruikt in plaats van grond- of kraanwater en er zal minder wateroverlast voor de ambachtelijke zone zijn.

🔄 **Levend water: Herwaardering van de oude beekvallei van de Krommebeek in Roeselare**

In 2024 kwam een nieuwe oproep voor Levend Water. Het project 'herwaardering van de oude beekvallei van de Krommebeek' werd weerhouden. De Krommebeek is gelegen in het noorden van Roeselare en is een zijloop van de Mandel. De vele verharding in het centrum van Beveren en de grote toevoer van water, maken deze regio dan ook zeer gevoelig voor wateroverlast. De meest recente wateroverlast dateert van november 2023. In het centrum van Beveren is de Krommebeek ingebuisd. Net voorbij de sportterreinen in de Izegemseardeweg, stroomt de waterloop terug in open profiel.

Met dit project willen de partners de oude beekvallei van de Krommebeek in ere herstellen. De Krommebeek zal een nieuwe, bijkomende bedding krijgen waarin ze de ruimte heeft om natuurlijk te meanderen. In de meest overstromingsgevoelige gebieden zal het terrein verlaagd worden en zullen verschillende wadi's en poelen aangelegd worden. Ook de bestaande poel zal geherwaardeerd worden door een slibruiming en het verflauwen van de taluds. Deze nieuwe blauwgroene as zal biodivers ingericht worden door het aanplanten van streekeigen groen, bomen en het inrichten van houtkanten. Er zal ingezet worden op speelnatuur, waterspeelelementen en natuureducatie.

Met dit project willen de partners in eerste instantie de wateroverlast in de regio reduceren door meer ruimte voor water te voorzien in zones die mogen overstromen. In tweede instantie willen de partners het water ook zoveel als mogelijk laten infiltreren om op deze manier ook de strijd aan te gaan met langdurige periodes van droogte. Finaal

willen de partners met dit project inzetten op het verhogen van de biodiversiteit en de waterbeleving in de regio.

Met dit project willen de partners in eerste instantie de wateroverlast in de regio reduceren door meer ruimte voor water te voorzien in zones die mogen overstromen. In tweede instantie willen de partners het water ook zoveel als mogelijk laten infiltreren om op deze manier ook de strijd aan te gaan met langdurige periodes van droogte. Finaal willen de partners met dit project inzetten op het verhogen van de biodiversiteit en de waterbeleving in de regio.

🔄 **Hydro Heritage**

Hydro Heritage (H² CU.RE.N.T.) is een project binnen het URBACT Innovation Transfer Network. Het project onderzoekt hoe waterinfrastructuur, erfgoed en stedelijke ontwikkeling op een geïntegreerde manier kunnen bijdragen aan een duurzame toekomst.

De stad Roeselare zal binnen dit project leren van andere Europese steden hoe ze het waterverhaal kunnen verbinden met erfgoed, stedelijke ontwikkeling en klimaatadaptatie. Dit project biedt een kans om de Mandel of andere Roeselaarse beken opnieuw te ontdekken en water een centrale rol te geven in de toekomstige stadsontwikkeling.

De historische ontwikkeling van Roeselare is nauw verbonden met de Mandel. Door klimaatverandering en bovenlokale beleidswijzigingen moet de stad inspelen op nieuwe uitdagingen rond waterbeheer. Ook heeft de stad een rijke watergeschiedenis en is het erfgoed nauw verbonden met het water dat door de stad loopt. Dit project helpt Roeselare bij het ontwikkelen van een toekomstbestendige visie door inspiratie op te doen bij andere steden. De looptijd van het project is 01/09/2024 tot 31/08/2026.

🔄 **Circulair water: Barias Bluewoods**

Het verpakkingsbedrijf voor diepvriesvoeding Barias in Staden breidt haar gebouwencomplex uit en zal zo op jaarbasis 68.000 m³ regenwater opvangen. Barias stelt dit regenwater via een bufferbekken van 30.000 m³ beschikbaar aan omliggende land- en tuinbouwers en investeert in een infiltratiebos. Zo daalt de druk op het grondwater.

Het bedrijf Gabel, gespecialiseerd in intensieve groententeelt, neemt de voortrekkersrol op en zet het regenwater in ter vervanging van 20.000 m³ grondwater per jaar. Het project zoekt bijkomende afnemers. Het water wordt maximaal via ondergrondse leidingen verdeeld.

Bij hevige regen kan dit waterspaarbekken fungeren als buffer om overstromingsgevaar in de richting van het centrum van Roeselare te verminderen.

Naast het waterspaarbekken investeert Barias ook in een publiek toegankelijk infiltratiebos van 2 ha. Via grachten en poelen infiltreert een deel van het regenwater in de bodem. Het bos wordt een recreatiezone voor het personeel van Barias. De gemeente Staden zet dit bos in als educatieve omgeving voor natuur en groen. Ook de wetenschap krijgt kansen: Inagro (Centrum voor Onderzoek & advies in land- en tuinbouw) zal er onderzoek doen om kennis op te bouwen over efficiënte waterspaarbekkens.

Binnen het project maar niet gesubsidieerd binnen deze oproep worden ook zonnepanelen op het waterspaarbekken aangelegd en komt er tussen het bekken en het infiltratiebos een fietspad die een verbinding maakt naar het centrum van Roeselare.

➤ **Collectief regenwater: regenwaterbuffer vrijetijdszone Krekel Zuid**

Op Krekel Zuid, één van de grootste sites van de stad Izegem, liggen een cultuurcentrum, vier sportvelden en een jeugdcentrum met speelplein. Het regenwater dat op deze site valt en wordt afgevoerd zorgt voor een verhoogde druk op de riolering. De stad wil dit regenwater nu bufferen en hergebruiken. Het gaat om een waterberging van 300.000 liter water. De stad voorziet ook in een wadi.

Het gebufferde water kan lokaal opnieuw gebruikt worden bij regeneratie van de voetbalvelden, voor gebruik in de stedelijke veegwagens, gebruik voor bewateren van jong geplante bomen, ...

➤ **Collectief regenwater: collectieve waterbank Rista Rumbeke**

Tennisclub TC Rista in deelgemeente Rumbeke legt nieuwe overdekte padelterreinen aan. De tennisclub ligt in een groene zone omringt door sportvelden, de stedelijke begraafplaats en natuur. Het onderhoud van deze sportterreinen is waterintensief. Momenteel transporteert de stad hiervoor water via tankwagens naar het domein. Het stedelijke project 'De Collectieve Waterbank' biedt een antwoord heel wat watervraagstukken op het openbaar domein.

Om regenwater te recupereren voorziet de stad op deze locatie een betonnen kelder die dienst zal doen als waterreservoir en bufferzone. De buffer heeft een capaciteit van 660.000 liter water en zal het regenwater op de verharde (dak)oppervlaktes op het terrein opvangen. Het gerecupereerde regenwater zal gebruikt voor het jaarrond onderhoud van de omliggende voetbalvelden, de besproeiing van het groen op de stedelijke begraafplaats en het onderhoud van het publiek sanitair op het terrein. Daarnaast biedt deze opslag ook

bescherming tegen wateroverlast en laat slimme sturing toe dat de grondwatertafel wordt aangevuld.

Met dit project kiest de stad Roeselare voor een duurzame oplossing op lange termijn die een antwoord biedt op de droogteproblematiek en het stedelijk gebied van Rumbeke beschermt bij hevige regenval. Door de buffer onder de nieuw te bouwen sportinfrastructuur te plaatsen zorgt het project ook dat groene ruimte rondom de infrastructuur bewaard blijft.

➤ **Groenblauwe dooradering Izegem**

De stad Izegem wil een groenblauwe ader creëren doorheen het centrum. Door de noordoever van het kanaal te ontharden en de Mandel opnieuw open te leggen ontstaan groenblauwe assen langs de waterlopen. Deze maatregelen dragen bij aan verhoogde infiltratie van hemelwater en aan het herstel van de sponsfunctie van het gebied. Hierdoor is de omgeving robuuster in perioden van droogte. Tegelijkertijd zet de stad in op de aanleg van groene fiets- en wandelzones. Voor dit project werkt de stad Izegem samen met de Vlaamse Waterweg (DVW), de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de provincie West-Vlaanderen (fietsfonds) en burgers via een participatietraject.

➤ **Uitbreiding gecontroleerd overstromingsgebied Krommebeek in Roeselare**

Eind 2023 werd de uitbreiding van het GOG aan de Krommebeek officieel geopend door de provincie West-Vlaanderen. Langs de Heirweg is het bestaande GOG uitgebreid, waardoor de buffercapaciteit stijgt van 12.000 m³ naar 19.000 m³. Het bufferbekken heeft een dubbele functie. Naast het tegengaan van wateroverlast dient het ook als buffer voor van water in tijden van droogte voor de landbouwers. Een kleine 5.000 m³ is voor hen beschikbaar.

➤ **Gecontroleerd overstromingsgebied langs de Collevijverbeek in Roeselare**

Aan de Zilverberstraat in Roeselare werd in 2024 gestart met de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied langs de Collevijverbeek door de provincie West-Vlaanderen. Er zal 20.000 m³ water gebufferd kunnen worden. Ook komt er een captatiepunt voor landbouwers voor in perioden van droogte.

➡ **Uitvoeren van waterbeheerswerken met inbegrip van het plaatsen van stuwen op de Bosbeek**

De provincie West-Vlaanderen plaatste in de Bosbeek te Lendeledde op vijf plaatsen stuwen. Dat reduceert de kans op wateroverlast stroomafwaarts op de grens met Izegem. Er is een vertraagde afvoer van water richting de Mandel. De oevers werden verstevigd.

➡ **Realiseren van een gecontroleerd overstromingsgebied aan de Aapbeek in Roeselare**

Eind 2022 werd een gecontroleerd overstromingsgebied aan de Aapbeek in Roeselare geopend. De ene oever werd afgegraven tot zo'n 40 cm boven de bodem, zodat bij hogere waterstanden het aanpalende gebied als buffer kan aangesproken worden. Er kan tot 2.300 m³ water in vast gehouden worden. De stuw afwaarts dient om het water van het overstromingsgebied vertraagt en gecontroleerd stroomafwaarts af te voeren. Dit zorgt voor lagere waterstanden van de Aapbeek. Ook werd een winterbed aangelegd tussen de inbuizing en de stuw om de inbuizing te ontlasten bij veel neerslag.

➡ **Europees project ESPON in Roeselare**

In het kader van ESPON (European Spatial Planning Observation Network) is in 2025 in Roeselare een project van start gegaan om de methodologie te bepalen voor het kwantificeren van de vraag naar groene infrastructuur op lokaal niveau. Het project loopt een jaar en kadert in het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Het doel van dit gerichte analyseproject is het ontwikkelen van een gestandaardiseerde methodologie om de vraag naar groene infrastructuur op lokaal niveau te meten en zo datagestuurde stadsplanning en beleidsbeslissingen te faciliteren. De analyse zal evidence-based tools opleveren die gemeenten helpen bij het rechtvaardigen van investeringen in groene infrastructuur die aansluiten bij EU-beleid, zoals de Biodiversiteitsstrategie 2030 en de Wet Natuurherstel, en bij het ondersteunen van financieringsaanvragen voor klimaatadaptatie- en duurzaamheidsprojecten. Het project is gestructureerd in vijf kerntaken:

- Ontwikkeling van een methodologisch kader voor het kwantificeren van de vraag naar groene infrastructuur.
- Basisanalyse en gegevensverzameling in deelnemende gebieden.
- Methodeontwikkeling, inclusief stakeholderbetrokkenheid en datamodellering.
- Pilotcasestudies in geselecteerde stedelijke gebieden om de methodologie te testen.
- Een gebruikershandleiding maken ter ondersteuning van de implementatie en beleidsintegratie.

➡ **Europees project GEMS**

GEMS (Groundwater Management in Nitrate Vulnerable Zones with Agricultural Activities) is een Interreg Europe-project dat in 2024 van start is gegaan, waaraan de VLM deelneemt. Het is gericht op het verbeteren van regionaal overheidsbeleid in Europa met betrekking tot duurzaam grondwaterbeheer dat vervuild is door een hoog nitraatgehalte uit agrarische bronnen en op het verbeteren van overheidsbeleid om deze inspanningen te ondersteunen. Daarbij is het vergroten van de kennis en capaciteitsopbouw van regionale overheden in de EU belangrijk (gegevens, monitoring, geïntegreerd waterbeheer, ...). Ook worden netwerken ontwikkeld om samenwerking op strategisch en operationeel niveau mogelijk te maken. Ten slotte worden innovatieve en succesvolle goede praktijken in de regio's geïdentificeerd, overgedragen en overgenomen om de beleidsinstrumenten te verbeteren. De ontwikkelingen in de Mandelregio, waaronder bijvoorbeeld Interreg Care+, kunnen hiervoor interessant zijn.

➡ **Gecontroleerd overstromingsgebied met captatiefunctie aan Heirweg Zuid in Ingelmunster**

De omgeving van Heirweg Zuid in Ingelmunster kampte regelmatig met wateroverlast. In september 2024 zijn de werken gestart om het gecontroleerd overstromingsgebied uit te breiden met een capaciteit van 1.500.000 l. Het gebied moet de afstromende oppervlakte van de hoger gelegen gebieden opvangen bij hevige en langdurige regenval. Deze ingreep moet de afwatering richting de Mandel verder vertragen. Ook is een permanente waterlaag van 460 m³ beschikbaar voor aanpalende landbouw. In juni 2025 werd het bekken officieel geopend.

LEIEBEKKEN

Bekkencoördinator: Irene van der Craats
irene.vandercraats@vlaamsewaterweg.be

Planningsverantwoordelijke: Marijn Galle
m.galle@vmm.be